

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
489

Subotica, 10. kolovoza 2012. Cijena 50 dinara



ZNANSTVENI SKUP U GOLUBIĆU

ОПШТИНСКИ УСЛУЖНИ ЦЕНТАР
KÖZSÉGI ÜGY- ÉL SZOLGÁLAT
OPĆINSKI USLUŽNI CENTAR

KOLIKO SE SLUŽIMO
HRVATSKIM JEZIKOM?

FOLKLORNI ODJEL
HKC »BUNJEVAČKO KOLO«

RAD HRVATSKIH UDRUGA
U OPĆINI BAČ

INTERVJU
ŽELJKO PAKLEDINAC



ŽETVENA SVEČANOST
DUŽIJANCA 2012.





SUBOTICAGAS

Јавно комунално предузеће “Суботицагас” - Суботица

Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat - Szabadka

Javno komunalno poduzeće “Suboticaplin” - Subotica



24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba: 024/641-211



RBV

RAZVOJNA BANKA VOJVODINE

Kredit za turistička putovanja

Provjerite zašto...

infotelefon

021 488 4433

www.rbv.rs



Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«



NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.




TIPPNET
INTERNET

SUBOTICA
KARADJORDJEV PUT 2
024.555.765

WWW.TIPPNET.RS



JÖVÖ
VODA POWER
ENERGIA
WATER
BUDUĆNOST
VÍZ FUTURE
ENERGIA



JKP Vodovod i Kanalizacija
Subotica

Ključ

U ovome broju donosimo, među ostalim, i dva članka koji se odnose na problematiku nacionalnog identiteta. U prvome se radi o manjinskim pravima u kontekstu aktualnih pitanja srpsko-hrvatskih odnosa koji su razmatrani na stručnom skupu u Golubiću, a u drugome autorka članka piše o uporabi hrvatskoga jezika i postavlja pitanje »jesmo li, i u kojoj mjeri, i sami svjesni svojih prava, ili nam je još uvijek lakše utapati se u većinu, ne želeći se na taj način javno deklarirati kao pripadnici jedne, ne baš tako omiljene manjinske zajednice!«. O problemu ubrzane asimilacije Hrvata u Srbiji bilo je govora i na spomenutom skupu, nesumnjivo – problem je više nego uočljiv. O njemu se govori i piše, ali može li se proces asimilacije spriječiti. Kada se govori i piše o međunacionalnim odnosima i općenito problematici nacionalnog uobičajeno se pretpostavlja da nacionalna svijest pretpostavlja neku vrstu zatvaranja u okvire vlastitih nacionalnih zajednica i da nacionalna svijest izražava odnos prema isključivo vlastitoj naciji. Međutim, proces socijalne identifikacije je složen fenomen koji uključuje složeni sustav stavova, ne samo prema svojoj nacionalnoj grupi, već i prema nacionalnim grupama s kojima je njegova (njena) nacija u svojoj egzistenciji suočena. Identificiranje pojedinca s određenim kolektivitetom samo je djelomično uvjetovano njegovim objektivnim pripadništvom danoj zajednici ili grupi, jer je uvjetovano i normama i vrijednostima dane političke kulture i determinirano strukturom odnosa između velikih društvenih grupa u danom socijalnom, političkom i povijesnom kontekstu. Uobičajeno se smatra i da izraženiji nacionalni identitet doprinosi pozitivnijem vrednovanju vlastite grupe, a što doprinosi samopoštovanju pojedinca. Međutim, veza između podrijetla, pozitivnog vrednovanja vlastite grupe i samopoštovanja nije toliko jednostavna kao što se pretpostavlja. Ako se grupa kojoj pojedinac pripada negativno procjenjuje od strane pripadnika većinskog naroda, različite studije su utvrdile da ne postoji veza između identifikacije s grupom i samopoštovanja. Neka istraživanja su pokazala i da članovi grupa s niskim statusom u društvu, čiji je identitet ugrožen nepovoljnim i intergrupnim komparacijama, obično pokazuju manji favoritizam u odnosu na svoju grupu ili favoriziraju grupu koja ima viši status. U kombinaciji stavova prema vlastitom narodu (u manjinskom položaju) i stavova prema većinskom narodu određuje se dakle i »situacija« određene manjine. Možda se u tom ključu može tragati i za odgovorom na postavljeno pitanje.

J. D.



SADRŽAJ

AKTUALNO

(Ne)izvjesna promjena lokalne vlasti u Somboru

BEOGRAD KROJI VEĆINU.....6

TEMA

Ekološka proizvodnja – put za budućnost (II. dio)

ZAOKRUŽENA PROIZVODNJA.....10-11

Koliko se doista služimo hrvatskim jezikom?

JEZIK – STUP KULTURE I OČUVANJA IDENTITETA.....14-15

INTERVJU

Željko Pakledinac, tajnik HNV-a

OPSTOJNOST HRVATA ZAJEDNIČKI JE CILJ SVIH HRVATSKIH UDRUGA.....12-13

SUBOTICA

Priča o kinooperaterima, kinima i publici

ZANIMANJE NA STARIM FILMSKIM VRPCAMA.....19

DOPISNICI

DUŽIJANCE U ĐURĐINU I LJUTOVU.....24-25

KULTURA

Rad hrvatskih udruga kulture u Općini Bač

ANGAŽIRANOST: ŽRTVA ILI PROVOKACIJA?.....33

SPORT

Isabella Mesaroš, stolnotenisačica

ODLAZAK U NOVI SAD NOVI JE SPORTSKI IZAZOV.....49

(NE)IZVJESNA PROMJENA LOKALNE VLASTI U SOMBORU

Beograd kroji većinu

Većina okupljena oko DS-a ima 33 vijećnika, a eventualno formiranje nove vlasti ključna je odluka socijalista koji će vladajuću većinu napustiti tek ako takav nalog dobiju iz vrha stranke

O promjeni vlasti u Somboru puno se više govori u Beogradu nego li u Somboru i puno se više može čuti od visokih dužnosnika stranaka nego od lokalnih. Ali i ako bude promjene ona se, izvjesno je, neće dogoditi tako brzo. U međuvremenu je Demokratska stranka kao nositelj sadašnje većine na konferenciji za novinare somborsku javnost obavijestila kako je većina stabilna, dok oporba o mogućoj promjeni vlasti govori samo kada je novinari pitaju o tome i to šturo i uopćeno u stilu »pregovori se vode«.

Maju Gojković napustio URS. Neformalna potpora ovoj većini s 33 vijećnika su četiri vijećnika Srpske radikalne stranke, što za one imalo upućene u somborski politički život nije iznenađenje jer radikali zapravo ni u prethodnom sazivu nisu bili prava oporba DS-u. U oporbenom bloku su SNS s 11 vijećnika, URS s pet, SPO s četiri, Udruženje građana »Bolji Sombor« s tri i Demokratska zajednica vojvođanskih Mađara s jednim vijećnikom. Oporbeni blok ima 24 vijećnika, pa čak i kada bi sve oporbene stranke činile buduću vladajuću koali-

sti u Somboru se ne dovodi u pitanje. Principi na kojima je načinjena ova lokalna vlast nisu predmet političke trgovine već su u funkciji da pomognu u rješavanju teških ekonomskih problema ovog grada i svatko podrži taj princip dobro je došao«, kazao je Siniša Lazić. Iz izjava čelnika socijalista u Somboru *Borislava Staničkova* može se čuti kako će ta stranka poštovati volju političkog vrha svoje stranke. »Poštovat ćemo stav vrha naše stranke, mada i sadašnja koalicija dobro funkcionira. Rekomponiranje nije moguće bez neke vrste poli-

socijalisti napuste koaliciju okupljenu oko DS-a, demokrate neće moći formirati novu većinu jer je skoro nemoguće da neka od sadašnjih oporbenih stranaka popuni to mjesto. U nekim slučajevima to je nemoguće zbog osobnih međusobnih animoziteta. Udruženje građana »Bolji Sombor« deciderano odbija mogućnost da se nađe u većini koju čini sadašnja vlast, jer su, kako kažu, već na samom početku podizanjem cijena vode i iznošenja smeća pokazali kako im interesi Somboraca nisu na prvom mjestu. *Borislav Avramović*, vijećnik »Boljeg Sombora« potvrđuje je kako je bilo poziva od stranaka koje pokušavaju u Somboru formirati novu skupštinsku većinu, ali da konkretnih razgovora nije bilo. »Svi oni čekaju odluke svojih stranačkih centrala, dakle važniji su interesi Novog Sada ili Beograda nego li Sombora. Mi želimo nametnuti da su na prvom mjestu budu interesi građana Sombora«, kazao je Avramović. Ono što se može čuti iz redova najveće oporbene stranke SNS-a je da se razgovara, ali da su na potezu i druge političke stranke.

Oni koji bi na čelnim dužnostima u gradu rado vidjeli nove ljude vjeruju kako je pitanje nove vladajuće većine riješena stvar. Oni oprezniji smatraju kako se splet ove političke kuhinje neće dogoditi prije jeseni ili da se uopće neće dogoditi. S obzirom da su vijećnici vlasnici svojih mandata i da je politička scena postala svojevrсна tržnica na kojoj svatko ima svoju cijenu, nije nemoguće da ćemo biti i svjedoci nemogućih političkih koalicija i kombinacija.

Zlata Vasiljević



Somborski vijećnici svečano prisežu

Matematički je moguće formirati novu većinu, ali je u toj kombinatorici ključna uloga socijalista koji bi trebali napustiti koaliciju s DS-om.

Lokalnu vlast u Somboru trenutno čine Demokratska stranka sa 16 vijećnika, Socijalistička partija Srbije s pet, DSS s četiri, i LSV i SVM s po tri vijećnika. U međuvremenu ovoj većini od 32 vijećnika priključio se i *Siniša Milić* iz Narodne partije, koji je po ugledu na svoju stranačku šeficu

ciju za prostu većinu nedostaje im sedam vijećnika, što znači da bi se dio vijećnika trenutačne većine trebao priključiti novom bloku. U jeku spekulacija o promjeni vlasti koje su stizale iz Beograda, a koje je prvi lansirao lider URS-a *Mladen Dinkić*, prvi čovjek demokrate i predsjednik Skupštine Grada Sombora (odnedavno i republički zastupnik) *Siniša Lazić* uvjeravao je kako je vladajuća većina stabilna. »Nijednog momenta stabilnost lokalne vla-

tičke trgovine, kojoj niti smo vični niti je želimo«, kazao je *Borislav Staničkov*, predsjednik Gradskog odbora SPS-a i zamjenik predsjednika Skupštine Grada Sombora. Iz redova stranaka koje pokušavaju formirati novu većinu može se čuti da bi somborski socijalisti radije ostali u koaliciji s DS-om i da će tu koaliciju napustiti tek ako im stigne takav nalog iz vrha stranke. S obzirom na trenutačno stanje takav nalog iz Beograda još nije stigao u Sombor. Ukoliko

GORAN JEŠIĆ RAZGOVARAO S PREDSTAVNICIMA UDRUGA POLJOPRIVREDNIKA

Mjere za unapređenje poljoprivrede u Vojvodini

Potpredsjednik Vlade Vojvodine i pokrajinski tajnik za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Goran Ješić razgovarao je 7. kolovoza s predstavnicima triju najbrojnijih udruga poljoprivrednika: Kluba 100P Plus, Vojvodina agrara i Asocijacije poljoprivrednika, o osnovnim mjerama za unapređenje poljoprivrede i položaja poljoprivrednika u Vojvodini, posebice u ovoj, sušnoj 2012. godini. Povod za sastanak bio je prijedlog ovih mjera koje su formuli- rali Klub 100P Plus i Vojvodina agrar, prenosi portal Vlade APV.

Goran Ješić je istaknuo kako poljoprivreda treba biti tržišno konkurentna i da se preko nje ne smije voditi socijalna politika. »Mali poljoprivredni proizvođači trebaju postati srednji, a srednji veliki i sve mjere trebaju biti usmjerene da poljoprivrednici dobro gospodare i što više zara- de«, rekao je Ješić i predložio da se u zajedničkom radu do listo- pada ove godine pripreme mjere agrarne politike u Vojvodini za koje će biti osiguran novac u proračunu Vojvodine, a koje će jednako važiti od 2013. iduće tri godine, kako bi se osigu-

rala izvjesnost i mogućnost za uspješno poslovanje poljopri- vrednika. »Zajedno s poljopri- vrednicima«, istaknuo je Ješić, »napraviti ćemo i akcijski plan za sljedeće razdoblje. Taj bi princip i model trebao biti primjer za

sobno i koja su okupljena oko poljoprivrednih poduzeća ili zemljoradničkih zadruga u nabavi repromaterijala i prodaji svojih proizvoda. Kao nazna- čajnija pitanja bitna za razvoj poljoprivrede smatraju rješava-

Na sastanku je dogovoreno da se zajednički pripreme pri- jedlozi za izmjenu Zakona o poljoprivrednom zemljištu kako bi se ispravile uočene nepravil- nosti koje se javljaju u prak- si. Prijedlog će biti upućen Narodnoj skupštini Srbije.

U vezi s naknadama i porezi- ma, resorni je pokrajinski tajnik rekao kako će inicirati zajed- nički sastanak s republičkim ministrom financija na kome bi se razgovaralo o PDV sustavu za poljoprivrednike. Što se tiče subvencija, posebice onih koje se odnose na gorivo za jesenske radove, po Ješićevom mišljenju, trebalo bi osigurati tržišne okol- nosti, kako bi se subvencioni- rano gorivo moglo osigurati na crpkama bar triju distributera.

Na sastanku se razgovaralo i o konkretnim mjerama koje bi trebale pridonijeti umanje- nju štetnih posljedica suše, pa će se predložiti plaćanje zakupnine državnog zemljišta na obroke, ili mogućnost produženja zaku- pa za godinu dana.

Goran Ješić je podržao stav svih triju udruga poljoprivred- nika da su kategorički protiv zabrane izvoza žitarica.



definiranje agrarnog proračuna i agrarne politike u Republici«.

Asocijacija Vojvodina agrar, Klub 100P Plus i Asocijacija poljoprivrednika smatraju tako- đer da poljoprivreda Vojvodine treba biti zasnovana na komer- cijalnim poljoprivrednim gaz- dinstvima koja surađuju među-

nje problema koji se, između ostalog, odnose na zemljišnu politiku i porovođenje Zakona o poljoprivrednom zemljištu, na politiku potpore i poticaja, na naknade i poreze, kao i na mjere kojima bi se ublažile posljedice ovogodišnje suše u rangi ele- mentarne nepogode.

DOGOVOR ČELNIKA HRVATSKE ZAJEDNICE U SRBIJI I SRPSKE ZAJEDNICE U HRVATSKOJ

Ubrzati povrat imovine ranijim korisnicima

Čelnici hrvatske manjine iz Republike Srbije te čelnici srpske zajednice u Republici Hrvatskoj dogovorili su da će u najsko- rije vrijeme, tijekom jeseni, intenzivirati suradnju te su na temelju toga uputili zajedničko pismo domicilnim državama s pitanjem, što se planira i poduzima na unaprijeđenju srpsko-hrvatskih odnosa te poboljšanju položaja Srba u Hrvatskoj i Hrvata u Srbiji, navodi se u priopćenju Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Predstavnici dviju manjinskih zajednica susreli su se u Golubiću Obrovačkom (Republika Hrvatska), gdje je od 31. srpnja do 2. Kolovoza ove godine održan V. po redu međunarodni skup pod nazivom Aktualna pitanja rješavanja hrvatsko-srpskih odnosa.

»Obje strane su se suglasile da se ubrza povrat imovine ranijim korisnicima. Za Hrvate u Srbiji prvenstvo se misli na imovinu Pučke kasine u Subotici, Hrvatskog doma u Rumi, te Hrvatskog doma u Srijemskoj Mitrovici, te rješavanje statusa rodne kuće bana Jelačića u Petrovaradinu. Na kraju, obje strane su se sugla- sile da je i pokraj slabe učinkovitosti Međuvladinog mješovitog povjerenstva, koje prati realiziranje sporazuma o zaštiti Srba u Hrvatskoj i Hrvata u Srbiji, neophodno nastaviti rad, na što će se upozoriti dužnosnici nove vlasti u Republici Srbiji«, ističe se u priopćenju DSHV-a.

ZNAISTVENI SKUP U GOLUBIĆU OBROVAČKOM

Srpsko-hrvatski odnosi: rješavanje aktualnih pitanja

Iako su organizatori skupa u njegovu naslovu apostrofirali rješavanje aktualnih pitanja u bilateralnim odnosima dviju država, sudionici su bili oprezni u donošenju zaključaka ističući da ne očekuju brza rješenja. Međutim, bili su suglasni u ocjeni da je važno održavati politički dijalog i stvarati pozitivno ozračje za izgradnju povjerenja i suradnje.

Organizaciji Centra za istoriju, demokratiju i pomirenje iz Novog Sada i Udruženja za povijest, suradnju i pomirenje iz Obrovca održan je peti po redu međunarodni znanstveni skup: Srpsko-hrvatski odnosi: rješavanje aktualnih pitanja (od 30. srpnja do 2. kolovoza 2012.) u Golubiću (Obrovačkom), na kojem su sudjelovali vodeći politički predstavnici hrvatske manjine u Srbiji, predstavnici srpske manjine u Hrvatskoj, kao i znanstvenici i stručnjaci, povjesničari, sociolozi, pravnici i politolozi iz obiju zemalja. Organizaciju skupa financijski je pomoglo i Hrvatsko nacionalno vijeće iz Srbije.

Odnosi Republike Hrvatske i Republike Srbije iznimno su važni za stabilnost jugoistočnog dijela Europe. Ratom obilježeni raspad zajedničke države početkom devedesetih ostavio je narušene etničke odnose između Hrvata i Srba te niz otvorenih pitanja koja opterećuju suradnju između dviju država. Napose kada je u pitanju rješavanje i danas aktualnih problema poput: suočavanja s prošlošću, suđenja za ratne zločine, utvrđivanja sudbina nestalih osoba, međusobnih optužbi za genocid pred Međunarodnim sudom za ratne zločine, povratka izbjeglih, neriješenih graničnih pitanja, neriješenih imovinsko-pravnih odnosa, povratka kulturnih dobara itd. Iako su organizatori skupa u njegovu naslovu apostrofirali rješavanje aktualnih pitanja u bilateralnim odnosima dviju država, sudionici su bili oprezni u donošenju zaključaka ističući da ne očekuju brza rješenja. Međutim,

bili su suglasni u ocjeni da je važno održavati politički dijalog i stvarati pozitivno ozračje za izgradnju povjerenja i suradnje.

OTVORENA PITANJA

Sveučilišni profesor i zastupnik u Skupštini Srbije *Janko Veselinović* izrazio je nezadovoljstvo dinamikom obnove

Republike Hrvatske predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić* zaključio je da se politički predstavnici Srba u Hrvatskoj i Hrvata u Srbiji nalaze u sličnoj poziciji. Naime, DSHV i SDSS danas su u oporbenim redovima u parlamentima, zbog čega će, kako je ocijenio, samom tom činjenicom teže zastupati manjinska prava vlastitih nacionalnih

ukupnom stanovništvu. Kuntić je također izrazio i zabrinutost oko očuvanja vlastitog nacionalnog identiteta hrvatske zajednice u Srbiji, koja je kod mladih u suvremenim društvenim procesima izložena velikim kušnjama. Danas su te promjene vidljive kroz mijenjanje ili gubljenje karakteristika etničkog identiteta poput tradicionalnog govora



kuća srpskih povratnika, kao i zbog zastoja do kojeg je došlo u razgovorima između dvije države o brojnim otvorenim pitanjima.

Zbog promjena nastalih u sastavu vlada Republike Srbije i

zajednica. Po njegovu mišljenju, osim informiranja, školovanja na materinskom jeziku i veće kulturne autonomije, zastupljenost građana hrvatske nacionalnosti u javnim institucijama Srbije daleko je od njihove zastupljenosti u

i običaja, zaključio je Kuntić navodeći primjer svadbenih običaja u Subotici i okolici koji su pod jakim utjecajima većinskog naroda.

Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji Slaven

STATUS QUO U BILATERALNIM ODNOSIMA HRVATSKE I SRBIJE

Na pitanje novinara HRT-a što misli o aktualnim odnosima između Hrvatske i Srbije i njihovim perspektivama predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić* izjavio je: »Ne očekujem pomake, ali ne očekujem da će biti lošije. Mislim da će se novi odnosi razvijati na zadržavanju statusa quo do nekih novih izbora.« Slično mišljenje dijeli i predsjednik Srpskog narodnog vijeća u Hrvatskoj *Milorad Pupovac* koji smatra da je institucionalna suradnja ostvarena tijekom prošlih godina sada u potpunosti stala.

Bačić u neriješen, ali vrlo važan problem uvrstio je i pitanje tiskanja školskih udžbenika za učenike hrvatskih odjela u vojvođanskim školama. Deset godina od pokretanja nastave na hrvatskom jeziku Srbija nije tiskala niti jedan udžbenik na hrvatskom, a istovremeno je postavljala administrativna ograničenja za uvoz udžbenika iz Hrvatske.

I dalje je jedan od najvećih problema Hrvata u Srbiji zajamčeno zastupničko mjesto, moglo se čuti od više sudionika.

ZNANSTVENA IZLAGANJA

Drugi dio skupa bio je predviđen za znanstvena izlaganja. Za razliku od prijašnjih skupova ovogodišnji je imao po prvi puta ravnomjerniju zastupljenost u tematiziranju problema srpske nacionalne zajednice u Srbiji i hrvatske u Srbiji. U pitanjima bilateralnih odnosa dviju država, tako i u dosadašnjim skupovima o srpsko-hrvatskim odnosima, potrebe i interesi Hrvata u Republici Srbiji nisu bili uvijek prepoznati u zadovoljavajućoj mjeri. Jedan od mogućih razloga zašto je tomu tako je vjerojatno što srpsko pitanje u Republici Hrvatskoj ima daleko veću težinu negoli hrvatsko u Srbiji te je stoga medijski, znanstveno i politički bolje popraćeno. Daljnji razlozi se mogu tražiti u broju, političkoj organiziranosti, kompetenciji elita, ali se ne mogu zanemariti i dosadašnji propusti organizatora da upute pozive autorima koji su do sada već očitovali svoj znanstveni interes prema Hrvatima u Srbiji. To je za posljedicu imalo da su teme o njima bile podzastupljene, uz površan pristup i u nekim slučajevima i činjenične netočnosti.

»Od nepriznavanja do ostvarivanja manjinskih prava: Hrvati u Srbiji nakon 2000. godine« bio je naslov izlaganja *Maria Bare*, znanstvenog novaka s Instituta za migracije i narodnosti iz Zagreba. Bara je u uvodnom dijelu izložio osnovne podatke o društvenom položaju Hrvata u Srbiji, poteškoće u ostvarenju zakonom im zajamčenih manjin-

skih prava kao i opću sliku o Hrvatima u Srbiji, koja često još uvijek ima negativne značajke. Zaključio je da su nakon demokratskih promjena u Srbiji od 2000. godine do danas učinjeni znatni pomaci u priznavanju i ostvarivanju manjinskih prava, iako aktualni položaj hrvatske zajednice u mnogim segmentima društvenoga, političkog i kulturnog života još nije na zadovoljavajućoj razini. Smatra zabrinjavajućim što su problemi prisutni,

suprotstavljati traženjem federalnog uređenja države i isticanjem svoga hrvatstva. Modeli koji su postojali za razdoblja Kraljevine Jugoslavije u osnivanju paralelnih bunjevačkih društava i institucija financiranih od strane državnih i lokalnih vlasti, identitetski suprotstavljenih hrvatskim, slični su s onim današnjima.

Odnose između dviju država još uvijek opterećuje tzv. bunjevačko pitanje o kojem je detaljno govorio *Tomislav Žigmanov*, rav-

među dijelom bačkih Bunjevaca koji se ne smatraju Hrvatima u tim aktivnostima danas značajnu ulogu imaju desne političke snage i konzervativne znanstvene i kulturne elite, ponajprije pojedinci oko Srpske akademije znanosti i umjetnosti, Matice srpske i Filozofskog fakulteta u Novom Sadu.

Slaven Bačić, predsjednik HNV-a, sudjelovao je i u drugom, znanstvenom dijelu skupa s izlaganjem s pravnog stajališta



Hrvati iz Vojvodine – sudionici skupa

osim na području zakonodavnih okvira, i u primjeni zajamčenih im prava.

Stevan Mačković, ravnatelj Historijskog arhiva iz Subotice, u izlaganju »Bački Bunjevci između Beograda i Zagreba« ukazao je na povijesne okolnosti koje su utjecale na procese i dinamiku nacionalne integracije

natelj Zavoda za kulturu Hrvata u Vojvodini iz Subotice. U uvodnom dijelu izlaganja pod naslovom »Politike Republike Srbije prema Hrvatima kroz prizmu izgradnje tzv. bunjevačke nacije« *Žigmanov* je ukazao na korijene i nastojanja, koja su se mijenjala po naravi i opsegu u srbijanskim znanstvenim, kulturnim i politič-

o zajamčenom parlamentarnom zastupstvu Hrvata u Republici Srbiji. Na programu skupa bilo je najavljeno izlaganje *Ivana Balte*, profesora na Filozofskom fakultetu u Osijeku, »Otvorena hrvatsko-srpska pitanja historiografije na primjeru događanja u Srijemu 1848. i 1849. godine« i *Darka Gavrilovića* i *Nemanje*

SURADNJA PREDSTAVNIKA SRBA U HRVATSKOJ I HRVATA U SRBIJI

Politički predstavnici Srba u Hrvatskoj i Hrvata u Srbiji dogovorili su na radnom sastanku unapređenje međusobne suradnje te su uputili pismo čelnicima dviju država da su nezadovoljni zbog trenutačne stagnacije u odnosima između Srbije i Hrvatske te su pozvali na nastavak dijaloga i rješavanja otvorenih problema. Jedno od neriješenih pitanja, na kome inzistiraju Hrvati u Srbiji, je i parlamentarno zastupanje Hrvata u Republici Srbiji u svjetlu Sporazuma o zaštiti manjina.

bačkih Bunjevaca u suvremenu hrvatsku naciju, odnosno na njezinu nedovršenost u jednog dijela Bunjevaca. Na političkoj razini u Kraljevini Jugoslaviji bački Bunjevci mogli su slijediti ideologiju naglašenog nacionalnog jedinstva ili joj se pak

kim krugovima, u nijekanja pripadnosti Bunjevaca hrvatskom narodu te njihova izdvajanja iz korpusa hrvatskoga naroda stvaranjem zasebnog bunjevačkog narodnosnog subjektiviteta. Zbog nepostojanja znanstvenih resursa i stvaralačkih potencijala

Dukića sa Sveučilišta u Novom Sadu »Problemi tranzicije u Srbiji i položaj hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini«. Navedena izlaganja nisu održana, ali je najavljeno njihovo objavljivanje u zborniku radova.

Domagoj Barin

EKOLOŠKA PROIZVODNJA – PUT ZA BUDUĆNOST (II. DIO)

Zaokružena proizvodnja

Uzgojem lipicanaca Ivan Jazbec se bavi više od 25, a ekološkom proizvodnjom ratarskih kultura posljednjih 12 godina.

Piše: Ivan Andrašić

Ekološka, odnosno organska, ili biološka proizvodnja zaseban je sustav održivoga gospodarenja u poljoprivredi. Obuhvaća uzgoj biljaka i životinja, proizvodnju hrane, sirovina i prirodnih vlakana, te cjelovitu preradu primarnih proizvoda uz primjenu svih ekoloških, gospodarskih i

hvatljivijih rješenja, tamo gdje je to moguće. Trend ekološke proizvodnje u osjetnom je porastu, jer se njome proizvode namirnice koje ne sadrže sastojke štetne za ljudsko zdravlje. Ova proizvodnja nikako nije povratak na staro, na paoršag naših djedova. Naprotiv, dio je suvremene poljoprivredne proi-

opredijelila se prije 12 godina. Stvarni početak njihovog ulaska u ovu priču seže petnaestak godina unazad, kad je osnovana »Biopa«, a *Ivan Jazbec*, vlasnik i osnivač gospodarstva, bio je jedan od osnivača. »Prije petnaest godina jedna grupa ljudi, među kojima sam bio i ja, osnovala je udrugu 'Biopa'. Već tada su organizirani mnogi edukativni skupovi, koje sam redovito posjećivao. Kako sam imao ergelu lipicanaca, čiji je nusproizvod bila velika količina najkvalitetnijega stajnjaka, sve ozbiljnije sam razmišljao o prelasku na ovaj način proizvodnje. Uz poticaje države ipak je onaj pripremni period od nekoliko godina bilo lakše pretrpjeti. Danas proizvodimo ratarske kulture na 50 ha ekološki obrađivane zemlje. Osnovne proizvode više ne prodajemo, na imanju smo izgradili male proizvodne pogone, organizirali prodaju, tako da imamo potpuno zaokružen sustav od njive do trpeze, a obuhvaća ratarske i stočarske proizvode. Tijekom dvanaestogodišnjeg bavljenja ekološkom proizvodnjom uzgajali smo razne ratarske kulture, te se bavili proizvodnjom mesa, mlijeka i povrća. Unazad dvije godine donijeli smo odluku o sužavanju obujma eko proizvodnje na proizvodnju žitarica i soje, te izgradili pogon za skladištenje, preradu i doradu žitarica. U vlastitom pogonu od žitarica proizvodimo pahuljice, integralno brašno, te ekspandirane i dražirane žitarice. Izgradili smo i mini-pekaru, kapaciteta stotinjak vekni dnevno, koje bez problema prodamo u Osijeku. Sazidali smo i dvorišnu, starinsku krušnu peć, koja je

sada u fazi provjera, a njezinim puštanjem u rad dodatno ćemo podići razinu kvalitete našega kruha«, kaže Jazbec, od kojega pokušavamo doznati kolika je razlika u financijskim efektima ekološke i konvencionalne proizvodnje. »Prvo, u ekološkoj proizvodnji, u odnosu na konvencionalnu, prinosi su tridesetak posto manji. Istina, tržišna cijena ekoloških žitarica veća je za desetak postotaka, ali je ulaganje daleko veće nego u konvencionalni uzgoj. Ljudi obično pomišljaju suprotno, jer kod nas nema pesticida, nema prihrane, ali upravo zato što se korovi otklanjaju mehanički, potrebno je puno veće angažiranje radne snage. Danas na tržištu postoje i ekološka gnojiva, no i ona su daleko skuplja od konvencionalnih. Financijsko opravdanje za ekološku proizvodnju za sada je jedino u poticajima koje daje država«, pojašnjava Jazbec.

TRŽIŠTE

Tržište je u cijelom lancu možda i najbitniji čimbenik za proizvođače. Bolna je istina da je teže određeni artikl prodati, nego ga proizvesti. »Tržište eko-proizvoda za sada je dosta nestabilno. Ljudi još uvijek nisu dovoljno educirani glede zdravog načina života, osobito u ruralnim sredinama. Konkretno, naše tržište je gotovo isključivo u većim gradovima. No, to nam znatno povećava troškove dostave, tako da se nerijetko dešava apsurdna situacija da određeni artikl jeftinije proizvedemo, nego što ga dostavimo, jer imamo prodajna mjesta čak i na primorju. U urbanim sredinama, zbog naše sve očitije



društveno opravdanih proizvodno-tehnoloških metoda, zahvata i sustava za najpovoljnije korištenje plodnosti tla i raspoložive vode, prirodnih svojstava biljaka, životinja i krajobraza, povećanje prinosa i otpornosti biljaka uz pomoć prirodnih sila i zakona, uz propisanu uporabu gnojiva, sredstava za zaštitu bilja i životinja, sukladno s međunarodno usvojenim normama i načelima. U procesu ekološke proizvodnje nije dopuštena uporaba agrokemikalija. No, misao ekološke proizvodnje nije u negiranju i odbacivanju pozitivnih dostignuća konvencionalne poljoprivrede, već u iznalaženju ekološki pri-

zvodnje, trgovine i agronomске znanosti, te se upravo i temelji na njenim najnovijim spoznajama i dostignućima. Ideal ekogospodarstva je gospodarstvo mješovitoga tipa, s biljnom i stočarskom proizvodnjom, organizirano na način da predstavlja harmoničnu cjelinu koja zadovoljava većinu potreba iz vlastitih izvora, pa prelazak na ekološko poljodjelstvo zahtijeva puno rada i truda.

PROIZVODNJA DUGA 12 GODINA

Obitelj Jazbec iz Ivanovca, Republika Hrvatska, za ekološku proizvodnju ratarskih kultura

ekonomske krize, ciljana skupina potrošača nam je uži sloj imućnijih građana, koji su u pravilu vrlo educirani i koji najviše razmišljaju o načinu života i o načinu prehrane«, priča Jazbec. Kako rezultati pokazuju budućnost malih eko-gazdinstava, poput Jazbecovog, leži u uvođenju prerađanih sustava i prodaji gotovih proizvoda. »Ekološka gospodarstva površine do pedesetak hektara morala bi imati svoje prerađne kapacitete i prodaju svojih proizvoda na vlastitom gospodarstvu. Potrebna je i puno čvršća povezanost nas proizvođača sa subjektima turizma. Mislim da turistički radnici još uvijek ne prepoznaju ono što mi radimo. Ovako kako sada rade, dobro im je,

zemalja. I država se pokušala uključiti u ovu priču davanjem subvencija za kupovinu naših proizvoda, međutim, malo toga je zaživjelo«, pojašnjava Jazbec.

LIPICANCI

Dulje od 25 godina Ivan Jazbec u svojoj maloj ergeli uzgaja lipicance, a danas ih ima dvadesetak. Prije sedam godina ergela je i službeno upisana kao prva privatna ergela lipicanskih konja pod nazivom Ergela lipicanaca »OPG Jazbec«. »Dugogodišnjim uzgojem iz naših je štala izašlo više od 150 lipicanskih potomaka. Trenutno brojimo 20-ak grla isključivo lipicanske pasmine, od čega su 13 rasplodne kobile.

konji su kao radna snaga potpuno isključeni, ali su dragocjeni kao »proizvođači« najkvalitetnijeg prirodnog gnojiva, odnosno stajnjaka. Stočarstvo i ekološko

Vrlo su nam traženi i proizvodi od pšenice, pira, ječma, soje, raži i zobi. Zanimljivo je da većina ljudi danas i ne zna za pir, odnosno po starom hrvat-



Paleta eko proizvoda malog gazdinstva Jazbec



Na imanju se provodi i edukacija u okviru projekta prekogranične suradnje

ratarstvo moraju biti u sinergiji života i ljudi i biljaka. Moguće bi bilo i korištenje konja umjesto strojeva, međutim, samo na površinama od dva do tri hektara. Danas je to na parcelama od pedesetak hektara apsolutno neisplativo. Sve ono što se u eko-proizvodnji mora uraditi ima vrlo kratke rokove i ne smije se kasniti, jer korovi ne čekaju«, kaže Jazbec.

ŠIROKA PALETA PROIZVODA

Ovo eko-gazdinstvo kupcima nudi široku paletu proizvoda svojih prerađanih kapaciteta. »Posljednji hit-proizvod nam je dražirani lješnjak. To je specijalni proizvod vrhunske kvalitete, dobijen dražiranjem ekološkog lješnjaka s crnom eko-čokoladom. Potražnja je vrlo velika, ove sezone ćemo nastojati maksimalno povećati proizvodnju. Kukuruz proizveden na našim njivama prerađujemo u našim pogonima, a kupcima su dostupni kukuruzna krupica, koja se najčešće upotrebljava u pripremi palente ili žganaca, kukuruzno brašno za pripremu kruha u kombinaciji s drugim brašnima i finiji kukuruzni škrob za ugušćivanje finih slanih i slatkih umaka te kod pripreme slastica.

skom nazivu krupnik. Pir je prastara pšenica koja se uzgajala još prije 9000 godina u kolijevci civilizacije, središnjoj Aziji i na Bliskom Istoku. Koristila se uglavnom kao kaša jer su sve tadašnje sorte bile obavijene čvrstim pljevicama. Pir se prije uporabe ljušti, a zbog njegove lupine je vrlo otporan i ne zahtijeva umjetna gnojiva niti insekticide, te je zbog bio uzgoja sve traženiji. Od pira se izrađuje poseban kruh. I još jedna bitna osobina u današnjici, kad su alergije sve prisutnije. Pojedine osobe alergične na proizvode od obične pšenice mogu u određenoj mjeri jesti proizvode od pira, no svakako treba naglasiti da on nije bezglutenska vrsta. Pir se u RH rijetko uzgaja i agronomi o njemu vrlo malo znaju, posebice o agrotehnici proizvodnje. Da ne navodim pojedinačno, sve žitarice uzgojene na ovaj način imaju mnoga ljekovita svojstva i nadam se da će u budućnosti naći svoje mjesto u prehrani najšire populacije«, završava svoju priču Ivan Jazbec. Uostalom – »Samo zdrav čovjek stvara zdrave plodove svog rada« – glasi narodna poslovice, koja je temeljna odrednica uzgoja svih ekoloških poljodjelaca.

trenutačni financijski efekti su im najbitniji, pa im je osnovna djelatnost odvođenje učenika na ekskurzije i turista na atraktivna ljetovanja i zimovanja. Situacija će se iz korijena promijeniti tek kad budu shvatili koliko je za cijelu zajednicu bitnije da turiste dovedu na ove prostore i da iskoriste sva pozitivna iskustva najrazvijenijih turističkih

Sudionici smo mnogih kulturnih manifestacija i stočarskih izložbi, na kojima smo osvojili mnoštvo nagrada. Na ergeli djeluje i škola jahanja koja okuplja nekolicinu mladih ljudi, zaljubljenika u konje. Vršimo i usluge vožnje svatova svečanim bijelim fijakerom, te organiziranjem grupnih posjeta našoj ergeli. U procesu proizvodnje

ŽELJKO PAKLEDINAC, TAJNIK HNV-A

Opstojnost Hrvata zajednički je cilj svih hrvatskih udruga

Razgovor vodio: Zvonimir Pelajić

Najveći problemi su u obrazovanju, od tiskanja udžbenika na hrvatskome jeziku, manjka stručnog nastavnog kadra, pogotovo u manjim sredinama, nepostojanja katedre za hrvatski jezik na našim sveučilištima, do upisa djece u hrvatske odjele

Željko Pakledinac, kao tajnik HNV-a, skrbi o zakonitosti rada Vijeća, priprema prijedloge odluka koje donosi Vijeće ili druga tijela Vijeća, sudjeluje u njihovu radu i vrši druge poslove utvrđene Statutom HNV-a. Pokraj svih ovih poslova, skupa s mjesnom organizacijom DSHV-a, suosnivač je i mjesne udruge kulture HKPU »Zora«, koja već dvije godine uspješno djeluje u Općini Bač. Kao dobar organizator i spreman na sve oblike suradnje, uz još nekoliko pojedinaca, zaslužan je za uspješno proveden popis pripadnika hrvatske zajednice u mjestima općine, povezivanje pet hrvatskih udruga kulture u ovoj općini, te uvođenje izučavanja hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u školama u Plavni i Vajskoj. Svojom aktivnošću postao je poznat ne samo u Vojvodini, nego i preko granice u Vukovarsko-srijemskoj i Osječko-baranjskoj županiji u Republici Hrvatskoj. S Željkom Pakledincem razgovarali smo o aktualnostima u hrvatskoj zajednici i problemima na koje nailazi u radu.

HR: Budući da obnašate dužnost tajnika HNV-a u sadašnjem sazivu, a u prošlom ste mandatu bili član Upravnog odbora za oblast kulture, kažite nam nešto o ulozi HNV-a te o problematici i prioritetima kojima se ova institucija bavi. Glede toga zanima nas kako uspijevate, poprilično

udaljeni od Subotice, aktivno i uspješno izvršavati svoju zadaću?

Donošenjem Zakona o nacionalnim savjetima, odnosno vijećima nacionalnih manjina u rujnu 2009. godine nacionalna su vijeća dobila značajne ovlasti u oblasti obrazovanja, kulture, informiranja i službene uporabe jezika i pisma. Ovaj je Zakon omogućio da nacionalna vijeća dobiju važniju ulogu te veći značaj i utjecaj u navedenim oblastima i da izravno sudjeluju u procesu odlučivanja o pitanjima iz tih oblasti, a istodobno se otvorila mogućnost da osnivaju ustanove, gospodarska društva i druge organizacije u ovim oblastima. Kada govorimo o HNV-u, glede ovih oblasti, mogu reći da ovo Vijeće pridaje veliki značaj u ostvarivanju nadležnosti iz navedenih oblasti. Tako je, sukladno ovome Zakonu, HNV, zajedno s AP Vojvodinom, osnivač Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata, prve profesionalne institucije u našoj zajednici, osnovane radi očuvanja, unapređenja i razvoja kulturne posebnosti, kao i nacionalnoga identiteta zajednice. Također, HNV je osnivač i NIU »Hrvatska riječ«, ustanove za obavljanje novinsko-izdavačke djelatnosti. HNV najveći značaj pridaje oblasti obrazovanja, što je, po mom mišljenju, opravdano s obzirom da je obrazovanje uz kulturu oblast u kojoj se nacionalne zajednice mogu najviše iskazati.



HR: S kakvim se konkretnim problemima HNV susreće u, kako kažete, oblasti obrazovanja u kojoj se nacionalne zajednice mogu najviše iskazati?

Kada govorimo o obrazovanju tu i dalje postoje najveći problemi, od tiskanja udžbenika na hrvatskome jeziku, manjka stručnog nastavnog kadra, pogotovo u manjim sredinama, nepostojanja katedre za hrvatski jezik na našim sveučilištima, do upisa djece u hrvatske odjele. Zsigurno je najveći problem nedostatak udžbenika, jer se već deset godina u Republici Srbiji ne tiskaju udžbenici na hrvatskome jeziku te se snalazimo na

razne načine, kao u pokriću troškova za udžbenike koji se uvoze iz Hrvatske, što je bio slučaj prethodne godine. Problemi se očituju i u pokrivanju troškova prijevoza učenika koji na nastavu dolaze iz susjednih mjesta, do dodjele stipendija i smještaja u učeničke i studentske domove. Kada govorimo o ulozi HNV-a u oblasti obrazovanja, istaknuo bih značajnu financijsku pomoć u plaćanju putnih troškova za jednog nastavnika u drugom polugodištu prethodne školske godine u Plavni, kada se započelo s izučavanjem hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u tamošnjoj školi, a koje je započelo prošle školske godine

i u Vajskoj. HNV je pomogao i u pokrivanju troškova ljetovanja za tridesetero djece iz ovih dviju škola prošloga ljeta.

HR: Kazali ste da se u školama u Plavni i Vajskoj izučava hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Kakve su šanse da se ova praksa uvede i u školu u Baču?

Unatrag nekoliko mjeseci škola u Plavni bila je domaćin sastanka predstavnika HNV-a i ravnateljica svih osnovnih škola i srednje škole u Općini Bač, na kojem je bilo riječi o ovoj temi. Zajednički zaključak svih nazočnih bio je da se nastave aktivnosti glede uvođenja izučavanja ne samo hrvatskog jezika, nego i ostalih jezika nacionalnih zajednica koji žive na ovom prostoru (mađarski, bošnjački) - u Selenči se već dulje vremena odvija nastava na slovačkom jeziku, a u Vajskoj na rumunjskom. Što se tiče hrvatskog jezika, u osnovnoj školi u Baču provedena je anketa i za očekivati je da će nadležna tijela odobriti i u toj školi izučavanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture.

HR: U Općini Bač postoji pet hrvatskih udruga kulture. Njihov je rad više-manje poznat u hrvatskoj zajednici u Vojvodini. Kako ocjenjujete djelovanje i značaj tih udruga u okviru općine i cijele hrvatske zajednice u Pokrajini?

Što se tiče oblasti kulture u Općini Bač djeluju pet udruga s hrvatskim predznakom, od kojih dvije - HKPU »Zora« i UG »Tragovi Šokaca« - djeluju tek od 2010. Ove su udruge osnovane u cilju očuvanja tradicije, običaja te narodnih pjesama Hrvata ovoga dijela bačkog Podunavlja. Za ove je udruge karakteristično da u svom sastavu imaju folklorne, tamburaške i literarne odjele, dok neke imaju pjevačke skupine te se bave organiziranjem predavanja i stručnih skupova, ali je svima zajednički cilj osigurati opstojnost Hrvata na ovom prostoru. Koncem 2010. godine spomenute su udruge potpisale Povelju o trajnoj suradnji i zajedničkom djelovanju. U prvoj godini, kada je predsjedavaju-

ća bila predsjednica HKUPD-a »Matoš« iz Plavne, ova je suradnja bila veoma učinkovita - organizirani su sastanci, odlasci na manifestacije, međutim, ovaj način rada oslabio je ove godine, kada je predsjedavanje preuzeo predsjednik HKUPD-a »Dukat« Vajska-Bođani, koji je do sada sazvao tek jedan sastanak. Osobno sam uvjeren da će se suradnja intenzivirati nakon godišnjih odmora.

HR: Možete li nam pojasniti na čemu se temelji ta vaša nada i imate li prijedlog za još bolji rad i suradnju ovih udruga?

Suradnja između naših udruga na lokalnu je ipak dobra, posjeću-

dva sata. Zahvaljujući dogovoru najviših predstavnika HNV-a, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, NIU »Hrvatska riječ« s jedne i bivšeg predsjednika Općine Bač mr. Tomislava Bogunovića, te predstavnika Radio Bačke s druge strane, ovo je emitiranje prošireno prošle godine s jednog na dva sata. Od prošle godine finansijskim planom HNV-a predviđena su sredstva u iznosu od 100.000 dinara kao potpora ovoj značajnoj emisiji, a to je nastavljeno i ove godine. Nacionalno vijeće je uz to izdvojilo i sredstva za nabavu dijela opreme, kao i za pokrivanje troškova prijevoza voditelja ove emisije. Ovdje bih istaknuo

Željko Pakledinac rođen je u Vajskoj 1959. godine. Osnovnu je školu završio u rodnome mjestu, gimnaziju u Odžacima, a Pravni fakultet u Novom Sadu. Bio je zaposlen i GKRO-u Tvrđava u Baču od 1983. do 1989. godine. U dva je mandata obnašao dužnost tajnika Mjesne zajednice Vajska (1989.-1997.). Republički inspektor za rad za Općinu Bač bio je od 2004. do 2005., a od 2006. tajnik je u osnovnoj školi u Vajskoj. Od 2009. do dolaska sadašnje vlasti honorarno je obnašao dužnost tajnika Skupštine općine Bač, a od tada je bio i član Izvršnog odbora HNV-a za područje kulture. U novom sazivu HNV-a obavlja dužnost tajnika Vijeća, a predsjednik je MO DSHV-a u Vajskoj te dopredsjednik podružnice DSHV-a Južno Podunavlje. Član je Vijeća DSHV-a.

ju se manifestacije koje pojedine udruge organiziraju, ali sebi sam postavio jedan od ciljeva dok sam u HNV-u, a to je da do kraja mandata, točnije polovice 2014. godine, u Baču osnujemo Hrvatski kulturni centar, kao nešto što bi ujedinilo sve udruge na lokalnu, kako u pogledu manifestacija tako i glede zajedničkih nastupa na natječajima.

HR: U produkciji HKUPD-a »Dukat« na Radio Bačkoj se emitira emisija Zvuci bačke ravnice jedanput tjedno. Kako ocjenjujete funkcioniranje ovoga programa i zadovoljava li ova emisija potrebe Hrvata ovoga područja?

Kada govorimo o informiranju na hrvatskom jeziku u Općini Bač, mogu reći da je ono zastupljeno putem emitiranja emisije »Zvuci bačke ravnice«, koja se emitira jednom tjedno na valovima Radio Bačke u trajanju od

iznimno dobru suradnju glede ovoga pitanja s članicom IO HNV-a za informiranje Ankom Jukić Mandić i predsjednikom Odbora za informiranje Sinišom Jurićem, koji, pokraj posjeta redakciji, značajno pomažu svojim savjetima rad ove emisije. U skoroj budućnosti emisiju bi trebalo koncepcijski bolje urediti i osnažiti, a sve s ciljem bolje slušanosti i uključivanja više kompetentnih ljudi iz zajednice u njezin rad.

HR: U ovom se kraju tek ponešto čulo o osnutku Hrvatskog školskog centra u Subotici. Što nam možete reći o tom projektu?

HNV je pristupio ostvarivanju ideje o osnutku Hrvatskog školskog centra u Subotici i sukladno tome ovlastio predsjednika HNV-a dr. sc. Slavena Bačića da preuzme mjere za realizaciju ovoga projekta, koji bi značajno

doprinio ostvarivanju dugogodišnje težnje da na jednom mjestu imamo školu, a istodobno i dom gdje bi učenici imali smještaj - poput rješenja u susjednoj Mađarskoj.

HR: Stručnim pisanjem projekata i aplikacijama na natječajne raznih fondova, moguće je povećati potencijale hrvatske zajednice. Ova je problematika također pomalo nejasna ovdje na periferiji, možete li nam to malo pojasniti?

Vrijeme u kome živimo i vrijeme koje nastupa sve više iziskuje da se do novčanih sredstava dolazi putem apliciranja na projekte koje financira EU preko predpristupnih fondova. Upravo iz tih razloga polovicom srpnja ove godine HNV i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata su organizirali stručni seminar o ovoj tematici, gdje su predavači bili iz regije i ljudi koji imaju uspjeha u ovome poslu. Ono što bih posebno istaknuo je činjenica da su polaznici ovoga seminara bili mladi obrazovani ljudi iz naše zajednice, koji će potom usvojena znanja prenositi na naše udruge kulture, a sredstva koja nudi EU su značajna.

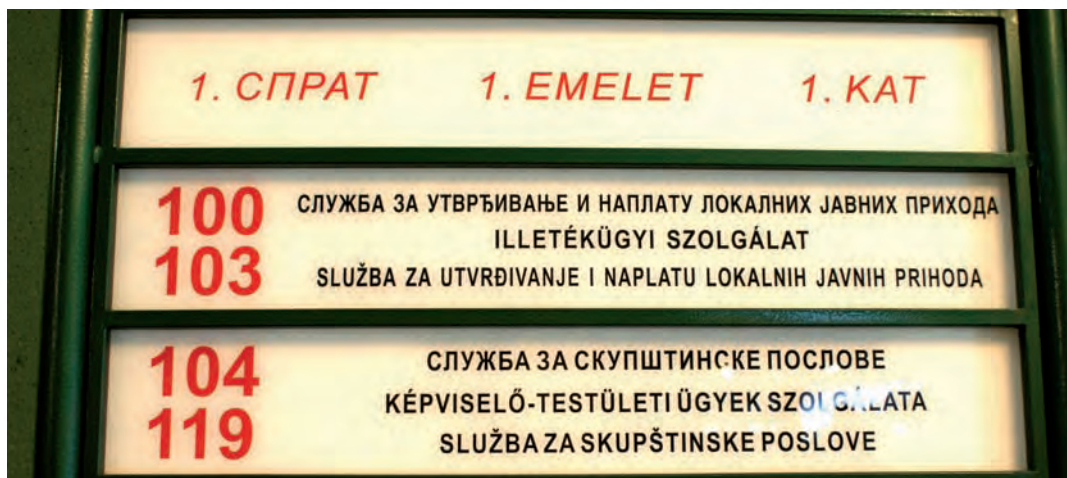
HR: Mislimo da nije preuranjeno pitati kako ocjenjujete suradnju s bivšom vlašću te što očekujete od uspostave nove vlasti u Općini Bač?

Nakon sastanka koji je u Općini Bač održan koncem 2010. godine s tadašnjim predsjednikom mr. Tomislavom Bogunovićem, na kome su nazočili po prvi puta najviši predstavnici naše zajednice, mnoge stvari glede naše nacionalne manjine počele su ići na bolje, posebice u oblasti obrazovanja i informiranja. Ovo treba pomoći postizanju glavnoga cilja, a to je otvorenje Hrvatskog kulturnog centra u Baču kao središta Hrvata ove općine. Što se, pak, tiče suradnje s novom vlašću, očekujem da nakon godišnjih odmora budemo pozvani na sastanak s temom daljnjega djelovanja, jer ne smijemo zaboraviti da u ovoj općini živi preko 16 različitih nacionalnosti koje trebaju ostvarivati svoja Ustavom zajamčena prava.

KOLIKO SE DOISTA SLUŽIMO HRVATSKIM JEZIKOM?

Jezik – stup kulture i očuvanja identiteta

Piše: Željka Zelić



Iako se o službenoj uporabi hrvatskoga jezika u Republici Srbiji, s posebnim osvrtom na pojedina područja kao što su Bačka, Srijem i Banat, u »Hrvatskoj riječi« pisalo više puta i s različitih aspekata, ovoga puta pokušat ćemo tom pitanju pristupiti s drukčije polazišne točke. Većina autora se u razradi ove teme bavila samim položajem Hrvata u Republici Srbiji te sukladno tomu i nekim od Ustavom zajamčenih prava, pravom na uporabu materinjeg jezika i pisma te pravom na obrazovanje na jeziku nacionalne manjine, što nam je pružilo precizniji uvid u samo stanje stvari i probleme na terenu tj. diskriminaciju u odnosu na neke druge, manje brojne manjinske zajednice koje žive na ovim prostorima, a koje pak uživaju veća prava kada je u pitanju npr. obrazovanje ili informiranje na jeziku nacionalne manjine.

Ovdje nam se često spočitava kako smo nova manjina i još nemamo izgrađene institucije te nam zbog krize država i ne može dati novac, a ona je dužna finan-

cirati manjinske institucije koje su već ranije osnovane kako ne bi prekinule s radom! Budući da trenutačno u najvećoj mjeri raspolazemo samo relevantnim podacima vezanim za područje Subotice i okolice, unaprijed je potrebno distancirati se od samoga nedostatka istih vezanih za neka druga manje istražena područja na kojima žive Hrvati, budući da bi za isto bilo potrebno provesti opsežno istraživanje kako bi se dobila realnija slika, a što dakako može biti dobar poticaj istraživačima u budućnosti. Naime, samo točno postavljena »dijagnoza« i sagledavanje realnoga stanja, omogućilo bi u prvom redu izradu plana (platforme) za rješenje spomenutoga problema.

ISTRAŽIVANJA U SLUŽBI OČJENE REALNOGA STANJA

Petodnevno istraživanje o uporabi hrvatskog jezika u nastavi na hrvatskom jeziku te u medijima na hrvatskom jeziku, proveo je u veljači 2010. godine doc. dr.

Petar Vuković sa Filozofskog fakulteta u Zagrebu. »Istraživanje je provedeno u osnovnim školama 'Matko Vuković' u Subotici i 'Matija Gubec' u Tavankutu te u gimnaziji 'Svetozar Marković' u Subotici kao i u trima subotičkim medijima. Analizom uporabe jezika u trima medijima, za koje se može reći da su najviše zrele i uspješne kada je riječ o hrvatskom književnom jeziku, a radi se o Uredništvu na hrvatskom jeziku Radio Subotice, NIU 'Hrvatska riječ' i polusatnoj emisiji koja je do 1. ožujka emitirana na Yu eco televiziji, može se reći da je uporaba hrvatskog jezika na zadovoljavajućoj razini«, zaključeno je u jednom od izvješća o gore spomenutom istraživanju.

Stoga nam intencija nije ponavljati već sve dosad istraženo, rečeno i objavljeno kada je u pitanju službena uporaba hrvatskoga jezika u Srbiji, jer nam već objavljeno zasigurno pruža cjelovitiju sliku s obzirom na opsežnost istoga, već pokušati ukratko analizirati koliko se hrvatski jezik koristi i u nesluž-

Postavlja se dakle pitanje, jesmo li, i u kojoj mjeri, i sami svjesni svojih prava, ili nam je još uvijek lakše utapati se u većinu, ne želeći se na taj način javno deklarirati kao pripadnici jedne, ne baš tako omiljene manjinske zajednice!?

benoj tzv. svakodnevnoj uporabi, a što je u većini slučajeva polazišna osnova kada je u pitanju obrazovanje na materinjem jeziku, potom informiranje te službena uporaba jezika. Spomenuta »neslužbena« uporaba hrvatskoga jezika reflektira stanje nacionalne svijesti ovdašnjih Hrvata, koja iako u prošlosti bilježi puno teže trenutke, ni danas nije na zavidnoj razini. Tomu u prilog govori činjenica je na pretposljednem popisu stanovništva u Srbiji živjelo 70.602 Hrvata, od toga u Vojvodini 56.546, a dok očekujemo službene podatke posljednjega popisa iz 2011. godine, sasvim je izvjesno da se i broj Hrvata smanjio, budući da se prema nedavno objavljenim podacima ukupni broj stanovnika smanjio za više od 300.000.

Postavlja se dakle pitanje, jesmo li, i u kojoj mjeri, i sami svjesni svojih prava, ili nam je još uvijek lakše utapati se u većinu, ne želeći se na taj način javno deklarirati kao pripadnici jedne, ne baš tako omiljene manjinske zajednice!?

PRAVA I PRAVILA...

Na hrvatskom se jeziku danas tiskaju službeni dokumenti, ispisuju nazivi ulica i javnih poduzeća, prevedeni su svi dokumenti koji se koriste u svakodnevnom radu u školama kao i svjedodžbe, dačke knjižice, potvrde koje je neophodno prikazati prilikom daljnjega školovanja, zaposlenja ili dokaza o završenoj školi i dr.

Međutim, koliko su sami pripadnici hrvatskoga naroda koji žive na ovim prostorima svjesni tog svojeg prava? U Službi za osobna stanja građana Gradske uprave, od matičarke *Aranke Čajkaš* saznajemo da je od šestotinjak obavljenih vjenčanja u 2011. godini, na hrvatskom obavljeno tek 1 posto, iako takva mogućnost postoji, a što se mladencima tijekom zakazivanja vjenčanja i stavlja kao mogućnost. Većinom je riječ o mladencima od kojih je jedna strana iz Hrvatske, a iznimno su rijetki slučajevi da

Hrvata ponekad nije dovoljna, jer se ona često zadržava samo na deklarativnoj, a ne i na praktičnoj razini. To znači da većina Hrvata koji su zbog svojega posla izvan kuće primorani govoriti službenim, srpskim jezikom, gotovo rijetko u krugu svoje obitelji koristi književni hrvatski jezik (premda sve manje, izvjesni broj njih koristi bunjevačku ikavicu). Razlog tomu u prvom redu jest nedovoljno poznavanje hrvatskoga književnoga jezika, što je uzročno-posljedično povezano s obrazovanjem koje je većina

nja pitanja trebaju li nam onda uopće hrvatski odjeli, jer je jezik stup kulture i jedna od osnovnih odrednica očuvanja identiteta nacionalne zajednice, već kao poticaj da se rješavanju problema obrazovanja na hrvatskome pristupi studioznije kako bi se na neki način premostili spomenuti problemi s kojima se u realnosti susreću kako roditelji tako i njihova djeca.

Problem je dakle više nego kompleksan, i nije dovoljno pristupiti mu samo s aspekta analiziranja (ne)ostvarivanja određene

vlada svojevrsni, istina u javnosti prešutni animozitet, glede pridobivanja roditelja koji će upisati djecu u hrvatske odjele, a čemu smo svjedoci na štetu cjelokupne hrvatske zajednice). Na taj bi se način stvorili realni uvjeti za nastavak visokog obrazovanja na materinjem jeziku, razumije se, zasad jedino u Hrvatskoj. Pitanje povratka istih područje je pak kojim bi se trebalo osobito pozabaviti unutar ovdašnje hrvatske zajednice. Riječ je o više međusobno povezanih čimbenika, koji promatrani neovisno jedan o drugom, ne mogu pridonijeti razvitku bilo koje, pa ni manjinske nacionalne zajednice. Samo sinergijskim djelovanjem počevši od najniže do najviše razine moguće je načiniti izvjesne pomake. Premda je odgovornost države spram ostvarivanja prava nacionalnih manjina neosporno veća i tu zasigurno nije ostvarena ni polovica na papiru »zajamčenog« (osobito na području obrazovanja), utoliko su i pripadnici same nacionalne manjine i pojedinci koji ih zastupaju na određenim položajima (»prvi među jednakima«) odgovorni za razvijanje svijesti o određenim pravima koja još uvijek nedovoljno koristimo.



su obje strane s ovih prostora, a da vjenčanje bude obavljeno na hrvatskom jeziku (do kolovoza 2012. godine u Subotici je obavljeno tek 1 takvo vjenčanje). U razgovoru pak sa službenicima u Gradskom uslužnom centru doznajemo da su rijetki oni koji izvatke iz matica traže na hrvatskome jeziku (većinom za ostvarivanje prava na hrvatsko državljanstvo, upis na neki od fakulteta u R. Hrvatskoj i dr.). Međutim, kada je riječ o podnošenju zamolba i sličnih dopisa koji se upućuju pisarnici te brojnim službama Gradske uprave, još uvijek je gotovo zanemariv broj onih pripadnika hrvatske zajednice koji iste podnose na svojem materinjem jeziku. Dolazimo, dakle, do zaključka kako je odgovornost za korištenje Ustavom zajamčenih prava u velikoj mjeri i na svijesti samih pojedinaca, pripadnika određene manjinske nacionalne zajednice.

OBRAZOVANJE U SLUŽBI JEZIKA

Međutim, ni sama probuđena nacionalna svijest ovdašnjih

današnje srednje generacije stekla na srpskom jeziku. Mlade pak generacije, kojima je omogućeno obrazovanje na hrvatskome jeziku (istina, samo u pojedinim osnovnim školama te u subotičkoj gimnaziji), nailaze na jedan drugi problem, što ako nakon osmogodišnjega školovanja na hrvatskome jeziku požele upisati srednju školu u kojoj nije osigurana nastava na hrvatskome jeziku? Mogu li i trebaju li žrtvovati svoja interesiranja (u želji da npr. upišu medicinsku školu, a ne gimnaziju) zarad jedine mogućnosti koja im je pružena? Nemali je zato broj one djece koja nakon osmogodišnjega školovanja na hrvatskome jeziku upisuje školu na srpskom nastavnom jeziku, prekidajući na taj način kontinuitet u obrazovanju na materinjem jeziku, te ostaje otvoreno pitanje hoće li biti dovoljno hrabri nakon četverogodišnje 'stanke' nadoknaditi sve propušteno gradivo kako bi položili državnu maturu i eventualno upisali neki od fakulteta u Republici Hrvatskoj. Upravo izrečena tvrdnja nikako ne bi trebala biti shvaćena pogrešno, u smislu postavlja-

nih ustavom zajamčenih prava, nego i osigurati sve ostale uvjete s njima blisko povezane a to bi podrazumijevalo obrazovanje na hrvatskome jeziku od vrtića, osnovnih i srednjih škola (ali ne samo u odabranim osnovnim školama među kojima onda

Hrvatski jezik i pismo u službenoj su uporabi na cijelome području grada Subotice od 1993. godine. No, službena uporaba hrvatskoga jezika značajnije je zaživjela od 2004. godine kada je ustanovljena općinska Služba za prevoditeljske poslove na hrvatskom jeziku (danas gradska Služba za prevoditeljske poslove pri Službi za skupštinske poslove i kabinet predsjednika Skupštine grada). Skupština Općine Srijemska Mitrovica potkraj 2005. uvela je u službenu uporabu hrvatski jezik i pismo na području mjesta Stara Bingula, Skupština Općine Apatin je 2006. proglasila hrvatski jezik i pismo službenim u mjestu Sonta, u Statutu grada Sombora 2008. godine hrvatski jezik i pismo kao službeni uvedeni su u naselja Monoštor (srp. Bački Monoštor) i Bereg (srp. Bački Breg), dok je 2012. hrvatski uveden kao službeni jezik i u mjestima Sot i Batrovci, Općina Šid. Međutim, iskustva u primjeni hrvatskog jezika i pisma u ovim selima posve su skromna. Statutom AP Vojvodine iz 2009. hrvatski jezik i pismo uvedeni su kao jedan od šest službenih jezika i pisama u tijelima i organizacijama Autonomne Pokrajine Vojvodine. Pri Pokrajinskom tajništvu za propise, upravu i nacionalne zajednice djeluje i Služba za prevoditeljske poslove, u okviru koje postoji i prevoditelj za hrvatski jezik. Prije toga, Poslovníkom Skupštine AP Vojvodine od 2002. utvrđeno je da je u radu Skupštine u službenoj uporabi i hrvatski jezik.

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU (XX. DIO)

Rat rodaka za Srijem i Dalmaciju, planovi cara Manuela Komnena

Piše: dr. Zsombor Szabó

Sredinom XII. stoljeća u Europi su okrunjena dva vladara koja su imala velike planove za preuređenje kontinenta. Prvi je bio bizantski car *Manuel Komnen*, koji je želio obnoviti nekadašnje Rimsko Carstvo s kontrolom Mediterana, a drugi je bio njemački car *Fridrih Barbarosa*, koji je pak želio objediniti zapadnu Europu, s težnjom širenja k istoku. Barbarosa je bio u sukobu i s papom oko »ustoličenja« vladara odnosno samog pape, što se u povijesti naziva borba za investituru. Rezultat ovog sukoba bit će kasnije razdvajanje zapadne, Katoličke crkve od države, što se u istočnoj crkvi nije desilo. Skoro cijelo stoljeće, od 1127. do 1186. godine, trajali su ratovi između Bizantskog Carstva i Hrvatsko-ugarskog Kraljevstva, u kojima je najvi-

vom smrću postao ništavan, aktivno se uključio u unutarnje prilike u Hrvatsko-ugarskom Kraljevstvu. Značajne je svote predvidio za podmićivanje velikodostojnika da podupru protukandidata princa Stjepana za kralja, koji je za ženu imao bizantinku. Usprkos njegovim namjerama, velikodostojnici Stjepana nisu prihvatili, ali u nedostatku boljeg i velike potpore Manuela, prihvatili su Ladislava za kralja. Stjepan III. je pobjegao na sjever zemlje u Požun (Pozsony - današnja Bratislava) i čekao ishod zbivanja u svom kraljevstvu. Nedugo nakon Gejzine smrti u zemlji se ponovo okrunjuje. Ostrogonski (esztergomi) nadbiskup *Lukacs* je odbio okruniti Ladislava, ali je zato drugi, kaločko-bački nadbiskup Miko to prihvatio i okrunio (protu) kralja Ladislava II. koji je vlast podijelio sa svojim bratom Stjepanom. No nije dugo vladao, jer su ga početkom 1163. godine njegovi protivnici otrovali. Na »tronu« ga je naslijedio brat kojeg je ponovo okrunio kaločko-bački nadbiskup kao (protu) kralja Stjepana IV. i tako je Hrvatsko-ugarsko Kraljevstvo imalo dva Stjepana istovremeno na vlasti. Bizantski je utjecaj jako porastao u kraljevstvu, neki su strahovali da će se zemlja odvojiti od Rima.

NA POVIJESNU SCENU STUPA FRIDRIH BARBAROSA

Usprkos sukobu s aktualnim papom, Fridrihu Barbarosi se nije dopao sve veći bizantski utjecaj u Karpatskom basenu i dopustio je (pomagao?!) Stjepanu III. da u Njemačkoj vrbuje plaćeničku vojsku. Uz njega je stao i visoki kler zajedno s visokodostojnicima, koji nisu blagonaklono gledali na porast bizantskog utjecaja. U blizini Stolnog Biograda (Székesfehérvár) lipnja 1163. godine pobijedio je trupe svog strica, kojeg je kratko držao u zarobljeništvu pa ga je protjerao iz zemlje. Manuel je na ovu vijest odmah krenuo sa svojom vojskom, ali čuvši cijelu istinu uvidio je kako Stjepan IV. ne može »proći« kao njegov izabranik za hrvatsko-ugarskog kralja, koji je nedugo zatim, 1165. godine umro u Zemunu. Odlučio se za novi politički potez.

NA POVIJESNU SCENU STUPIT ČE BIZANTSKI CAR I HRVATSKO-UGARSKI KRALJ?!

Manuel se pokazao »konstruktivnim« u dijalogu sa Stjepanom III. Pristao je priznati njega za kralja, ali je zauzvrat tražio da se Stjepanov maloljetni brat *Bela*, tada aktualni hrvatsko-dalmatinski herceg, preseli u njegov dvor u Konstantinopol na »odgoj«. S njim nije postupio kao s taocem, car Manuel ga je prekrstio u *Alexios*, a pošto nije imao sina postupio je s njime kao sa svojim nasljednikom, vjerio ga je sa svojom kćerkom i iz tog razloga kreirao mu je novu titulu *despotes* (despot, gospodar). Tražio



Krunisanje Stjepana III.

še stradao Srijem. Hrvatsko-ugarski kralj *Gejza II. (II. Géza)* je umro 1162. godine, a na tronu ga je trebao naslijediti njegov sin *Stjepan III. (III. István)*.

BIZANTSKA POLITIKA CARA MANUELA KOMNENA

Na vijest o smrti Gejze II. aktivirali su se njegovi stričevi Stjepan (István) i Ladislav (László) koji su svojedobno pobjegli u Bizant od Gejze II. i tamo su i živjeli. Bizantska se vojska oslobodila pritiska na istočnim granicama i mogla je pregrupirati svoje snage. Budući da je Manuel Komen smatrao da je ugovor s Gejzom II. njego-



Protukralj Stjepan IV.

je, kao Belino »naslijede«, da Dalmaciju i Hrvatsku Stjepan III. prepusti njemu. Rezultat je ponovno bio rat, koji je vođen s promjenljivom srećom do 1167. godine. Manuel je i sam dva puta sudjelovao u bitkama i 1164. godine privremeno je zauzeo i Bač. Na kraju je sklopljen mir i Stjepan je pristao da, kao Belino nasljedstvo, Srijem i dalmatinski gradovi potpadnu pod bizantsku vlast. No, odvijali su se novi događaji, Manuelu Komnenu 1169. godine se rodio sin i Bela više nije bio njegov nasljednik. Šansa da se stvori bizantsko-hrvatsko-ugarsko carstvo-kraljevstvo je propala. Carstvo i kraljevstvo K. u K. (Caiser und König), je stvoreno 7. stoljeća kasnije, nakon austrijske, ugarske i hrvatske nagodbe.

Salaš »na tri zida« (I. dio)



Stantićev - Zizin salaš na tri zida

Uspominjanju velikog zaokreta u gazdovanju poljodilaca oslanjam se na 1869. godinu, jel su onda, kako su kazali, dovukli gvozden put iz Segedina u Subaticu, iz nje do Sombora, vrimenom i dalje. Od te godine poljodilci su se polagano počeli ohasnivati (bogatit) od već spominjani sjednani blagodati: od gvozdeni putova (željeznice) i od prodanog suviška žita i josaga (blaga).

Promina u društvu i poljodilstvu počela je pokazivati mane salaša »na dva zida«, u kojima je većina salašara živila, a to je vrime i laganog iskoraka u kontanje (razmišljanje) o nuždi za većim salašom. Na to ih potaklo:

– od suviška žita i odranjenog, pa još ugojenog (utovljenog) josaga, nove biti gazdovanja, na kojem su dobro zaradili, poljodilci su počeli teći (bogatit se) i u budelaru stvarati novčan pritek; – doteklo je novaca na lipče pa i skuplje zaodivanje, a vrimenom i na lionsku svilu¹ za žensko ruvo i nuz njeg niska dukata oko vrata i sl.;

za spremljenu izdašniju divojkinu prćiju tribalo je više mista neg u tisnoj sobi, osobito za perje (uzgljance, dunje, perine i dr.);

dio suvišnog žita najbolje je ali najjpetinije i najcigurnije čuvati na tavanu salaša, a za to triba jača građa za veći tavan i jači krov; –

napridniji život ih je potakao na ilita (jela) sa više zelja, tista i češće pileškog mesa, pa njim je za spremanje ilita tribala komotnija kujna i špajc;

– a najvažnije je da njim je doticalo novaca s kojima će napraviti veći salaš.

Kad se sve ovo sjednalo, potaknuto je pravljenje većeg salaša kojeg je puk prozvo salaš »na tri zida«.

IZGLED SPOLJA SALAŠA »NA TRI ZIDA«

I ovaj salaš je u fundamentu iz tri dila, sa čeljackom sobom, »kućom« sa pododžakom i čistom sobom u jednom redu. Obaško su kujna, špajc i najčešće podrum u kojeg se ide doli kroz pod šireg ambetuša. Salaš je često »na put leđa« naspram kapije u ledini kroz koju se s puta ide u salaš. Salaš »na tri zida«, je su sva tri uzdužna zida jednako visoki 230 – 260 cm., a pošto spoljašnji zidovi nose i jači (teži) krov oni su i deblji, oko 90 cm. Komocija u salašu »na tri zida« često je povećala

na obaško nabijenom »malom kućom« ili je ona napravljena nuz jedan od zabata na kraju zajednički staja pod istom nastrojicom, nalik na pokrov ambetuša.

Najprija je krovina (pokrov) salaša bila trščara (krov od trske) sa natkriljenom strijom oko 50 cm. nad spoljašnjim uzdužnim zidovima. Trščara je izmed ciglom zidani zabata, od tavana na gori, pa je s njoma i zabatima zatvoren tavan, zakriljen od nabijanja kiše, sniga i vitrom nanetog prava i trunja, a davala je tavanu dobru izolaciju. Rogovi krova učepovani su i klamfama ojačani u gredama tavanice. Umisto pajanti popri-

ko rogovi su gori u rasponu potpačeni stolicama koje se doli oslanjaju na grede. Posnopica je za rogove i žioke vezana crnim (paljenim) drotom, a krovina je oko 40 cm. debelo nabijena uzbojom u posnopicu. Debela trščara i s njom promaja kroz budže i tesarska vrata priče zagrijavanje tavana, pa je on podesan i za čuvanje ráne, osobito pušenog mesa.

Za opis sam uzo stari Stantić – Šilarov salaš »na tri zida«, na gredi od varoši drugog dola u Maloj Bosni. Nabio ga moj pradida Nikola sinu Đeni oko 1890. (srušen je). Salaš sam izmirio 2004. Njemu je nalik noviji salaš *Jose i Martina Gabrića* na Gornjem Verušiću, *Nikole Stipića* na Verušiću, *Stipe Stantića* – *Svetog* na Đurđinu (srušen je) i dr. Salaši su »na put leđa«, a Gabrićev salaš je uzdužan prema putu u salaš. U Šilarov salaš moglo se ući iz dva puta, sprid i iza salaša.

Riči: krovina - krov zgrade pokriven slamom, trskom i dr.; pajanta=greda koja spaja rogove na krovu, ži(v)oka, rožnjača; posnopica=snop trske, temelj trščanog krova; stolica=potporne grede rogova na tavanici, oblika dovratka; stupica; učepovat=drvo sastaviti drvenim čepom; uzboj=nakratko isičena trska spremljena za popunu posnopice; žioka=pajanta.

Nastaviće se

SA ROGLJA

Svila¹ u kuću - jaram na tavan

Obično su ričima iz naslova kazali kad je divojka ponovljena (kupljena joj) ruvom od skupe lionske (po gradu Lion) svile za ruvo. Ova svila obaško je skupa jel je uvozna i obično unikatna. Najprija se lionskom svilom pokazivo (istito) svekar, jel je po adetu on za vinčanje opravio snašu, posli snaju. (Izreka: kako opraviš snašu, taku ćeš je uvest pod odžak. Po adetu snašu su posli vinčanja i dolaska na salaš najprija uveli u pododžak.)

Vrimenom je i drugima bunjevačkim salašarima doticalo da se pokažu kad su čer zadivojčili svilom.

Po obavisti iz novina o cinama sa peca s kraja XIX. vika ujarmljen vo je išo (prodavan) jedno na drugo (u prosjeku) kolika je i cina za oko osam junadi.

Stiže svježa voda iz Tise

Zbog izuzetno visokih temperatura značajno je opala razina vode u Paličkom jezeru, kao i u Ludaškom jezeru gdje je uočen i pomor ribe, te je tijekom prošlog vikenda počelo upumpavanje i dovođenje svježeg vode iz Tise. Direktor JP »Park Palić« *Goran Gabrić* podsjeća kako ovo poduzeće, u čijoj je nadležnosti među ostalim i skrb o jezeru, ima ugovor s Vodoprivrednim poduzećem »Vode Vojvodine« o korištenju podsustava Tisa-Palić koji je prvi puta korišten 2010. godine, kada je također zbog visokih temperatura nastala slična situacija u jezerima. »Park Palić« je formirao i Savjet za vode koji svakodnevno prati stanje i ono što se događa s jezerima, te su analize pokazale da je vodostaj značajno pao ispod dozvoljenog ljetnog minimuma od 101,95 centimetara. »Upumpavanje vode, koje je počelo 3. kolovoza, predložili smo u sklopu urgentnih mjera, a to podrazumijeva da će voda iz crpke na Adorjanu biti dopremana u podsustav Velebit nakon čega kanalom stiže do Palića i odatle u Ludaš. U sljedeća dva tjedna stići će oko 500 tisuća kubika vode«, izjavio je Gabrić.



O alarmantnom stanju u Ludašu izazvanom tropskim vrućinama nadležne su upozoravali i ribari na Šupljaku, uočivši neuobičajeno veliki broj uginulih riba. U JP »Palić Ludaš« iznijet je podatak kako je razina jezera čak za 30 centimetara niža od uobičajene i da zbog visokih temperatura nema dovoljno kisika u vodi, zbog čega je ugrožen opstanak biljnog i životinjskog svijeta. Očekivanja su da će krajem ovoga tjedna u Ludaško jezero stići određena količina svježeg vode, koja se počela upumpavati iz Tise, ali stručnjaci se slažu s ribarima da se dugoročno problem Ludaša mora rješavati drugačije.

Iz gradskog proračuna, odnosno gradskog fonda za zaštitu okoliša osigurano je tri milijuna dinara za upumpavanje vode iz Tise, a kako je izjavio dr. *Attila Csengeri*, član Gradskog vijeća zadužen za zdravstvo, socijalnu zaštitu i zaštitu okoliša, isti se iznos očekuje i iz pokrajinskog proračuna.

Najviše stradali kukuruz i jabuke

Ukupna ovogodišnja šteta na poljoprivrednim usjevima od proljetnog mraza i aktualne suše na oko 80 tisuća hektara na području Subotice iznosi 6 milijardi 300 milijuna dinara, ili oko 53 milijuna eura, procjena je gradskog Povjerenstva za procjenu štete na poljoprivrednim usjevima čije je izvješće usvojilo Gradsko vijeće. Najviše su stradali kukuruz i jabuke, s pojedinačnom štetom od oko 2 milijarde dinara. Fond za razvoj poljoprivrede razmatrat će mogućnost da se sredstva za kreditne linije tog fonda prenamijene za financiranje nabave repromaterijala, a također se planira pomoć poljoprivrednicima s proračunske stavke za izvanredne situacije, gdje na raspolaganju ima oko 6 i pol milijuna dinara. Od Ministarstva poljoprivrede tražit će se da odobri korištenje dijela sredstava od zakupa državnog poljoprivrednog zemljišta, koja su prihod Grada, kao pozajmicu putem Fonda za razvoj poljoprivrede, u cilju zasnivanja novog ciklusa proizvodnje, a najveća pomoć u vidu različitih mjera očekuje se od Pokrajine i Republike.

Poziv budućim popisivačima poljoprivrede

Republički Zavod za statistiku uputio je javni poziv za prijavljivanje kandidata za popisivače poljoprivrede. Građani koji žele sudjelovati u popisu mogu se prijaviti od 10. do 14. kolovoza u općini u kojoj stanuju. Prednost će imati kandidati sa stečenim obrazovanjem u poljoprivrednoj struci i oni koji su već sudjelovali u popisu stanovništva prošle godine. Petodnevna obuka i testiranje kandidata koji su ušli u užu izbor bit će obavljeni od 17. do 26. rujna. Detaljnije informacije o punktovima za prijavljivanje popisivača mogu se dobiti u uredima prigradskih mjesnih zajednica i na internetskom portalu www.stat.gov.rs. Predaja dokumentacije za kandidate za gradske instruktore obavlja se u Gradskoj kući u uredu broj 201. Republički zavod za statistiku će od 1. listopada do 15. prosinca 2012. godine provoditi Popis poljoprivrede na području Republike Srbije.

Autobusne karte za srednjoškolce

Iz Gradske uprave obavještavaju kako će se učenicima putnicima subotičkih srednjih škola mjesečne karte za putovanja rješavati u srednjim školama u koje su upisani, dok učenici putnici koji iz subotičke općine putuju za Bačku Topolu, Kanjižu, Sombor ili Novi Kneževac, mjesečne karte rješavaju u Gradskoj upravi, Trg slobode broj 1, III. kat, ured 305, svakog dana počevši od 20. kolovoza i to od 9 do 13,30 sati. Za reguliranje prava za mjesečnu kartu učenici trebaju priložiti: preslik osobne iskaznice (ako učenik nema, onda jednog od roditelja); potvrdu škole o upisu (potvrda mora sadržati obrazovni profil) i dokaz o pozitivnom uspjehu (preslik đачke knjižice ili svjedodžbe, uz prikaz originala).

PRIČA O NEKADAŠNJIM KINOOPERATORIMA, SUBOTIČKIM KINIMA I PUBLICI

Zanimanje na starim filmskim vrpčama

Šezdesetih godina je pred Jadranom ponekada bio red dug sto metara, a u 16 sati već nismo imali karata za sljedeću projekciju, sjeća se Balázs Rózs



»P^rva filmska predstava je uvijek bila naša«, započinje priču Balázs Rózs o svom poslu kinooperatora u kojem je od 1958., kao pripadnik prve generacije školovane za ovo zanimanje, proveo 40 godina. Filmovi su u to vrijeme stizali na pet do osam koluta filmske vrpce i kinooperatori su morali svaki pogledati prije projekcije i provjeriti da nije oštećen ili da redosljed rolni nije pomiješan, što se također ponekada znalo desiti.

Poput filmova na starim filmskim vrpčama, koji su danas uglavnom stvar povijesti, i posao ondašnjih kinooperatora danas se još može vidjeti na starim filmovima: kako se u kinooperatorskoj kabini kolut filma ulaze u projektor, namješta objektiv projekcijske kamere, podešava jačina tona i oština slike, gase se svjetla u dvorani i počinje projekcija uz stalni zvuk rada projektor.

FILMOVI SU STIZALI JAKO BRZO

»Prvih šest, sedam godina kad sam počeo raditi kinoaparatura se sastojala od dva projektor i uvijek su morala raditi dva kinooperatora, jedan je pripremao film, šnirao ga u drugom projektoru. Imali smo strujne ispravljače koje smo morali kontrolirati jer je znalo doći do pada napona. Stoga školovanje za kinooperatora nije bilo lagano, trajalo je tri godine i trebao sam polagati stručne ispite iz poznavanja filma, tona, tehnike, svjetla«, objašnjava Balázs Rózs, te dodaje kako je u to vrijeme bilo malo na taj način školovanih kinooperatora. Najčešće se poslije završenog elektro smjera pohađao tečaj dva, tri mjeseca, te tako stjecao zanat. Balázs Rózs je i sam podučavao kasnije generacije kinooperatora, te kaže da su učenici voljeli raditi s njim.

Bilo je to vrijeme kada su se još uvijek u kinima prikazivali

filmovi na nitratnim vrpčama na kojima je nastala čitava svjetska kinematografija sve do 50-tih godina 20. stoljeća. Budući da su ove vrpce bile samozapaljive, od kinooperatora se, osim tehničkog znanja i snalažljivosti, očekivala i velika pozornost i brzo reagiranje na iznenadne situacije. Unatoč toj samozapaljivoj osobini, filmove na nitratnim vrpčama filmski zaljubljenici i danas cijene zbog osobite ljepote slike, različite od one koja se postiže novim tehnologijama.

U Suboticu su jedno vrijeme filmovi stizali jako brzo, odmah poslije prikazivanja u Beogradu slijedile su i subotičke projekcije. Filmovi su se kupovali od distributera u Zagrebu, Beogradu, Sarajevu, prisjeća se Balázs Rózs, a postojali su i sajmovi filmova na kojima su kupovani, te se obično tri mjeseca unaprijed točno znalo koji film će se kada i u kojem kinu prikazivati i s koliko predstava. Šezdesete godine bile su najplodnije razdoblje za kino i kinopredstave. »Vladalo je veliko zanimanje za gledanje filmova, tjedno sam prikazivao dva-tri nova filma, jako dobro je išlo. Imali smo dosta prihoda ali su nam plaće ipak bile jako male, jer smo sve ulagali u obnavljanje opreme i modernizaciju kinoaparature. Lijepo su nam izgledala kina Lifka i Jadran, pa i Zvezda i Radnički«, kaže Balázs Rózs, koji je u Lifki jedno vrijeme bio i poslovođa.

ZABAVA ZA CIJELU OBITELJ

Filmska umjetnost imala je svoju znatizeljnu publiku i po okolnim selima, gdje su bila organizirana tzv. terenska kina. Zahvaljujući rasklopivim istočnonjemačkim

projektorima koji su se mogli montirati na licu mjesta, filmske projekcije redovito su organizirane na Šupljaku, Radanovcu, Makovoj Sedmici, Hajdukovu, Bačkim Vinogradima, Paliću, Starom i Novom Žedniku, Đurđinu, Kelebiji. »U ono vrijeme je prikazivanje filmova bilo rentabilno. Ulaznice nisu bile skupe, u vrijednosti, recimo, jednog piva, ali bilo je toliko publike da se isplatilo ići primjerice na Makovu Sedmicu. Ljudi su stajali u redu i čekali me da dođem, možete misliti. Šezdesetih godina je pred Jadranom ponekada bio red dug sto metara, a u 16 sati već nismo imali karata za sljedeću projekciju. Jako dobro su se prodavale i karte u pretprodaji, koje su bile čak i malo skuplje. Sjećam se da su tapkaroši pred Jadranom živjeli od preprodaje karata, uopće nisu nigdje radili nego preprodaju 10-15 karata i od toga žive«, priča Balázs Rózs.

Odlazak u kino bio je provod za cijelu obitelj, bilo je onih koji su svake nedjelje lijepo obučeni dolazili s djecom pogledati film. »Krajem 60-tih godina u Lifki smo otvorili ljetno kino i počeli na otvorenom prikazivati nove moderne filmove u tehnici cinemascop. Uživali smo, to je sasvim drugačije izgledalo na novom, dvostruko većem platnu, kao da se sve pred vama uživo događa«, sjeća se Balázs Rózs.

On je od prije šest godina u mirovini, ali i danas voli pogledati film u kinu. Redoviti je gost na paličkom Filmskom festivalu, na kojemu je, inače, prve tri godine radio kao kinooperator. Kaže kako je šteta što je danas sve propalo, te smatra da bi se s vraćanjem publike možda moglo pokušati u kinu na otvorenom.

S. Mamužić

VIKEND PRED NAMA

Dužijanca 2012.

Književnom večeri u organizaciji Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, koja će biti održana u HKC-u »Bunjevačko kolo« u četvrtak, 9. kolovoza od 19 sati, početak četverodnevni program centralne manifestacije »Dužijanca 2012.«, koja će okupiti brojne sugrađane, ali i goste iz zemlje i regije.

U petak, 10. kolovoza, u 20 sati bit će Tamburaška večer koja će biti održana na gradskom trgu. Programom ove večeri predviđen je nastup tamburaških sastava, predstavljanje ovogodišnje bandašice i bandaša, te izbor »najlipčih« pratilja i pratilaca bandaša i bandašica.

BLOKADA

U nedjelju, 12. kolovoza, u razdoblju od 8 do 9 sati, za promet će biti zatvorene ulice Ivangradska, Dinka Šimunovića i Skerlićeva, od Zadarske do kerske crkve. Kada svečana povorka krene prema gradu, od 9 do 10 sati zatvorit će se prva traka Beogradskog puta, zatim Zagrebačka i Preradovićeve ulice, Petefi Šandora, te Trg žrtava fašizma do katedrale. Tijekom svečane svete mise, od 9,30 sati, zatvorit će se sve ulice oko katedrale.

U trenutku kada se svečana povorka uputi u centar grada, od 11 pa do 13,30 sati, bit će zatvorene sve ulice koje vode prema trgu: Somborski put, Harambašićeva, Matije Gupca, Matka Vukovića, Istvana Szechenyia, Rudićeva i Dimitrija Tucovića do kružnog toka, gdje će se zatvoriti Štrosmajerova i Petra Drapšina do trga. Zbog sigurnosti prolaska zaprega bit će zatvoreni i dijelovi ulica Cara Dušana, Braće Radića i Maksima Gorkog.

Također u petak u 19 sati, u Vestibilu Gradske kuće bit će izložba radova od slame nastalih na XXVII. sazivu Kolonije slamarke u Tavankutu.

Tijekom dana, na gradskom trgu bit će izložba rukotvorina.

U subotu, 11. kolovoza, od 18 sati bit će održano Svečano večernje u katedrali – bazilici sv. Terezije Avilske, koju će predvoditi msgr. *Stjepan Beretić*. Također, na Svečanom večernjem bit će predstavljen msgr. *Josip Mrzljak*, biskup varaždinski, gost iz Republike Hrvatske.

Istoga dana, u subotu, u 20 sati na gradskom trgu bit će održana Skupština risara, te nastup folklornih skupina, gdje će nastupiti

desetak subotičkih i gostujućih ansambala.

Svečani program u nedjelju početak blagoslovom i ispraćajem bandašice i bandaša, *Snežane Nović* i *Marka Križana*, iz crkve sv. Roka na Beogradskom putu

nici – folklorne skupine, bandaši i bandašice iz okolnih sela, pratilje i pratioci bandašica i bandaša, te bandašica i bandaš koji će skupa predati kruh od ovogodišnjeg roda žita gradonačelniku Modestu Duliću.

XVI. MEĐUNARODNA LIKOVNA KOLONIJA
»BUNARIĆ«

U četvrtak, 16. kolovoza, u organizaciji HKC-a »Bunjevačko kolo«, počinje s radom XVI. po redu Međunarodna likovna kolonija »Bunarić«, koja će ove godine trajati tri dana.

u 9 sati. Nakon blagoslova formirat će se povorka do katedrale – bazilike sv. Terezije Avilske, gdje će u 10 sati početi svečano euharistijsko slavlje, koje će predvoditi biskup varaždinski msgr. *Josip Mrzljak*, uz domaćina biskupa msgr. *Ivana Penzeša*.

Po završetku svete mise, iz katedrale će prema središtu grada krenuti svečana povorka na čelu s barjakom Dužijance. Nakon barjaka, slijedit će sudio-

Poslije podne, u 18 sati, bandaš i bandašica će u društvu gostiju i visokih uzvanika posjetiti grob *Blaška Rajića* na Kerskom groblju u Subotici.

Centralna manifestacija »Dužijanca 2012.« završit će se u nedjelju navečer tradicionalnim Bandašicinim kolom na gradskom trgu, koje će početi u 19 sati, a svečano otvorenje Bandašicinog kola bit će u 20,30 sati.

BUNARIČKO PROŠTENJE

U subotu 25. i nedjelju 26. kolovoza, na svetištu Majke Božje na Bunariću bit će Bunaričko proštenje. U subotu s početkom u 19 sati održat će se bdjenje koje će predvoditi msgr. *Juraj Jezerinac*, vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj, koji će i u nedjelju predvoditi glavnu misu na Bunaričkom proštenju u 10 sati. Ujedno, Bunaričko proštenje označit će i kraj programa ovogodišnje »Dužijance«.

OBIČAJ STAR PREKO STOTINU GODINA

Pletenje vijenaca



U subotičkoj župi sv. Roka u Keru čistilo se žito od kojeg su se pletli vijenci za dužijancu. U čišćenju i pripremi žita za pletenje sudjelovali su i ovogodišnji bandaš i bandašica Marko Križan i Snežana Nović i njihovo društvo, uz stručnu pomoć Grge Piukovića.

Vijenac se sastoji od vlati žita koje mladi čiste i vežu u manje stručke, a koji se potom upliću u jednu pletenicu od koje nastaju

žitni vijenci. Običaj je star preko stotinu godina, a ovim ukrasima se ukrašavaju »karuce« na kojima se voze bandaš i bandašica i velika kruna, također od žita, koja će biti svečano prikazana na Dužijanci. Plete se osam kraćih vijenaca za krunu i dva vijenca od devet metara za kola koja će sva biti okićena žitom.

Vijenci se pletu od starog žita sorte »Bankut« koje se sijalo prije, a koju za potrebe Dužijance svake godine na svojoj parceli već trideset godina sije Grgo Piuković.

N. Sudarević



ANDRIJA BAŠIĆ PALKOVIĆ, VODITELJ FOLKLORNOG ODJELA HKC-A »BUNJEVAČKO KOLO«

Svijet folklora je više od zabave

Djeca koja dolaze na folklor stiču znanje o našem podrijetlu, plesovima, glazbi, nošnjama. Folklor je više od zabave, to je i vrsta edukacije o našem narodu, ali naravno i neposredno druženje djece, uključivanje u društveni život, kaže Andrija Bašić Palković

Mladi folklorasi HKC-a »Bunjevačko kolo« su se pripremili i za nastup na centralnoj manifestaciji »Dužijanica 2012.«, koja se održava ovoga vikenda u Subotici. Tom prilikom predstaviti će se s tri koreografije: »Momačkim kolom«, »Šokačkim plesovima iz Bačke« i »Spletom bunjevačkih plesova«. S voditeljem Folklornog odjela HKC-a »Bunjevačko kolo« *Andrijom Bašićem Palkovićem* razgovarali smo o vremenu kada je i sam bio plesač u folklornoj grupi, kao i o njegovom sadašnjem radu s djecom.

»Počeo sam plesati 1980. godine u 'Bunjevačkom kolu', kad je voditelj Folklornog odjela bio *Stevan Tonković Pipuš*. U vrijeme kada si još dijete početak plesanja u folklornoj grupi vezan je za generaciju, za drugove. Dok smo još djeca, mnogi od nas žele trenirati razne sportove, bio to nogomet ili košarka, tako je bilo i sa mnom, a jednom prilikom na probu folklora me pozvao drugar i tako sam zavolio ples i druženje s folklorasima. Plesao sam do 1991. godine, kada je došao taj nesretni rat i olovne devedesete godine. S folklorom nisam imao nikakav dodir sve do 2001. godine. Nakon teške operacije te 2001. godine, napravio sam presjek moga rada tijekom devedesetih, kada sam morao naporno raditi da bi obitelj opstala, bilo je puno nervoze, dovijali smo se kako preživjeti, bila je velika ekonomska kriza, mogućnost mobilizacije je 'kucala' na vrata i to je sve utjecalo na moje zdravlje. Poslije operacije odlučio sam da ću dio svog vremena

posvetiti radu s djecom u folklornoj grupi«, kaže Andrija Bašić Palković.

STEČENO ISKUSTVO VODITELJA FOLKLORNOG ODJELA

Razgovor smo nastavili o njegovom povratku u svijet folklora i o stjecanju iskustva kao voditelja Folklornog odjela, te o početku rada s djecom u HKC-u »Bunjevačko kolo«.

»Nije isto biti plesač ili voditi folklorni odjel. Jedno je plesati, drugo je postaviti koreografiju, ali ovo što radim jest ljubav, ma koliko to u današnja vremena čudno zvučalo. Radim ovo zato što volim folklor. Počeo sam raditi s djecom kada je osnovano Kulturno-umjetničko društvo 'Ravnica' u Maloj Bosni. U selu se na polju kulture ništa nije događalo te sam pokrenuo inicijativu da se formira 'Ravnica' i da se okupe djeca koja žele plesati. Radio sam uz pomoć Stevana Tonkovića Pipuša i tako stjecao iskustvo. Mala Bosna je malo selo, ima 1200 stanovnika, dakle malo je i djece, i 'Ravnica' se polako gasila, jer nije bilo obnove generacija u folklornoj grupi. Kada je 'Ravnica' prestala s radom koncem prošlog desetljeća, dobio sam ponudu da vodim Folklorni odjel u KUD-a 'Jedinstvo – Egység' iz Bajmoka, gdje sam radio s djecom dvije godine, a kolovoza prošle godine na razgovor me pozvala vršiteljica dužnosti predsjednice Upravnog odbora HKC-a 'Bunjevačko kolo' *Ruža Šimić* i tada smo se u načelu dogovorili da počnem voditi



Folklorni odjel Centra, što sam i počeo raditi od listopada prošle godine. Uvijek kada dođe do promjene voditelja Folklornog odjela dolazi do osipanja jednog broja djece koja su navikli na jedan način rada, pa ne prihvataju promjene da se drugačije radi na probama. Tako je otišao jedan broj djece kada je otišao prethodni voditelj *Davor Dulić*, no to nije utjecalo na rad Folklornog odjela našeg Centra. U reprezentativnom ansamblu sada ima pedesetak djece, a nastup na 'Dužijanci' pokazat će našu kvalitetu, a također ćemo pokazati i da 'Bunjevačko kolo' nije u fazi raspadanja i da se tamo, navodno, ništa ne radi, kako to govore neki zlonamjerni jezici«, kaže Andrija Bašić Palković i ističe da se nove generacije folklorasa stalno moraju stvarati.

»Kada se završi 'Dužijanica' trebamo početi s promocijama u školama, trebamo uraditi promotivne plakate za upis djece u naš Folklorni odjel i trebamo promovirati rad HKC-a u medijima. Trebamo dati sliku

ljudima o našem radu. Nažalost, mnogi u gradu sada ne pričaju o 'Bunjevačkom kolu' kao o instituciji za edukaciju djece, spominju se smo cifre, jer postoje velika dugovanja Centra. Ako se dokaže da se nezakonito radilo, onda treba reći da je pojedinac, imenom i prezimenom, ili da su pojedinci, ti i ti, radili na nedozvoljen način, a ne svi u HKC-u. Veoma je važno da čim prije počnemo promotivnu kampanju za upis djece u naš Folklorni odjel«.

TRUD DJECE TREBA NAGRADITI

Andrija Bašić Palković naglašava da stvaranje i opstojnost kvalitetnog folklornog odjela zahtijeva i prateće troškove.

»Djeca redovito dolaze na probe, ali trebamo znati da djeca moraju dobiti i neku nagradu za uloženi trud, a to je kod folklorasa putovanje na turneju. Dok je bio voditelj, Davor Dulić je lansirao priču kako troškove putovanja trebaju snositi rodi-

telji. To nije rješenje, znamo kakve su danas plaće i mislim da hrvatska zajednica treba pronaći način da se pomogne rad našeg Folklornog odjela, znači da se pomogne djeci. Ove se godine ne planiraju turneje, a planiramo gostovanje na manifestaciji 'Vinkovačke jeseni'. Nastupi na raznim manifestacijama jesu lijepi, ali kada se djeca nagrađe da idu nekoliko dana na turneju – to je već velika motivacija za njihov daljnji rad. Potreban je veliki rad da bi imali kvalitetnu folklornu grupu. Stalno se moraju stvarati nove generacije folkloraša, jer jedna generacija odlazi, a druga dolazi. Ja sam plesao do svoje dvadeset i četvrte godine, a sada mi gubimo folkloraše već kad imaju osamnaest godina, jer odlaze na fakultete ili se zapošljavaju i više ne odvajaju vrijeme da dolaze na probe. Radim s reprezentativnim ansamblom i pripremnom grupom, dok *Miljana Bajić* radi s dječjim ansamblom. Sada imamo oko 200 djece u Folklornom odjelu, a mjesečna članarina iznosi 500 dinara. Formirali smo tamburaški orkestar prije dva mjeseca, njihov voditelj je *Mladen Bašić Palković*, koji u Centru radi i kao korepitor».

FOLKLOR JE I VRSTA EDUKACIJE O NAŠOJ TRADICIJI

Andrija Bašić Palković kaže da je najljepše dane mladalaštva proveo u »Bunjevačkom kolu« i da je sada na divan način zatvorio jedan od životnih krugova, od kada radi s djecom u tom istom »Bunjevačkom kolu«, a priči o folkloru nikad kraja.

»Moj je stav da djeca u našem Folklornom odjelu prvo moraju naučiti naše plesove bunjevačkih Hrvata, a trebaju znati i jedan srbijanski ples, jer živimo u ovoj državi. Primjerice, neka subotička društva prilikom godišnjih koncerata predstave se sa sedamnaest srbijanskih plesova, a

izvedu jedan ili dva plesa koji su mađarski ili bunjevački. Opet, sasvim je logično da se Mađarski kulturni centar 'Népkör' ne bavi postavljanjem plesova bunjevačkih Hrvata. Tako je isto logično da se mi težišno bavimo pleso-

jek kada postavljam koreografiju pokušavam djeci dočarati zašto je taj ples baš takav, što se hoće njime iskazati. Bilo to popularno reći ili ne, zahtijevam naporene probe, tako se stvara i radna navika na probama«.

i zbog druženja, i zbog upoznavanja s tradicijom. Djeca koja dolaze na folklor stiču znanje o našem podrijetlu, plesovima, glazbi, nošnjama. Folklor je više od zabave, to je i vrsta edukacije o našem narodu, ali naravno i neposred-



Andrija Bašić Palković: Ovo što radim jest ljubav

vima i tradicijom naše manjinske hrvatske zajednice, što je jedna od funkcija HKC-a. U svojoj ovoj priči, što se tiče rada našeg Folklornog odjela, mislim da ne bi bilo dobro držati folkloraše da deset godina plešu isključivo bunjevačke plesove, jer će neminovno doći do monotonije. Dakle, djecu treba informirati o raznim plesovima, bez obzira što većina od tih plesova neće biti postavljena za izvedbu, ali određena raznovrsnost mora postojati, a djeca trebaju znati, primjerice, i osnovne elemente raznih vojvodanskih plesova, ali i dobiti informacije kako se pleše, recimo, u Makedoniji ili Bosni i Hercegovini i, naravno, u Hrvatskoj. Znači, to je jedan sklop informacija. Evo, sada radimo 'Bečki valcer', to je jedna dopuna da se taj ples nauči uz folklor, jer je i taj ples sastavni dio kulture. Moja priča je da u svom tom folkloru trebamo raditi plesove koji su brzi, atraktivni i za plesače i za publiku, a uvi-

Na koncu razgovora, Andrija Bašić Palković iznosi i jednu inicijativu vrijednu pažnje!

»Na folklor dolaze djeca koja baš vole ples, ali neki dolaze i zbog njihovog društva. Ako se toj djeci pruže razne informacije koje će ih zainteresirati za folklor onda i ta djeca ostaju i zbog plesa,

no druženje djece, uključivanje u društveni život. Planiram da se nakon završetka 'Dužijance' organizira da se ponekad umjesto probe održe predavanja o životu na nekadašnjim salašima, o našim narodnim običajima, to je isto sastani dio folklora«.

Zvonko Sarić

PLEŠI, SAMO PLEŠI

Ma daj, oslobodi se. Pokaži.

Pusti korak. Razmahni.

Čuješ i ti tu glazbu. Predaj

se zanosu čari. Pleši, samo

pleši. U pokretu tom i maj-

činska ljubav je utkana. I

zemlja i nebo. I Sunce vatre-

no. Daj je. Podijeli. Uvećaj.

Pleši, samo pleši.

M. K.



SVEČANO ŽETVENO SLAVLJE U ĐURĐINU

Zahvala za ovogodišnji urod pšenice



Mali bandaš i bandašica Luka Crvenković i Lucija Horvatski i bandaš i bandašica Dražen Dulić i Andrea Dulić

Vjernici župe svetog Josipa Radnika u Đurđinu prošle su nedjelje, 5. kolovoza, svečanim žetvenim slavljem zahvalili Bogu za ovogodišnji urod

pšenice. Proslava je započeta svečanom svetom misom u župnoj crkvi ukrašenoj novim žitom, gdje su djeca i mladi obučeni u narodnu nošnju dočekali ovogodišnjeg bandaša



Misu je predvodio vlč. Josip Štefković

Dražena Dulića i bandašicu Andreu Dulić, te malene bandaše – Luku Crvenkovića i Luciju Horvatski.

Nakon što je predana slika od slame, kao simbol Dužijance i zahvale za rod, započelo je misno slavlje koje je predvodio vlč. Josip Štefković, zajedno s župnikom domaćinom vlč. Lazarom Novakovićem i žedničkim župnikom vlč. Željkom Šipekom.

Mnoštvo mladih i djece u nošnji krasilo je prepunu crkvu, a Bogu je za uspješan svršetak žetve zahvaljeno i pjesmom zбора i vjernika.

Žetveno slavlje nastavljeno je navečer u prostorijama župe gdje je održana svečana akademija u sklopu koje su mladi župljani, dječji pjevački zbor župe svetog Josipa Radnika i članovi tamburaške sekcije HKPD »Đurđin« priredili ugodan pjesničko – glazbeni program. Po završetku akademije u dvorištu župe održano je Bandašicino kolo koje je otvorio ženski tamburaški sastav iz Đurđina, a nakon toga nazočni su mogli plesati i družiti se uz zvuke ansambla »Klas«.

V. Kujundžić



Sudionici đurđinske dužijance

PRIREĐENO ŽETVENO SLAVLJE U LJUTOVU

Dobrim djelom možemo biti kruh jedni drugima

Svečanost Dužijance, kojom se proslavlja svršetak napornog žetelačkog rada risara i risaruša, obilježena je prošle nedjelje u Ljutovu. Domaćini Ljutovačke Dužijance su već tradicionalno bračni par *Ruža i Antun Juhas*, iz čijeg su se doma, mladi u narodnim nošnjama predvođeni bandašom i bandašicom *Stipanom Jurićem i Natalijom Prčić*, te malim risarima *Filipom Anišićem i Marijom Vuković*, uputili k mjesnom Domu kulture, gdje je održana svečana sveta misa. Misno slavlje predvodio je vlč. *Dragan Muharem*, župnik u Maloj Bosni, uz koncelebraciju tavankutskog župnika preč. *Franje Ivankovića*.

U prigodnoj propovijedi vlč. Muharem istaknuo je, među ostalim, da se Dužijanca treba

slaviti uz zahvalnost Bogu za darovani kruh.

»Isus je nahranio mnoštvo s pet kruhova. Ljudi potom kreću za njim, ali ne stoga što su vjerovali da je Bog, već kako ne bi bili gladni. Međutim, Isus ih je želio poučiti da ima kruh od kojega nikada neće ogladnjeti, kruh koji je život svijeta. To je onaj isti kruh kojim su se Egipćani hranili u pustinji i to je taj isti kruh koji se danas daruje na ovome oltaru. Isus ih je želio izdići iznad prizemnih shvaćanja i dovesti ih do pravih vrijednosti. Ako blagujemo pravi, živi kruh, tada će nam Gospodin darovati i kruh svagdašnji, za koji svakodnevno molimo u molitvi 'Oče naš'. Dobrim djelom, primjerom, savjetom, i mi možemo biti kruh jedni drugi-



Bandaša i bandašica: Stipan Jurić i Natalija Prčić



Kruh za domaćina Dužijance



Valjalo se i proveseliti

10. kolovoza 2012.

ma. Neka iz naših srca ne ponestane ljubavi, niti zahvale za sve što nam je Gospodin darovao. Često nismo svjesni koliko nas Bog ljubi. On je kruh živi koji se stalno daruje i poziva nas da i mi jedni druge darujemo i Bogu i blišnjim, rekao je u svojoj propovijedi vlč. Dragan Muharem.

Nakon misnog slavlja, ban-

daša i bandašica uručili su domaćici Ljutovačke Dužijance kruh od novoga žita, a nakon toga priređen je glazbeni program u kojemu su nastupili tamburaši HKUD-a »Ljutovo«. U sklopu programa dužijance upriličeno je i Bandašicino kolo, jer se za uspješan svršetak žetve valjalo i malo proveseliti.

Marija Matković



Na misnom slavlju



KULTURNO LJETO U ŠIDU

Program za sve ukuse

Program Šidskog kulturnog ljeta trajat će sve do 19. kolovoza kada će biti završen koncertom grupe »Crvena jabuka«, a do tada će svake večeri biti organiziran program za sve uzraste

U organizaciji Kulturno-obrazovnog centra Šid, a pod pokroviteljstvom Općine Šid, u sredi, 1. kolovoza, otvoreno je osmo po redu Šidsko kulturno ljeto. Praksa je da netko od građana šidske općine otvori ovu manifestaciju. Tako je bilo i ove godine kada je ta prilika dana najmlađim sugrađanima, koji su prezentirali još jednu pjesmu o Šidu. Poslije otvorenja manifestacije šidskoj publici se na platou ispred Kulturno-obrazovnog centra predstavila grupa »Piloti«, koji su svojim skladbama podigli atmosferu na još veći nivo, a mnogi posjetitelji, pogotovo oni nešto stariji, mogli su uživati u mnogim poznatim kompozicijama te grupe.

Kako je istaknula direktorica KOC-a Šid Jasmina Latas

Trg kulture u Šidu ponovno je dobio pravi značaj: »Puno je pozitivne energije. Publika koja je zajedno s Pilotima pjevala njihove kompozicije pravi je pogodak. Ono što je lijepo, jest da nam je omladina iz Šida podarila otvorenje ove manifestacije skladbom 'Za Šid'. Neka se ova manifestacija nastavi u toj maniri. Nadamo se da ćemo svake večeri građanima pružiti dobar program za sve uzraste i ukuse. Ekipe Kulturno-obrazovnog centra je tu za sve primjedbe i sugestije, a očekujemo dobre provode«, poručila je Jasmina Latas.

Grupa »Piloti« je ponovno u Šidu poslije trideset godina, a naš sugovornik, pjevač i vođa grupe Kiki Lesendrić, iznio nam je svoje dojmove o Šidu, Šidanima i Galeriji slika »Sava Šumanović«, koju je posje-

tio tijekom boravka u Šidu: »Lijepo emocije doživjeli smo i u Galeriji slika i nekako smo se vratili u ono prošlo vrijeme i potvrdili svoja saznanja da je Šid grad kulture. Drago nam je što se u ovom gradu netko trudi napraviti ovu manifestaciju za grad, da mladi ljudi imaju razloga ostati ovdje i nadati se. Proveli smo divnu večer, publika je bila sjajna i ono što bih im ja poručio jest da ostanu takvi prgavi i posebni.«

Zanimalo nas je što rade »Piloti« trenutačno i da li njihove ljubitelje očekuje nešto novo. »Objavili smo album prije tri mjeseca, i onda smo počeli održavati koncerte u mjestima koje najviše volimo. Bili smo u Grčkoj i trenutačno snimamo spotove, igramo se glazbom i pripremamo za jesen jednu vojvođansku turneju, kada ćemo

svirati na mjestima gdje sam ja počinjao«, otkrio nam je pjevač grupe »Piloti« Zoran Kiki Lesendrić.

Već iduće večeri Šidanima su se predstavila djeca svojim skladbama »Pjesmom protiv droge i pušenja« - UG »Zdravo odrastanje«, a zatim je održan koncert Šidanke Sanje Marjanović, sudionice serijala »Zvijezde Granda«. U subotu je održan festival heavy metal glazbe, a u nedjelju su se Šidanima predstavili sudionici serijala »Ja imam talent«.

Program Šidskog kulturnog ljeta trajat će sve do 19. kolovoza, kada će biti završen koncertom grupe »Crvena jabuka«, a do tada će svake večeri biti organiziran program za sve uzraste: od Turističkog relija kroz Srbiju, Moto kluba Šid, koncerta grupe »Garavi sokak«, Međunarodne revije paradnih zaprega, programa KUD-ova iz Šida, ali i iz Turske i Bugarske, dana vina i koncerta tamburaškog orkestra »Novosadski svirci«, dok je 15. kolovoza rezerviran za etno dan, kada će se publici predstaviti Udruga žena iz šidske općine. Bit će održan i koncert kulturno-umjetničkih društava Općine Šid, gdje će se između ostalih predstaviti i HKD »Šid« i neizostavni tamburaški orkestar tog društva svojim skladbama koje uveliko spremaju specijalno za taj nastup. Može se sa sigurnošću reći da je program Šidskog kulturnog ljeta ove godine organiziran na zavidnom nivou, na opće zadovoljstvo svih građana šidske općine.

Suzana Darabašić



S koncerta »Pilota«

10. kolovoza 2012.

PODUNAVSKI DANI KULTURE U BEZDANU

Susreti na tromeđi Srbije, Mađarske i Hrvatske

Živimo na samoj tromeđi triju država, Srbije, Mađarske i Hrvatske i ideja da se tri naroda okupe i predstavljaju svoju kulturu i tradiciju imala je u posljednjih osam godina veoma pozitivan odjek, kažu u NVO »Puls«



Gošće iz Nadbaračke



Igre iz Baranje

Selo Bezdan na tromeđi Mađarske, Hrvatske i Srbije u kome većinu čine Mađari, Srbi i Hrvati pravo je mjesto na kome se treba pokazati taradicijsko i kulturno bogatstvo triju naroda koji žive u ovom dijelu panonske ravnice. Da to urade prvi su na ideju došli u Nevladinoj organizaciji »Puls« iz Bezdana. Pokazalo se kako je ideja dobra, originalna, pa Podunavski dani kulture »Trojni susreti« u Bezdanu traju već osam godina, a imaju potporu pokrajinskih i republičkih institucija i jedne zaklade iz Mađarske.

BOGATSTVO RAZLIČITOSTI

Ovogodišnji »Trojni susreti«, osmi po redu, održani su 4. kolovoza na prelijepoj kanalskoj obali u Bezdanu. Foklorna tradicija pograničnih mjesta u Mađarskoj, Hrvatskoj i Vojvodini, proizvodi starih zanata i rukotvorine, kao i ponuda kulinarskih specijaliteta Bezdana činili su ovogodišnju manifestaciju. »Mi smo kao problem prepoznali to što su se, kao posljedica 90-ih godina, ljudi razili, udaljili. S obzirom da smo na tromeđi Srbije, Mađarske i Hrvatske i

da su ta tri naroda najbrojnija u Bezdanu htjeli smo pokazati koje bogatstvo donosi njihova različitost. Tako su nastali 'Trojni susreti', kaže *Marijana Gagro*, tajnica NVO »Puls« iz Bezdana. U ovoj organizaciji kažu da su zadovoljni kako je prihvaćen njihov projekt, jer iz godne u godinu ima sve više sudionika. »Imamo potporu Ministarstva kulture Republike Srbije, Pokrajinskog tajništva za nacionalne manjine, Grada Sombora, MZ 'Bezdan' i donatora Zaklade 'Betlen Gabor' iz Mađarske. Za ovih sam godina gostovale su nam udruge iz Osijeka, Valpova, Zmajevca, Belog Manastira, Luga iz Hrvatske, zatim Baje, Bačalmaša, Gare iz Mađarske. Imali smo goste i iz Slovenije, Bosne i Hercegovine, izviđače iz Italije i naravno udruge iz Vojvodine. Još uvijek ne možemo predstaviti stare zanate iz drugih država, jer je problem što udruge iz Mađarske i Hrvatske ne mogu jednostavno preko granice prenijeti svoje proizvode. Nadamo se da će se nešto promijeniti i da ćemo idućih godina osim foklornih udruuga moći vidjeti i ovaj dio tradicije naših susjeda u Mađarskoj i Hrvatskoj«, kaže tajnica NVO »Puls«.

U ZNAKU OLIMPIJSKIH IGARA

Turistička udruga »Vikend« iz Bezdana potrudila se da »Trojni susreti« budu u znaku Olimpijskih igara. I to s razlogom. Čak sedmero Bezdanaca sudjeluje ove godine na Olimpijadi u Londonu. Na to su Bezdanci osobito ponosni jer, kažu, sigurno nema mjesta u svijetu, koje razmerno broju stanovnika, ima više sudionika u na Olimpijskim igrama. Bezdan ima više sportaša na ovom sportskom natjecanju od 76 zemalja, sudionica Olimpijade.

»Moramo napraviti veliku promociju ovakvog uspjeha. Još nismo ni svjesni koliko su ovi sportaši uradili za Bezdan. Na Olimpijadi sudjeluju kajakašice *Antonia Horvat-Padna*, *Antonia Nađ*, *Marta Tibor*, *Renata Kubik*, *Ervih Holpert*, izbornik ženske kajakaške reprezentacije *Janoš Panda* i rukometarš *Dalibor Čutura*. Od njihova odlaska na Olimpijadu kajak je u Bezdanu postao još popularniji i mnogo djece želi se baviti kajacom«, kaže predsjednica TD »Vikend« *Borbala Varongi*. Potrudili su se Bezdanci pokazati i kulinarsku tradiciju, a za to se pobrinulo Lovačko društvo »Fazan«, pa dvojbe nema, u pitanju je div-

ljač. »Pripremili smo kobasice i paprikaš od divlje svinje. To je nešto što se rijetko može jesti, a eto naši gosti imaju prilike probati te specijalitete«, kaže predsjednik TD »Fazan« *Janoš Takač*. Na »Trojnim susretima« nije se samo dobro jelo, već su se tijekom cijelog dana mogle pogledati rukotvorine vještih ženskih ruku, kao što su ručno tkane krpice, ručni radovi, predmeti od oslikanog stakla, grmčarija. U poslijepodnevnom satima počeli su nastupi foklornih društava koja su predstavila dio tradicije područja iz kojeg dolaze. Kulturno društvo »Petefi Šandor« iz Luga, kraj Osijeka, na »Trojnim susretima« gostovalo je nekoliko puta. »Društvo postoji pet godina, a ovo nam je treća godna kako gostujemo u Bezdanu. Plešemo plesove koju su iz Baranje i Mađarske«, kaže *Žužana Ognjenović*, voditeljica kulturnog društva iz Luga koje osim iz Luga okuplja i članove iz Vradarca i Kopačeva. Gosti iz Hrvatske bili su i HKUD »Valpovo« iz Valpova, a iz susjedne Mađarske »Veseli Santovčani« iz Santova, omladinska plesna grupa iz Gare i orkestar puhača iz Vaškuta. Šarolikost vojvođaske tradicije predstavile su udruge iz Sombora, Stanišića, Vajske, Banatskih Karlovaca.

Zlata Vasiljević

»I CARE FOR ... 2012« U BAČU

Volonterski kamp u Bačkoj tvrđavi

U radu kampa u Baču sudjelovalo je 12 volontera iz Hrvatske, Italije, Irske i Srbije

AdriaticGreeNet – onlus (internacionalna mreža organizacija) u suradnji s klubom UNESCO iz Udina (Italija) i pod patronatom provincije Udine i Komisije Republike Srbije za UNESCO, krajem srpnja i početkom kolovoza organizirali su volonterski kamp »I care for...2012« u Baču. »Ovo je nastavak projekta 'I care for...2011' kada je organiziran prvi volonterski kamp u Počitelju«, kaže *Slavica Mendelski* iz Slavanskog Broda (R. Hrvatska), članica organizacijskog tima kampa. »Ove godine projekt uključuje četiri volonterska kampa u četiri različite države – Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Srbiji i Italiji, u nekoliko mjesta koja su bogata kulturnom i povijesnom baštinom, a koja smatramo da su važna za poznavanje zajedničke europske kulturne baštine. Poslije Drežnik Grada u Hrvatskoj, Počitelja u Bosni i Hercegovini, mjesto na kome su organizirane aktivnosti kampa u Baču bila je srednjovjekovna Tvrđava. Aktivnosti kampa obuhvaćale su radove na samoj Tvrđavi, koja je predmet međunarodnog ispitivanja, i hamama (turskog kupatila), a uz pomoć i sugestije Zavoda za zaštitu spomenika kulture iz Petrovaradina. Za

svaki pojedini kamp dobiven je patronat nacionalne komisije UNESCO.«

AdriaticGreeNet – onlus network internazionale je mreža nevladinih organizacija za zaštitu okoliša s područja Italije, Hrvatske, Slovenije, točnije regije oko Jadranskog mora. »Djelujemo od 2002. godine, a cilj nam je promicanje razvoja kohezije i pimjene politike i propisa Europske Unije na ovim prostorima. U našu mrežu želimo uključiti što više ovakvih nevladinih udruga iz više zemalja, zato smo sada ovdje, želimo i ovdje stvoriti mostove među ljudima i pružiti mogućnost ljudima da upoznaju našu zajedničku europsku povijest. Posljednjih godina u Europi bila je prisutna namjera da se razdvoje narodi i svatko gaji samo svoju povijest. Mi želimo drugačiju Europu, Europu bez granica, gdje različitost neće biti problem nego bogatstvo Europe, a ovo podneblje je Europa u malom. Iz Bača idemo u Tarcento u Italiju, a sigurni smo da ćemo se do godine vidjeti opet u Baču«, kaže *Corrado Altran*, voditelj kampa.

Elena Gobbi, predsjednica »AdriaticGreeNet« prigodom predstavljanja projekta, između ostalog je kazala: »I care



for... Drežnik Grad, Počitelj, Bač, Tarcento... zato što želim brinuti o Svijetu« – to je duboki smisao internacionalnog projekta za promidžbu povijesnog, kulturnog i prirodnog europskog naslijeđa koje je sačuvano u malim mjestima – koja su puna znakova naše zajedničke povijesti i toliko važna da zaslužuju biti pod zaštitom UNESCO-a ili na listi da postanu UNESCO-ova svjetska baština. Iskustva prošlogodišnjeg volonterskog kampa u Počitelju potvrdilo nam je da je prisutnost nekih ljudi iz drugih zemalja koji su kao volonteri pomogli i lokalnoj zajednici da skrbi o lokalnom prirodnom i kulturnom naslijeđu i javnim površinama – stvarno dobar način međusobnog upoznavanja, komuniciranja i jačanja vrijednosti

lokalnog naslijeđa naglašavajući njegov ne samo lokalni već i internacionalni značaj.«

U kampu u Baču sudjelovalo je 12 volontera iz Hrvatske, Italije, Irske i Srbije. Osim aktivnosti koje su uključivale čišćenje i uređivanje same Bačke tvrđave, postavljanje ploča na različitim jezicima unutar i izvan kulturnih dobara i sl. Volonteri su imali i druge zajedničke aktivnosti – obilazak drugih kulturnih dobara u okolini, sastanak s predstavnicima UNESCO-a, diskusije o ljudskim pravima, održivom razvoju, zaštiti kulturne i prirodne baštine, Agendi 21 za kulturu (kultura=osnova za održivi razvoj), a organizatore kampa primila je i predsjednica Skupštine općine Bač *Lidija Šamanović*.

Stanka Čoban

UDRUŽILI SE POLJOPRIVREDNICI S BREGA

Osnovana zemljoradnička zadruga u Rumi

Usubotu, 4. kolovoza, u prostorijama HKPD-a »Matija Gubec« iz Rume održana je osnivačka skupština Zemljoradničke zadruge »Matija Gubec«. Osnivanje zadruge inicirali su poljoprivrednici s Brega s ciljem unapređenja proizvodno-ekonomskih i drugih interesa njenih članova putem povećanja poljoprivredne proizvodnje, povoljnije nabave potrebnog repromaterijala,

uspješnijeg i učinkovitijeg nastupa na domaćem i inozemnom tržištu, kao i radi lakšeg ostvarivanja svojih prava u odnosu na državna tijela i organizacije.

Na osnivačkoj skupštini usvojene je akt o osnivanju zadruge, zadružna pravila i izabrana su tijela zadruge. Za predsjednika Skupštine izabran je *Zlatko Kolarić*, a za v.d. direktora *Bernardo Lanc*. Izabrani su i članovi Upravnog odbora na čijem je čelu *Bruno Šme*, te članovi Nadzornog odbora na čelu s *Vladimirom Rakošem*.

Osnivači Zemljoradničke zadruge »Matija Gubec« iz Rume su: *M. Mijić*, *Đ. Šikeždi*, *V. Rakoš*, *B. Lanc*, *Đ. Kun*, *Z. Kolarić*, *B. Šme*, *A. Matešić*, *Z. Benčić*, *N. Jović*, *I. Lanc*, *D. Matešić*, *B. Lanc*, *D. Kolarić*, *D. Ris*, i *Z. Lanc*.

N. Jurca

JEDANAESTI PUT LEMEŠANI U KOLOVOZU SLAVILI

Dan sela



U subotu je u Lemešu po jedanaesti put održan Dan sela. Ovom je prigodom organizirano natjecanje u kuhanju lemeškog junećeg paprikaša i biran je najljepše uređen stol. Najboljim kuharom proglašen je *Petar Knezi*, a nagrada je bio kotlić. Stol je najljepše uredila *Zorica Herman*. Pomladak Dobrovoljnog vatrogasnog društva je imao pokaznu vježbu. Ova udruga ima tradiciju dugu 112 godina i mnoštvo nagrada. Najatraktivniji događaj

bio je let zmajem i pogled na selo iz ptičje perspektive. Goste

su zabavljala dva orkestra: tamburaški sastav »Još ovu noć« i

orkestar *Zoltana Šamua*.

Ova ulična zabava trajala je do jutra. Vidjeli su se neki stari znanci koji dolaze iz inozemstva baš u ovo vrijeme. Gosti su bili i iz Bacsbokoda (Bikić, u Mađarskoj), okolnih sela, kao i Lemešani na privremenom radu u Njemačkoj, Mađarskoj, Austriji... Sve ovo se ne bi moglo održati bez sponzora kao i velikog zalaganja Savjeta Mjesne zajednice, uz malu pomoć HBKUD-a »Lemeš«.

L. Tošaki



MLADI UREDILI MONOŠTORSKA STAJALIŠTA

Tradicionalni motivi za dobrodošlicu

Bez obzira na visoke temperature koje su vladale minulih dana, kreativnost i volja Irine, Marijane, Lane, Ivane i Marine, djevojaka iz Bačkog Monoštora, izrodile su predivan detalj za sve domaćine i posjetitelje sela.

Putnici koji u Monoštor stižu autobusom, prvo što ugledaju pri ulasku u selo i gdje se duže zadržavaju jesu autobusna stajališta. U Monošturu ih ima dva, a doskora su bila u izrazito lošem stanju, izlupljena starim plakatima, izguljene boje i nešto hrđe. Ovo zasigurno nije bio prizor kakvoga bi mještani željeli da gosti prvo ugledaju, kao ni sami Monoštorci, pri

povratku kući iz grada.

U povodu toga, mladići angažirani po projektu javnih radova preko URB »Rumunka«, prebojili su ova stajališta, a nekoliko dana kasnije djevojke iz kreativne grupe pristupile su oslikavanju stajališta tradicionalnim monoštorskim šokačkim motivima.

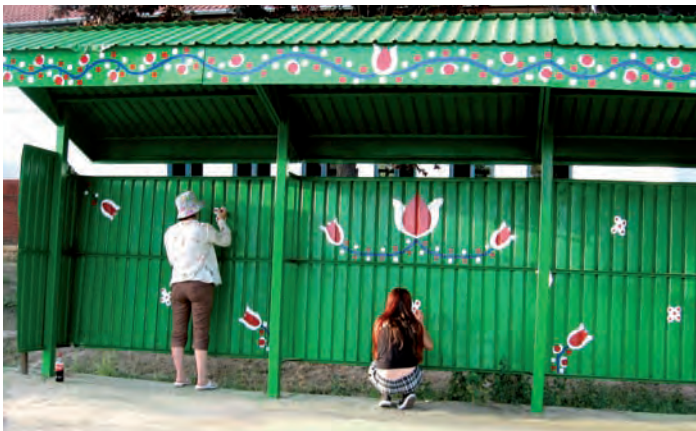
Kao dio projekta »Očuvanje tradicije monoštorskih Šokaca«, suradnjom UG »Podunav« i Mjesne zajednice Bački Monoštor, a potporom Pokrajinskog tajništva za kulturu i javno informiranje, zamisao je bila da se stajališta ukrase čuvenim »tulipanima« i »jabučicama«, detaljima koji se javljaju

na starim šokačkim sanducima, krevetima, ormarima, klupama... Oni se oslikavaju kombinacijom dvije do tri boje – crvene, bijele i teget.

Za pohvalu je činjenica da su u ovim aktivnostima bili angažirani mladi, koji na ovaj način promiču i čuvaju tradiciju i kulturu, što i jest osnovni cilj.

Tako ovih dana kada posjetite Monoštor, a preporučujemo posjet barem za nastupajućići »Bodrog fest« ovoga petka i subote, zasigurno će vam se dopasti topla dobrodošlica koju će vam pružiti šarenilo boja i oblika na veselim stajalištima.

Z. Mitić



SIGURNO DO CILJA



www.svastara.rs

VOJVODANSKA
Svaštara

Fotografsko društvo »Panonija«

OSIJEK – Prošloga četvrtka, 2. kolovoza, u Osijeku je održana osnivačka skupština Fotografskog društva »Panonija«, udruge za unapređenje fotografske i drugih vizualnih umjetnosti, a namjera je osnivača okupiti brojne ljude dobre volje na ovim prostorima iz: Hrvatske, Mađarske, Srbije, ali svakako i šire, jer su već stizali upiti fotografa iz Slovenije, Bosne i Hercegovine, Makedonije. Izabrano je vodstvo udruge, Upravni odbor od pet članova, uglavnom iz redova nazočnih osnivača, a za prvoga predsjednika udruge izabran je *Milorad Čakardić*.

S. Ž.

Premijera večeras u Sonti

SONTA – Večeras (petak, 10. kolovoza), na dan zaštitnika sela sv. Lovre, glumačka ekipa Dramske sekcije KPZH »Šokadija« iz Sonte izvest će premijernu predstavu »Dovedeni, zatečeni i naši«, autora teksta i redatelja *Ivana Andrašića*. Predstava će se održati u velikoj dvorani Doma kulture u Sonti, s početkom u 20 sati. Ulaznice po cijeni od 100 dinara mogu se kupiti na blagajni Doma kulture.

Počinje Bodrog fest u Monoštoru

BAČKI MONOŠTOR – Monoštorski Bodrog fest, osmi po redu, bit će održan u subotu, 11. kolovoza. Predigra ovogodišnjem festivalu održava se večeras (petak, 10. kolovoza), od 19 sati, kada se organizira natjecanje u kuhanju ribljeg paprikaša.



Bodrog fest počinje sutradan u podne raportom *Josipa Đipanova* i defileom fijakera i jača, ali će prethodno u 10 sati u parkiću ispred mjesne knjižnice biti priređena predstava za djecu »Vitezovi i princeze«. U okviru podnevnog programa nastupit će Dejana Đurins recitalom, dječja skupina KUDH »Bodrog«, a udruga »Jerinin grad« prikazat će performans »Bodrog i bodroški vitez«. U crkvi sv. Petra i Pavla od 16 sati nastupit će zborovi Iuventus cantat i Musica Viva, Josip Čapona trubi i VIS »Tekije« iz Petrovaradina. Ispred knjižnice bit će priređena izložba fotografija Foto, kino i video kluba »Rada Krstić« iz Sombora, slamarska radionica u organizaciji Udruge »Slama« iz Osijeka, prezentacija šokačke nošnje, kao i prezentacija Specijalnog rezervata prirode »Gornje Podunavlje«. Navečer, od 18 sati, na pozornici u središtu sela bit će priređen kulturno-umjetnički program u kojem će nastupiti folklorna društva iz Sombora, Srijemske Mitrovice, Subotice, Bačkog Monoštora, recitatori i tamburaši. U 20 sati počinje koncert Zvonka Bogdana, a za 23 sata predviđen je program za mlade »Bodrog By Night«.

U okviru Bodrog festa posjetitelje očekuju štandovi sa specijalitetima od divljači i ribe, te proizvodima starih obrta.

Tribina o braći Evetović

BAČ – U godini obilježavanja stoljetnih obljetnica hrvatskih velikana u Vojvodini, koju je pokrenuo Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, UG »Tragovi Šokaca« iz Bača u ponedjeljak, 13. kolovoza, organizira tribinu na temu »Život i djelo Ante Evetovića Miroljuba i Ivana Evetovića, bačkog župnika«. Predavač na tribini je mons. Stjepan Beretić. Program počinje sv. misom u župnoj crkvi u Baču u 18,30 sati, a predavanje počinje u 19 sati u Kulturnom centru u Baču. U programu sudjeluju pjevačke skupine HKUD-a »Vladimir Nazor« iz Sombora i UG-a »Tragovi Šokaca« iz Bača.

Novosadski književni festival

NOVI SAD – Sedmi Međunarodni novosadski književni festival održat će se od 27. do 30. kolovoza, najavio je danas organizator, Društvo književnika Vojvodine (DKV).

Jedna od najznačajnijih književnih manifestacija u Srbiji i u regiji ove godine okupit će 70 pisaca, pjesnika, proznih pisaca i književnih kritičara i filozofa, kao i petnaestak prevodilaca.

U okviru festivala 28. kolovoza u Srijemskim Karlovcima bit će uručena 52. Brankova nagrada, najznačajnije priznanje mladim pjesnicima za prvu pjesničku knjigu na srpskom jeziku, ovogodišnjem dobitniku, pjesniku iz Ni Goranu Živkoviću.

U okviru festivala 29. kolovoza u prostorijama DKV bit će održan simpozij s temom: Romantizam, suvremena književnost i kultura - mitovi, politika, spektakl, slava, ironija.

Pisci će gostovati u Somboru, Kikindi i Srijemskoj Mitrovici.

Instalacija BLOOM na ulicama Londona

LONDON – Uz brojne sportaše, na Olimpijskim igrama u Londonu Hrvatska ima i predstavnika u arhitekturi. Naime, arhitektica *Alisa Andrašek* i njezin kolega *Jose Sanchez*, oboje predavači na arhitektonskoj školi Bartlett u Londonu, autori su interaktivne instalacije BLOOM, koja je zamišljena kao urbana društvena igra u ružičastoj, službenoj boji Olimpijskih igara. Projekt je dio serije Wonder, u sklopu koje će u Londonu do 10. rujna biti postavljeno nekoliko umjetničkih instalacija, a financira ga Ured gradonačelnika Londona *Borisa Johnsona*.

Među neobičnim instalacijama tako se nalaze i desetmetarska replika olimpijskog koplja, zatim gigantski aparat za čaj, te Kuća zastava, u kojoj su smještene zastave svih zemalja sudionica Olimpijskih igara, njih 206.

Instalacija BLOOM sastoji se od komponenti koje posjetitelji mijenjaju po želji, a mogu kreirati i vlastite spirale ili prstenove koji potom mogu poslužiti kao dio urbane opreme, primjerice klupe ili nadstrešnice.

»Jelačić« promijenio adresu

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Jelačić« iz Petrovaradina promijenilo je adresu. Sadašnja adresa je HKPD »Jelačić«, 21131 Petrovaradin, Beogradska br. 7. E-mail je jelacic@gmail.com, tel. 381 21 6430 670, a telefonski broj predsjednika društva Josipa Pokasa je 063 7236759.

MILE KEKIN, FRONTMEN BENDA HLADNO PIVO



Dobar zvuk svuda se čuje

Veličina benda je u tome da pred nekoliko stotina ljudi svira s istom energijom kao i pred tisućama ljudi



Mile Kekin

U okviru svoje ovogodišnje turneje »Kirbaj i kotlovina« zagrebački bend Hladno pivo nastupio je na nedavno održanom, drugom po redu, Tomaševačkom ljetnom omladinskom festivalu nadomak Zrenjanina. Tom prigodom razgovarali smo s frontmenom benda Miletom Kekinom.

Što mislite o festivalima poput ovog u Tomaševcu? Organiziraju li se u Hrvatskoj? Doprinosi li kvalitetu rock scene?

Prije nekih pet, šest godina bila je neka poplava bajkerskih, motorističkih fešta, iz čega proizilazi dobra stvar da smo mogli svirati u mjestima gdje ranije nismo, jer se neki moto klub okupio i pokrenuo festival. To je, prema mom mišljenju, odlična stvar, da nisu uvijek samo uobičajeni veliki gradovi, nego da se malo više svira u manjim mjestima. Ljudi ovdje prodaju ića, pića, peku se čevapi, pljeskavice, od toga bi trebala imati interes lokalna zajednica i mislim da je super ako mogu pokriti troškove, jer je vjerojatno skupo organizirati ovakve manifestacije.

Na kakve reakcije publike nailazite u manjim mjestima? Da li je teže svirati u manjim ili većim sredinama? Ljudi dobro reagiraju. Uvijek se prilagodiš malo publici i okruženju i bude dobro. Smisao benda je da svira svagdje, a ne samo u velikim gradovima i meni je to super. Ja sam gledao njemački mega bend Die Toten Hosen kada su svirali u nekom malom klubu i trudili

su se kao da sviraju u nekom velikom mjestu, a to je, prema mom mišljenju, i smisao rock and rolla – da ti dođeš publici ma gdje ona bila, a ne da se praviš fin i ideš samo tamo gdje je pravi rock ambijent. Naša turneja je tako i koncipirana, mnogo gostovanja u malim mestima. Mislim da je veličina benda u tome da pred nekoliko stotina ljudi svira s istom energijom kao i pred tisućama ljudi.

Album »Šamar« snimljen je u suradnji s grupom za ženska prava »B.a.B.e« povodom kampanje »16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama« i zbog njega ste 2003. godine dobili nagradu »Joško Kulišić« za značajan doprinos borbi za ljudska prava. Možete li nam reći nešto više o tome?

Imao sam jednu pjesmu koju sam dugo pisao, pozvao sam ženu koja je aktivistica u jednoj udruzi koja se bavi zaštitom ženskih prava, štiti žene koje su žrtve nasilja, odsvirao sam joj pjesmu, ona se oduševila i tako je došlo do suradnje. Mi smo dali njima pjesmu, oni nama

spot. Eto tako se dogodila ta pjesma »Šamar« koja pjeva o jednom psiho profilu agresivne muške osobe koja svoju ženu maltretira psihički i ekonomski je ucjenjuje.

Na poslijetku, kako komentirate tvrdnje nekih ljudi iz svijeta glazbe da ste se komercijalizirali?

Nailazimo ponekad na takva mišljenja, ali ja mislim da je to prosto logičan slijed, neko sazrijevanje benda. Nekima se više sviđa naša početna faza, a nekima, pak, posljednja dva albuma, to je stvar ukusa. Mi radimo kako mislimo da treba, ne prilagođavamo se ukusu publike ni sada, kao što nismo ni ranije. Ja ne vidim da smo se komercijalizirali. Međutim, mogu vam reći da nismo očekivali da ćemo biti ovako slušani kada smo počinjali svirati. Namjera nam jest bila da budemo u vrhu, ali nismo se nadali ovome. Sve smo to mi, naša energija i misli pretočene u glazbu, od prvog do posljednjeg albuma.

Bojana Begović

RAD HRVATSKIH UDRUGA KULTURE U OPĆINI BAČ

Angažiranost: žrtva ili provokacija?

Pet hrvatskih udruga, nakon izbljedjelog dogovora o uskoj suradnji, ponovno djeluju samozatajno. Ovakvim oblikom djelovanja perspektiva Hrvata u Baču ozbiljno je ugrožena

Piše: Zvonimir Pelajić

Tema društvenog aktivizma, buđenje svijesti pojedinca te nužnost uspostavljanja i predstavljanja istinskih kulturnih vrijednosti u pet hrvatskih udruga kulture u Općini Bač, ipak je ostala samo nedovršen čin, a čini se i nedostižan san pojedinaca. Povelja o trajnoj suradnji ovih udruga, koja je u svom ostvarenju u prvoj godini zabilježila, i pokraj očitih međusobnih razmimoilaženja u praksi, određene pozitivne rezultate te nagovijestila bolju budućnost Hrvata ovoga kraja, u drugoj je godini gotovo ugašena. Novi koordinator kreirao je novu realnost u kojoj sve udruge opet rade po starom. Stječe se dojam kako pojedine udruge čak niti ne žele zajednički rad te grade vlastiti način povezivanja s drugim udrugama bez konzultacije s ovdašnjim, pri čemu, ponekad, zaobilaze krovne institucije Hrvata u Vojvodini. Perspektiva Hrvata ovakvim oblikom djelovanja tzv. hrvatskih udruga Općine Bač ozbiljno je ugrožena.

LJETNA ZAMRLOST

U ovom ljetnom, i previše toplom vremenu, a i zbog drugih višestrukih razloga, kulturni život u mjestima oko Bača potpuno je zamro. Iako su se pojavili određeni financijski problemi u svim udrugama i svim područjima ljudskoga, a pogotovo kulturnoga života reduciranjem zanimanja za kulturu u užem smislu, te je nastalo doba nedoumica i sumnji oko postizborne kombinatorike u ovoj općini, to nije razlog da se potpuno klone duhom, jer »Inspiracija dola-

zi samo u trenucima rada« (G. G. Markes). A pet hrvatskih udruga izbljedjelog dogovora o uskoj suradnji ponovno djeluju samozatajno te u većini slučajeva za neke od njihovih aktivnosti saznajemo tek iz šturih novinskih priloga u »Hrvatskoj riječi«. O udruzi koja ove godine proslavlja desetu obljetnicu osnutka gotovo ništa se nije čulo niti moglo pročitati, a o sudbini jedne udruge, od kada je njezina dotadašnja predsjednica dala ostavku, ne zna se skoro ništa. Tek, oživljava i profilira se rad najnovije udruge u Baču, koja, pak, ne djeluje u svim područjima kulture, te mnogi segmenti i dalje ostaju zanemareni. Dvije male hrvatske udruge, jedna iz Vajske a druga iz Plavne, ipak nastoje djelovati prema vlastitim mogućnostima, pridržavajući se svojih planova i programa, koji podrazumijevaju praćenje i sudjelovanje u svim zbivanjima hrvatske zajednice u Vojvodini. Nažalost, najveći je problem u ovim društvima nespremnost i neodlučnost angažiranja članstva te nedostatno razumijevanje misije, koju su ove udruge poduzele u cilju očuvanja budućnosti Hrvata na ovom prostoru.

SLABOST NARODA

Emisija na hrvatskom na Radio Bačkoj i njezino produljenje na dva sata te uvođenje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u školama u Plavni i Vajskoj velika je stečevina svih udruga u općini. U svemu tome



ipak je glavnu ulogu imalo Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata te NIU »Hrvatska riječ«. Ove institucije pomogle su ovdašnjim Hrvatima mnogo više nego što to poneki misle i spremne su pomoći u rješavanju svih nastalih problema u ovom području i svim drugim oblastima. Ipak, pojedine udruge ne zanima podjednako učenje hrvatskoga jezika, a neke čak smatraju da hrvatski jezik nije potreban u ovome kraju, da izaziva provokaciju te da se u Baču ne treba čak niti izučavati. Takva situacija otkriva očitu slabost jednog naroda, koji, pod pritiskom asimilacije, pa i nekih vlastitih negativnih osobina, teško uspostavlja slogu, a pri tome često okrivljuje druge za svoje neuspjehe. O tome je veliki A. G. Matoš svojedobno također razmišljao, a možda bi nam neke njegove misli i danas bile poučne:

»Hrvati okrivljuju druge za svoje nedaće. Mi Hrvati rado se izgovaramo i okrivljujemo drugoga za vlastite nesreće. Za sve nedaće ne okrivljuje nikad Hrvat sam sebe. Uvijek mu

je drugi kriv... Šta da bacamo kao balavci krivicu uvijek na druge, kada znamo, da smo tako lijeni, tako indolentni, tako mlohavi i bez ikakve inicijative... Sramota je, da naš domaći čovjek, koji zna u tuđini izdržavati svaku konkurenciju od najgrubljih do najkomplikiranijih poslova, od prostog američkog nadničara pa do Mihanovića, Kernicove i Milke Trnine, sramota je, da Hrvat, self-made man u Misiru, Transvalu i Americi, ne može podnijeti najprimitivnije konkurencije na vlastitom zemljištu. To dolazi otuda, što smo mi Hrvati u Hrvatskoj od svih nehrvatskih elemenata najnesolidarniji i najslabije organizirani... «

Nakon ovih duhovitih riječi velikoga književnika u kojima zasigurno možemo naći sličnost s današnjim stanjem u ponekim hrvatskim udrugama iz Općine Bač, kao i u odnosu između njih, ostaje da se, nakon ovog zastoja i zatišja, njihova plemenita misija nastavi uz međusobnu kvalitetniju suradnju i uvažavanje.

VOJVOĐANSKI HRVATI U KRLEŽINIM »MARGINALIJAMA« (II. DIO)



Nizanje primjedbi i ocjena

U prošle godine objavljenim »Marginalijama« mogu se naći i Krležine lucidne opservacije i kritička zapažanja spram natuknica koje se izravno odnose na Hrvate u Vojvodini. Njih ima desetak i njima se bavimo u ovom feljtonu

Piše: Tomislav Žigmanov

Snapisanom natuknicom o europskoj rijeci Dunav (str. 231-232), toliko važnoj za život podunavskih Hrvata, Krleža, čini se, uopće nije bio zadovoljan. U tom smislu, on u ovoj marginaliji predlaže što bi se o Dunavu trebalo napisati u Enciklopediji Jugoslavije.

ŠEMATSKI O DUNAVU:

»Da li je to sve što ulazi od Dunava? I to što je ovdje rečeno geografski, potpuno je šematski i blijedo. Nije ostvarenje onoga što smo po planu bili odredili da je potrebno da se kaže o Dunavu. Što je sa Dunavom u Pomorskoj enciklopediji? Da se usporede tekstovi. Rečeno je da se Dunav prikaže ne samo geografski nego historijski, politički, ekonomski, strateški i kulturno-politički. Danubius, Ister, Istros, Dunav, Donau, Dunai, Duna, Dunavo, Duneh, Danubius, Denube, od Kelta pa do suvremene historije svih podunavskih naroda, podjednako važan motiv kroz vjekove. Dunav je najveća evropska rijeka, i bez obzira što protječe kroz naše krajeve i što bi joj u okviru naše Enciklopedije valjalo posvetiti najveću i najminuciozniju pažnju, ta granica rimskog carstva, taj motiv ikonografski i likovno-umjetnički, nije u okvi-

ru ovog prikaza ni dodirnut. Dunav u slikarstvu od medijevalnih motiva, od Trajana, od Marka Aurelija, od antičke plastike, do romantičke lirike i slikarstva (Baba-Kai), Dunav u našoj literaturi, u prozi, u kronikama, u literaturi, u nauci, u politici i t.d. Podunavlje, Podunavci, transdunubijanstvo kao pojam. Dunav je glavno korito svih historijskih strujanja i kretanja, od prehistorije do seobe naroda, do dolaska Slavena na Balkan. Dacija, Moesia, Panonija, Germanija, Austrija, Mađarska, dunavske ravnice, pustare, Alföld, turski ratovi, dunavske zemlje, podunavska federacija, uloga Austrije i t.d. Od Kelta do 1848. i do 1948. važna baza. Trebalo bi donijeti kartu čitavog Podunavlja, ne samo geografski nego i sa svim promjenama političko-kulturnih elemenata. Rijeke koje utiču u Dunav povezuju dunavsku nizinu sa raznim zemljama, narodima i krajevima. On je podjednako važan u heraldici, kao i u pitanjima međunarodnog prava, dunavske plovidbe, u pitanjima regulacije i t.d. Gradovi i civilizacije na Dunavu: Golubac, Beograd, Slankamen, Senta, Petrovaradin, Bratislava, Višegrad, Kalemegdan, Negotin, Budim, Beč sve do Galca i do dunavske delte, od Korvina do šajkaških regimenata, do austrijske granice, od uspona i propasti Habsburga do Tolbuhinova prelaza kod Batine skele. Dunavski kanali: Dunav-Rajna, Dunav-Odra, Dunav-Tisa, Dunav-Sava, Beograd-Hamburg itd.«

FRANGEŠ MIHANOVIĆ

Natuknica o hrvatskome kiparu Robertu Frangešu-

Mihanoviću (Srijemska Mitrovica, 2. X. 1872. –Zagreb, 12. I. 1940.) (str. 269-270) imala je, prema mišljenju Krleže, nekoliko bitnih nedostataka. »Autor nepotpisan, po rukopisu mislim da je S. Batušić. Tekst je sveden na minimum. Frangešu nije posvećena dovoljna pažnja ni kao animalistu ni kao dekorateru. Šokčević je dobra skulptura, a portrait njegove majke spada svakako među najbolja ostvarenja hrvatske plastike na prelazu stoljeća. Supraporte u Kršljavijevoj dvorani 'Bogoštovlje i Nastava' izmjerene mjerom vremena i ukusa, i danas spadaju u dobru i solidnu dekorativnu plastiku.«

DVA POVIJESNA DOGAĐAJA

»Jelačićev rat« (str. 359-360) je natuknica u kojoj Krleža ozbiljno dovodi u pitanje interpretaciju ovoga povijesnoga događaja te (ne)dobronamjernim kritikama koje se, vidjet ćemo s razlogom, upućuju jugoslavenskoj historiografiji. U tom smislu, on piše: »Protiv naše oslobodilačke borbe prva je povela rat feudalna Mađarska' i t.d. A 'nacionalnu slobodu i četrdesetosmaško jedinstvo južnoslavenskih naroda konačno je likvidirala udružena austro-ruska reakcija'?? Ova 'naša oslobodilačka borba' predstavlja strateški pokret Jelačićevih graničarskih četa protivu Budima, pak od Pákozda, kao što je poznato, protivu Beča. Bio je to pokret graničarskih četa, po previšnjjoj zapovijedi iz Beča, a nažalost nikakva 'naša oslobodilačka borba', kojoj je feudalna Mađarska navijestila rat.

Rat je navijestio Jelačić svojim prelazom preko Drave i t.d. i t.d. Tu se izlažemo opravdanoj kritici, koja kao što vam je poznato, nikada nije bila dobronamjerna.« Ad.

JUGOSLAVENSKO DRŽAVNO UJEDINJENJE

I sljedeća marginalija koja se tiče našeg prostora i od značaja je za vojvođanske Hrvate dolazi iz područja povijesnih događaja. Riječ je o »Karlovačkom miru« (str. 389), koji je sklopljen na kraju Velikog bečkog rata 1683.-1699. u Srijemskim Karlovcima 26. siječnja 1699. godine, između Austrije i njenih saveznika na jednoj strani i Turske na drugoj. O tomu Krleža kaže: »Šta će nam ova mudrost s neba pa u rebra, da je to mir 'sklopljen u Karlovcima' i t.d. Dogovoreno je u principu da ova vrsta jedinica treba da bude uvijek i na svakome mjestu, barem u glavnim potezima, objašnjena i ambijentom i okolnostima, da bude jasnija. 'Humke', kojima je bila demarkirana granica tursko-austrijska od Slankamena do Lačarka (kod Srijemske Mitrovice), i kojom je kao dijagonalom preko Srijema Turčin sačuvao sebi svoj beogradski 'Brückenkopf', u protokolarnom instrumentu Karlovačkoga mira, nazvana je u njemačkoj verziji protokolarnog ugovora 'Die Humzen-gränze'. U svakom slučaju teritorijalno razdjeljenje granično u smislu Karlovačkoga mira, što se tiče razgraničenja austro-turskog, neka se ilustrira jednom geografskom skicom, a to da se ne zaboravi.«

ZAVRŠNA IZLOŽBA 15. BUNARIČKE KOLONIJE

Kolonija u kojoj se s radošću stvara

U okviru manifestacije »Dužijanca« posljednjih 15 godina Likovni odjel HKC-a »Bunjevačko kolo« organizira likovnu koloniju »Bunarić«, koja je kroz to razdoblje izrasla u prepoznatljiv stvaralački prostor i dostigla međunarodni karakter, a djela nastala na tom prošlogodišnjem jubilarom sazivu izložena su u dvorani »Bunjevačkog kola«. Na 15. međunarodnoj koloniji »Bunarić 2011.« nastalo je 90 radova u različitim tehnikama, sudjelovalo je 57 slikara, među kojima umjetnici iz: Beograda, Osijeka, Novog Vinodolskog, Orahovice, Novog Sada, Kovačice, Novog Slankamena, Sombora, Crvenke, Beča, Kanade, Argentine i Koreje, a na spomenutoj izložbi od svakog autora izložena je po jedna slika.

U tekstu opisa izložbe objavljenom u katalogu koji je prati,

povjesničarka umjetnosti *Olga Šram* ističe kako je jubilarna kolonija, osim svojih članova, umjetnika naive i mladih autora, ovoga puta okupila i veći broj akademskih i renomiranih umjetnika koji su svojim prisustvom i radom dali primjer i značajnu potporu onima koji još uče. »Tema jedinstvene Dužijance mnogima je bila izazov i rezultirala je zanimljivim i originalnim odgovorima. Posebno zbog toga Bunarić je prepoznatljiva otvorena i jedna sasvim posebna kolonija u koju se rado dolazi i gdje se s radošću stvara«, navodi se u tekstu.

Jubilej je bio i povod za podsjećanje na početke rada, kako likovnog odjela tako i kolonije. Aktualna predsjednica Odjela *Nedeljka Šarčević* istaknula je kako je on bio rasadnik mnogih manje ili više uspješnih slikara, iz kojega je zalaganjem velikog likovnog pedagoga



Stipana Šabića izniklo nekoliko akademskih slikara poznatih daleko izvan naših granica, poput: *Ivana Balaževića*, *Age Skenderovića*, *Katarine Tonković*, *Spartaka Dulića*, *Gorana Kujundžića* i drugih.

»Lik Stipana Šabića ostaje neizbrisiv u povijesti likovnog stvaralaštva u 'Bunjevačkom kolu', a njegova želja je bila da se u okviru tog rada osnuje kolonija koja će okupiti slikare iz više različitih regija i tako otvoriti nove vidike talentima koji se okupljaju oko 'Bunjevačkog kola'. Ta njegova gorljiva želja se ostvarila 1997. godine, kada su organizatori Dužijance prepoznali interes slikara i održavanje likovne

kolonije uvrstili u program ove manifestacije«, podsjetila je *Nedeljka Šarčević*, te istaknula da je više od stotinu slikara prošlo kroz rad likovne sekcije u 23 godine njezinog postojanja i 15 likovnih kolonija.

Izložbu je otvorio, riječima zahvale slikarima što surađuju s HKC-om, njegov predsjednik *Josip Stipić*.

Na svečanosti otvorenja izložbe uručena su priznanja i zahvalnice istaknutim dugogodišnjim članovima i slikarima, te najavljena ovogodišnja 16. kolonija »Bunarić«, koja će biti održana od 16. do 18. kolovoza u prostorijama HKC-a »Bunjevačko kolo«.

S. M.

NOĆNO KUPANJE U SEGEDINU
AQUAPOLIS
 Svakog utorka od 20 – 24h
 Promotivne cijena samo preko

JP SUBOTICA-TRANS

NOVO

Promotivna cijena : 1350,00 din

Angažman obuhvaća:

- prijevoz na danoj relaciji
- ulaznicu na kupalište
- troškove organizacije

Angažman ne obuhvaća:

- putničko i zdravstveno osiguranje
- individualne troškove

Program noćnog kupanja obuhvaća korištenje otvorenih i zatvorenih bazena, svih tobogana i sadržaja iz programa Tihi Wellness (više vrsta sauna, aromatična soba, slana soba, ledeno korito, rimsko kupatilo...)

Polazak u 18 sati ispred glavnog autobusnog kolodvora. Povratak poslije ponoći.

ZA DETALJNIJE INFORMACIJE POZOVITE TURISTIČKU AGENCIJU »SUBOTICA-TRANS« 024/ 555-466
 Uz ovaj program važe opći uvjeti putovanja JP »Subotica transe«

Proslava Gospe Snježne – Velikih Tekija u Petrovaradinu

Hodočašće na Velike Tekije u svetišće Gospe Tekijske u Petrovaradinu proslavljeno je i ove godine na blagdan Snježne Gospe 5. kolovoza. Slavlje vjernika hodočasnika iz svih župa Srijemske biskupije, kao i iz Beogradske nadbiskupije, Subotičke i Zrenjaninske biskupije, Apostolskog egzarhata za vjernike bizant-

slavlje, djecu i mlade i sve hodočasnike, te predstavnike medija, posebno Radio Marije, koji su prenosili misno slavlje. U homiliji je zrenjaninski biskup Ladislav Nemet rekao: »Ovo tlo svetišta Majke Božje Tekijske posvećeno je za nas katolike kršćane i ne samo za nas, nego za sve stanovnike ovih krajeva ovdje. Povijest nije samo pitanje snage sile i oružja, nego borbe dobrote protiv zla. Kada se borimo za dobre vrijednosti, za kršćanske vrijednosti koje su važne i danas, onda i danas trebamo Božju pomoć. U toj situaciji Blažena Djevica Marija ja najbolja zagovornica.«



skog obreda u Srbiji i Crnoj Gori te iz Hrvatske i drugih zemalja započelo je 4. kolovoza. Hodočasnici su pristupali sakramentu ispovijedi na hrvatskom, mađarskom i staroslavenskom jeziku. Večernju pontifikalnu misu predvodio je preuzvišeni gospodin mons. *Stanislav Hočevar*, beogradski nadbiskup i metropolit, u koncelabraciji sa srijemskim biskupom mons. *Đurom Gašparovićem* i mons. *Eduardom Španovićem*, generalnim vikarom Srijemske biskupije, u zajedništvu sa svećenicima Srijemske biskupije. Prigodnu homiliju održao je nadbiskup Stanislav Hočevar koji je istaknuo: »Došli smo ovdje u svetišće Majke Božje Tekijske da bismo tu kod nje, koja je puna milosti, izmolili darove za naša prazna srca, za naše prazne ne samo financijske, već sve druge blagajne, da bismo pronašli bogatstvo za naše međuljudske odnose, za naš nedostatak razmišljanja, pravih spoznaja i odnosa i pravih pogleda u budućnost.«

Večernje slavlje završilo je tradicionalnom procesijom sa svijećama i slikom Bogorodice s djetetom Isusom u naručju, koju je princ *Eugen Savojski*, uvjeren da je Gospinim zagovorom izvojevana pobjeda nad Turcima, u znak zahvalnosti darovao petrovaradinskoj crkvi Bezgrješnog začeća Blažene Djevice Marije, a koju je dotada kao svetinju nosio u ratne pohode i pred njom zazivao pomoć s neba za svoju vojsku. Na blagdan Snježne Gospe 5. kolovoza hodočasnici iz Srijema, Bačke, Banata, Beograda i Hrvatske pohodili su ovo najznačajnije srijemsko marijansko svetišće. Već u ranim jutarnjim satima slavlje je počelo pobožnošću križnog puta, misama na mađarskom, njemačkom i staroslavenskom jeziku. Pontifikalno misno slavlje na mađarskom jeziku predvodio je zrenjaninski biskup mons. *Ladislav Nemet*, a na hrvatskom srijemski biskup mons. *Đuro Gašparović*. Misu su suslavili svećenici iz Srijemske biskupije. Na početku mise biskup Gašparović pozdravio je sve sudionike: zrenjaninskog biskupa, upravitelja svetišta i suradnike, sve svećenike, redovnike i časne sestre redovnice, đakone, iz Srijemske biskupije, Beogradske nadbiskupije, Subotičke i Zrenjaninske biskupije, Apostolskog egzarhata za vjernike bizantskog obreda u Srbiji i Crnoj Gori, predstavnike Veleposlanstva Republike Mađarske u Beogradu, Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, članove pjevačkog zbora koji prati ovo misno

Biskup Nemet je na koncu poručio: »Neka Majka Božja Tekijska bude za sve nas izvor snage i izvor nutarnjeg mira. Pokušajmo i težimo da bude mir u nama i oko nas. Neka Blažena Djevica Marija zagovara nas i one koji su odgovorni za društvo da taj mir gradimo na kršćanskim vrijednostima koje smo dobili na krštenju«. Hodočasničko slavlje Velikih Tekija zaključeno je večernjom misom u svetišću Gospe Tekijske koju je predvodio preč. Stjepan Klaić, župnik u Indiji.

Tomislav Mađarević

IN MEMORIAM

Ante Vukov



1955.-2012.

književnik i konceptualni umjetnik

Čvrsti smo u vjeri da oni koji svjedoče dobro, koji su posvećeni miru i nenasilnosti, koji oko sebe grade čovječniji svijet i stvaraju književna i likovna djela trajnih vrijednosti, kao što si Ti to činio, nikada ne umiru. Bit ćemo čuvari uspomena Tvoje zatajne snage nesvakidašnjega stvaralaštva.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata
Hrvatsko akademsko društvo



VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Priprema: Lazar Merković

KRONOLOGIJA od 10. do 16. kolovoza

10. KOLOVOZA 1979.

Film »Trofej« redatelja *Károlya Vicseka* i scenarista *Ferenca Deáka* dobio je pulsku Zlatnu arenu. Među glumcima su se istaknuli *László Pataky* i *Zoltán Szaghmeister*, a scenograf je bio *István Hupkó*.

10. KOLOVOZA 1998.

Nakon bezmalo desetljetnog postojanja, zatvoren je subotički »Café Papillion«, u Ulici Dimitrija Tucovića 11, jedini interijer u zemlji kojega su svojedobno, netom po nastanku, nadležne službe proglasile kulturnim dobrom. »Café Papillion« otvoren je 1. siječnja 1989.

11. KOLOVOZA 1945.

Prema izvješću nadležnih službi Narodnooslobodilačkog odbora Subotice, preko 20 tisuća Subotičana podnijelo je prijavu o ratnoj šteti koja im je nanesena tijekom II. svjetskog rata (1941.-1944.). Temeljem toga, ukupna šteta procijenjena je na oko dvije milijarde dinara.

11. KOLOVOZA 1962.

U ediciji »Osvit« izdavačkog odjela časopisa za književnost, umjetnost i društvena pitanja »Rukovet«, objavljena je knjiga eseja i prikaza *Petra Šarčevića*, pod naslovom »Od danas do sutra«.

11. KOLOVOZA 1994.

U »KUD Bunjevačko kolo« započeo je dvodnevni simpozij o stvaralaštvu *Balinta Vujkova*, književnika, urednika i nakladnika više listova i časopisa, najznačajnijeg sakupljača i obrađivača hrvatske usmene predaje u Vojvodini, Kosovu, Austriji, Češkoj, Slovačkoj, Mađarskoj i Rumunjskoj. O njegovu djelu i postignućima govorili su: *Lazar Merković*, *Josip Buljovčić*, *Milovan Mi-*

ković, *Vojislav Sekelj*, *Zlatko Romić*, *Valéria Dévavári-Beszédes* i drugi.

12. KOLOVOZA 1983.

Grupa studenata i učenika pod vodstvom dr. *Branka Čupurdi-je* s beogradskog Filozofskog fakulteta započela je istraživačke radove u Bajmoku, Tavankutu i Žedniku o salašarskoj arhitekturi.

12. KOLOVOZA 1988.

Subotička poduzeća »Pešćara«, »Agros« i »Integral« potpisala su ugovor o zajedničkoj izgradnji poslovnog prostora, temeljem kojeg će se urediti i staviti pod krov i oko 3 tisuće četvornih metara na kojem će biti tezge na »Buvljaku«.

12. KOLOVOZA 2005.

Film *Zoltána Siflisa* »Talija na salašima« uvršten je u program međunarodnog Mediteranskog festivala, koji je okupio stvaraoc iz osam zemalja. Film je nastao kao rezultat *Siflisevog* višedecenijskog snimateljskog i redateljskog rada, u nastojanju da prikaže plemenitu nacionalnu i jezičnu, napose općekulturnu misiju glumaca i redatelja, koji ustrajno, tijekom ljeta, obilaze mađarski seoski živalj u Vojvodini, prikazujući mu kazališne predstave.

13. KOLOVOZA 1848.

Grof *István Károlyi*, časnik Nacionalne grade koji je proveo kroz Suboticu oko 4 tisuće gardista Peštanske županije do logora u Vrbasu i Bečeju, uputio je pismo zahvale stanovništvu grada zbog srdačnog dočeka, nesebične, pa i požrtvovne opskrbe njegova ljudstva.

13. KOLOVOZA 1945.

Donesena je odluka temeljem koje su poništene sve svjedodžbe stečene tijekom okupa-

cije (1941.-1944.) u srednjim i učiteljskim školama, kao i na raznim srednjoškolskim tečajevima. Priznate su samo one svjedodžbe koje je potvrdila stanovita stručna komisija Prosvjetnog odbora okruga.

13. KOLOVOZA 1994.

U 81. godini preminuo je *Ivo Stantić*, umirovljeni sudac Okružnog suda, ugledni javni i kulturni djelatnik subotičkih Hrvata, uoči II. svjetskog rata tajnik mjesnog ogranka Hrvatske seljačke stranke, a kasnije prvi predsjednik Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Bunjevačko kolo«, osnivaog 18. siječnja 1980. godine.

14. KOLOVOZA 1770.

U jednom zapisniku sa sjednice Gradskog vijeća, navodi se kako je ona održana u varoši Szent Mária. Ovaj se naziv rabi od 1743. godine u latinskim, njemačkim, mađarskim, hrvatskim, srpskim i inim spisima. Unatoč tomu, stanovništvo grada najčešće se koristi nazivom – Subotica. Ovo se odnosi i na razdoblje nakon stjecanja statusa Slobodnog kraljevskog grada Maria Theresiopolis, 1779. godine. Prema djelu »Szabadka igazgatástörténetéből 1428 – 1918«, od 7. svibnja 1391. kada se po prvi put spominje u pisanom dokumentu, do 1907. godine, ime grada Subotice zabilježeno je u čak 287 inačica!

14. KOLOVOZA 1938.

U Subotici je potpisan Protokol sporazuma između Ujedinjenog saveza šivačko-odjevnih radnika i *Armina Rótha*, vlasnika tvornice šešira, o izboru radničkih povjerenika i njihovih zamjenika.

14. KOLOVOZA 1991.

Bački biskup *Ivan Pénzes* i gradonačelnik Subotice *József*

Kasza, u dijelu biskupskog dvora i u zgradi Paulinuma, otvorili su bogatu, nikad do tada na jednom mjestu viđenu izložbenu postavku, pod naslovom »Iz crkvenih riznica«. Autori ove postavke bili su: *Bela Duranci*, *Andrija Kopilović* i *Milovan Miković*.

15. KOLOVOZA 1885.

Urađeni su znatni radovi na obnovi kapele svetog Roka, koja je podignuta 1739. godine na mjestu gdje je početkom XVIII. stoljeća pobijeno tridesetak žitelja Subotičkog vojnog šanca. Od tada do danas, ona je više puta bila popravljana i preuređivana.

15. KOLOVOZA 1926.

U parku ispred franjevačke crkve sv. Mihovila otkriven je spomenik sv. Florijanu, zaštitniku vatrogastva. Prema jednoj (šturoj) zabilješci »činu otkrivanja spomenika bila je nazočna nepregledna masa svijeta«.

15. KOLOVOZA 1936.

Svetom misom pod vedrim nebom na igralištu NK Bačka, kojoj je prema navodima novinskih izvjestitelja prisustvovalo oko 60 tisuća ljudi, svečanom povorkom, zborom pred katedralom, prigodnim obraćanjima istaknutih javnih i kulturnih djelatnika iz Subotice i Zagreba, otkrivanjem portreta *Ivana Antunovića* u prostorijama »Pučke kasine«, te svečanom akademijom u Gradskom kazalištu obilježena je 250 obljetnica dolaska Bunjevac, odnosno Hrvata u ovo podneblje.

16. KOLOVOZA 2003.

Mađarsko nacionalno vijeće utvrdilo je službeni mađarski naziv za 360 naseljenih mjesta u općinama Vojvodine u kojima je mađarski službeni jezik.

Piše i uređuje: Branka Dulić

Jabuka – rajsko voće, simbol grijeha i vječne mladosti



Zaista u skladu sa starom engleskom poslovicom »An apple a day keeps the doctor away« ili »Jedna jabuka na dan tjera doktora van« pojedemo, li jabuku ili još bolje dvije velike jabuke dnevno, učinit ćemo mnogo za očuvanje našeg zdravlja.

Stablo jabuke najčešće je kultivirano stablo na svijetu, a kao divlje raslo je u Europi još u pretpovijesno doba.

Pitoma jabuka podrijetlom je iz južnog Sibira i Azije, a Grci i Rimljani uzgajali su različite sorte. Stablo jabuke može biti do 12 metara visoko, s razgranatom krošnjom koju izgrađuju jajoliki listovi. U svibnju cvate blijedo ružičastim do bijelim cvjetovima, a plodovi sazrijevaju od srpnja do listopada, ovisno o sorti jabuke.

Jabuka je među najrasprostranjenijim vrstama voća: osvježavajuća, kiselu – slatkog okusa i svojstvene arome. Poznate su brojne sorte (njih oko 10000), koje se međusobno razlikuju po okusu, slatkoći ili kiselosti, konzistenciji i sočnosti.

Jabuke su ovalnog oblika, a boja kore može biti crvena, zelena ili žuta ili kombinacija tih boja, što ovisi o sorti. Premda ih možemo naći tijekom cijele godine, najbolje su u razdoblju od listopada do travnja.

Jabuka pripada voću koje se najdulje može održati svježe. U hladnjaku ih možete čuvati u odjeljku za povrće nekoliko tjedana. Važno ih je čuvati u papirnoj ili plastičnoj ambalaži jer jabuke oslobađaju plin eten koji pospješuje zrenje ostalog povrća ili voća koje čuvate u hladnjaku.

Ukoliko jabuke držite na osvijetljenom mjestu, prije dozrijevaju, a ako se nalaze na suhom mjestu bez dovoljno vlage, plodovi će izgubiti vlastitu vodu i smežurati se se.

PRIPREMA JELA S JABUKAMA

U kući se jabuke, osim sirovih, često upotrebljavaju kao nadjev za pite, savijače tople torte, krustade i palačinke.

Kao jednostavna dječja slastica jabuke se često pripremaju narezane na ploške, obučene u tekuće tijesto, pržene i posipane cimetom i šećerom. Poznate su pod imenom jabuke u tijestu ili po domaći – jabuke »u šlafroku«.

RIŽOT OD JABUKA

Potrebni sastojci:

200 g riže
700 ml mlijeka
200-150 ml slatka vrhnja
5 većih jabuka
2 žlice maslaca
5 žlica šećera
2 žlice arome vanile
cimet
prstohvat soli
pola limunove korice

Priprema:

U posudu stavite mlijeko, 2 pune žlice šećera,



*Jabuka, lat. **malus domestica** koja je, kako mnogi vjeruju, na naš jelovnik stigla ravno iz raja nije samo simbol grijeha, požude i ljubavi, već i vječne mladosti. Prema keltskoj predaji ona ima čudotvorna svojstva pa onaj tko uspije pojesti jabuku iz čarobnog vrta ne samo da više nikad neće biti ni gladan ni žedan, ni bolestan nego nikad neće ni ostarjeti. Naravno, u svakoj bajci, pa tako i u ovoj ima i istine.*

Konzumiraju se kao sastavni dio voćnih salata ili kuhane u šećernom sirupu kao kompot.

One su također osvježavajući sastojak povrtnih ili mesnih salata koje su povezane majonezom ili nekim drugi salatnim preljevom. Naribana sirova jabuka može se dodati pirjanom kupusu koji se poslužuje kao prilog mesnim jelima.

Od kuhanih jabuka priprema se pire koji se može poslužiti uz razna pečenja. Osim znanih pečenih jabuka sa šećerom, jabuke se mogu peći i koristiti kao dodatak za poboljšavanje arome mesu i umaku od pečenja.

MOŽDA NISTE ZNALI A TREBALI BISTE ZNATI

Jabuka se najčešće jede sirova, ali jede se i peče, kuha, suši, prerađuje u sokove, marmelade, džemove, žele, a poznat je i vrlo cijenjen jabučni ocet.

Jabučni ocet proizvod je dobiven vrenjem jabuka ili prevrelog jabučnog soka. Primjenjuje se u tradicionalnoj medicini

1 žlicu maslaca, žlicu vanile, prstohvat soli i rižu. Pred kraj dodajte slatko vrhnje. Ostavite po strani da upije ostatak mlijeka i vrhnja.

U tavi, na žlici maslaca, propirajate oguljene i narezane na ploškice jabuke. Ošećerite ih s 3 žlice šećera, dodajte vanilu, cimet i koricu limuna. Pirajte oko 5 minuta. Pećnicu zagrijati na 200 stupnjeva. Tavu namastiti i posuti grizom, a zatim redati sloj riže, pa jabuke, opet rižu, pa jabuke i završavate slojem riže. Po želji prelijte s 150 ml slatka vrhnja i pecite 20-tak minuta. Ovu slasticu možete poslužiti i hladnu i toplu.

zbog značajnog prisustva kalija, ključnog mineralnog sastojka neophodnog za zdravlje organizma.

Svježe jabuke preporučuje se jesti pola sata prije ili nekoliko sati poslije obroka. Jabuka sadrži veliki postotak vode. Jede li se jabuka s drugom hranom, osobito masnom i bogatom bjelanjčevinama, zajedno s njima zadržat će se u želucu i nekoliko sati.

Jabuka olakšava probavu, a sadrži i mnoštvo korisnih tvari koje potiču rad imunološkog sustava, onemogućuje taloženje masti u jetri i štiti od karcinoma.

Pomaže u sprječavanju karijesa čak bolje nego pranje zubiju (pranjem uništavamo 60 posto bakterija u ustima, a jedenjem jabuke 90 posto). Jabuka jača i štiti zubno meso i usnu floru.

Jabuku jesti s korom jer su u kori sadržani sastojci koji imaju protuupalno djelovanje, djeluju zaštitno na jetru, krvožilni sustav i srce te otežavaju nastanak karcinoma, a djeluju stimulativno na imunološki sustav. Također, jabuka sprječava nakupljanje štetnih tvari u krvi, snižava povišeni kolesterol u krvi, sprječava začepljenje krvnih žila pa tako smanjuje rizik za pojavu tromboze i ateroskleroze, a pozitivno djeluje i na rad srca.

No, osim što pogoduje zdravlju ona nas drži u fit formi. Jabuka posjeduje u sebi i serotonin, serum sreće, pa je u podizanju našeg raspoloženja uspješnija i od pločice čokolade. K tome jabuka smiruje i ublažava neurozu i razdražljivost te je dobrodošla i kao sredstvo za smirenje i uspavljivanje.

PILETINA S JABUKAMA I PEČURKAMA

Potrebni sastojci:

4 pileća bataka / 2 jabuke / 400 g gljiva / 1 struk praziluka / 1 veza peršina / 1 limun / 1 ½ žličica soli / 2 žličice žutog šećera / 50 ml maslinova ulja

Priprema:

Iscijediti sok od jednog limuna, dodati jednu žličicu soli i dvije žličice žutog šećera. S bataka odvojiti kosti i isjeći na



veličinu zalogaja, preliti pripremljenom marinadom i ostaviti pola sata. Gljive oprati i isjeckati, praziluk na kolutiće, jabuku na kockice i peršin. Pripremati meso u jednoj tavi a povrće u drugoj. Kada je povrće pirjano i meso pečeno skloniti s vatre sjediniti meso i povrće, dodati sjeckani peršin pa sve pomiješati. Služiti toplo.

LOSOS S UMAKOM OD JABUKA I ĐUMBIRA

Potrebni sastojci:

4 kotleta lososa
1 crveni luk
2 jabuke

malo svježeg đumbira
1 čajna žlica curryja
prstohvat cimeta
sol, papar,
1 dl bijelog vina
1 žličica maslaca
250 g kuhane hladne riže
maslinovo ulje, kopar,
1 čajna žličica šafrana

Priprema:

Kotlete lososa dobro osušimo i premažemo maslinovim uljem, malo solimo, paprimo i pospemo koprom. Ostavimo marinirati 1 sat. Usitniti luk i pomiješati ga s đumbirom. Jabuke naribamo, sitno. Na zagrijanom ulju, ne previše prepržimo luk i đumbir. Kad luk omekša dodamo jabuke. Jabuke na laganoj vatri pirjamo, dodamo, curry i cimet, promiješamo dodamo sol, papar i maslac. Pravimo gusti umak. U umak prije serviranja dodamo žličicu soka koji se napravi dok se peče losos. Šafran stavimo u dvije žlice vruće vode. U tavi ugrijemo malo maslinovog ulja. Dodamo hladnu rižu i pržimo dok se ne ugrije, i prelijemo šafranom. Losos pečemo, podlijemo s malo vina, po potrebi dodamo i malo vode, soli i papra.



POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

Stiglo je proljeće, a snjim cvijeće, pelud i alergije!

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj



od 1991 sa vama!



VAŽNO NAČELO KOJE SE TREBA PRI- DRŽAVATI (... MEHA- NIKE)	FILM S JULIJOM ROBERTS I RICHARDOM GEREOM	TALIJAN- SKI NOGO- METNI KLUB	SKLONOST PUSTOLO- VINAMA	MORSKA RIBA, TRILJA, BARBUN	NIKAL	ŽRTVENIK	ZEMLJIN SJEVERNI ILI JUŽNI ...	SLIKAR TOMISLAV PETRANO- VIĆ	JAPANSKA BORILAČKA VJEŠTINA SAMOOB- RANE	V. Č	NAJTANJE SLOVO	BOKSAČI- CA ALI (MUHAM- MADOVA KC)	UTVRĐI- VANJE STANJA BLAGAJNE (MNOŽ.)
MESNA IN- DUSTRIJA IZ PETRINJE											ANA BOBAN MJERAČ GUSTOĆE I TEŽINE PLINOVA		
RODNO MJESTO SLAVE RAŠKAJ					PRITISAK ZAPOV- JEDNIČKA GALJIA					NADIMAK MICHAELA JORDANA ("ZRAK") HRANA			
PLANINA IZMEĐU DALMACI- JE I BIH							PREDMETI U PROS- TORU PRIČATI						
TO BE OR ... TO BE				STARA JEDINICA ENERGIJE I RADA MAČKICA				ZUB ZVIJERI PONAŠATI SI PRIJET- VORNO					
PRVO SLOVO ABECEDA		GLUMICA THURMAN BITI U POLUSNU			NADMENO, NADUTO ČINITI JAČIM, OSNAŽIVATI							URAN LJEKARNA	
DUGONO- GE PTICE, ŽERJAVI									SULTANAT U ARABIJ STJECIŠTE HIPPIJA U INDJI				
NAPISALA STRAH OD LETENJA										EX KOŠAR- KAŠ SAN EPIFANIO MUŽEV OTAC			
OGRLICA, NISKA					TAL. KOM- DIOGRAF, LUDOVICO ZEMLJE ISTOKA								UČESTALI GLAGOL
... SOFIJA				ČITATI STANJE BROJILA TEUTIN PODANIK									
PRIREDILA REDAKCIJA ENIGMATSKOG TJEDNIKA "KVISKOTEKE"	UJEDINJE- NI ARAPSKI ... LAJBK ILI ĐILET								RUKOMET- NI ŠUT BIVŠI RUS, INOMINIS- TAR, IGOR				
PAOLO MALDINI			PREZIME YVESA MONTANDA PRAH ZA ČOKOLADU					IVICA KOSTELIĆ POZITIV- NA ELEKT- RODA			BILJARSKI ŠTAP, TAK KALUĐER- SKI PROPISNIK		
TRAVARICA ILI SLJIVO- VICA							MEGAHIT JAMESA CAMERONA MIT. KRALJ SIKULACA						
TRGOVCI STAROM ROBOM												AUSTRIJA "RJEČNIK STRANIH RIJEČI"	
OBLIČJE				KEMIJSKI ELEMENT (ZNAK: N) RIMSKI: 55						STAZA U SNJEGU, PRITINA NAŠICE			
URUGVAJ		ŽENSKI PJEVAČKI GLAS "RADIJUS"				VRSTA LEPTIRA (MNOŽ.) "POND"							
GORNJI DIO KUĆE					PLEMIČKO PODRIJET- LO (MNOŽ.)								

RJEŠENJE KRIŽALJKE:
Zlatno pravilo, gavrilović, ab, ozalj, tak, air, dinara, tijela, noć, erg, derac, a, uma, oholo, u, ždralovi, oman, erica jong, epi, niza, artosto, aja, očlčavati, emirati, eref, pm, livi, ik, ke, rakija, avatar, staretnat, a, lik, 'k, u, alt, adonisi, krov, plava krv.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrddirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK

ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo i urednica Hreka)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić
Branimir Kuntić
Josip Horvat

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113)=163.42

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Piše: Grgo Bačlija



Hotel »Trščara«

Crno-bijela fotografija formata klasične poštanske dopisnice prikazuje tri osobe ispred nekadašnjeg hotela »Trščara« na Paliću, koji je nažalost tijekom šezdesetih godina prošloga stoljeća na opću sramotu porušen, jer se tobože nije uklapao u parkovnu strukturu Velikog parka na Paliću, kao i bivše »Blatno kupatilo« koje se nalazilo preko puta »Male gostione«, koje je također doživjelo istu sudbinu rušenja.

Osobe na fotografiji s lijeva na desno su: *Josip Stipić*, tadašnji dopredsjednik Općinskog vijeća Saveza sindikata /pokojućnik/, *Antun Kopilović* »Šogor«, tadašnji predsjednik Općinskog sindikalnog vijeća još u životu u poznim osamdesetim godinama, i *Momir Šolaja*, tada dopredsjednik Saveza sindikata Jugoslavije, koji se tog dana nalazio u posjetu čelnicima Općinskog vijeća Saveza sindikata /pokojućnik/.

Snimka je napravljena u zimskom periodu tijekom 1960. godine, što dokazuje i garderoba, odnosno zimski kaputi i »Montgomeri« mantili, koji su tih godina bili u modi i osobno obilježje rukovodilaca društve-

no-političkih organizacija, kao i svojevrсни »imidž« i stvar prestiža. Kao što su to svojedobno nakon II. svjetskog rata bili kožni kaputi pripadnika OZNE, odnosno UDBE.

Fotografija je iz osobne dokumentacije Antuna Kopilovića »Šogora«, koji se nalazi u sredini ove »trojke« na fotografiji.

HOTEL TRŠČARA

Što se, pak, tiče hotela »Trščara«, on je doživio sudbinu da bude porušen, jer tobože nije zadovoljavao određene ugostiteljsko-turističke uvjete i standarde. Imao je III.-C kategoriju, dok su hoteli »Park« i »Jezero« imali II., odnosno B kategoriju svog rejtinga.

Inače, hotel »Trščara« je sagrađen još u 19. stoljeću i imao je 20 soba u kojima su se nalazila po dva ležaja, s umivaonikom i dijelovima namještaja (stol, dvije solice, komode i drugo) i zaista je imao skroman standard za današnje uvjete, kao i stolove i stolice ispred svake sobe na terasi na trijemu (ambetušu) u kojima su gosti mogli objedovati, doručkovati ili večerati suhu

hranu, dok su na ručak odlazili u restoran »Mala gostiona«.

Na kraju hotela na oba ugla nalazili su se sanitarni čvorovi s muškim i ženskim WC-om, a hotel je imao trijem po cijeloj dužini prekriven trskom, uostalom kao i cijeli objekt hotela, pa je tako i po tomu dobio taj naziv »Trščara«.

U ovom su se hotelu smještali gosti iz toplica s »plićim«, skromnijim džepovima i mogućnostima plaćanja, koji su se liječili u blatnom kupatilu, ili su, pak, bili kupaći na Ženskom ili Muškom štrandu.

Hotel je imao sobaricu, odnosno neku vrstu domačice, i recepcionara, koji je vodio brigu o čuvanju kućnog reda i mira naročito u večernjim satima, kada je gostima bio potreban mir radi odmora i oporavka i samog čina spavanja.

Doduše, mir nije baš mogao biti zagarantiran, jer se glazba iz obližnje Male gostione mogla čuti u ljetnom periodu do kasnih jutarnjih sati, naročito ako je među gostima bila osoba s »debljim buđelalom« koja bi naručivala pjesme, čistila muzičare i konobare, pa se ciganska glazba i violina mogla čuti i do soba, što je smi-

rujuće i uspavljujuće djelovalo na goste.

Današnji kapaciteti hotelskog smještaja na Paliću su, bar za sada, više nego dovoljni s obzirom na to da voda za kupanje nije podesna, pa se gosti hotela »Prezident«, »Jezero« i »Park« zadovoljavaju šetnjom pokraj obale jezera, posjetom ZOO vrtu ili odlaskom na kino projekcije Međunarodnog filmskog festivala europskog filma, koji se sredinom srpnja već decenijama održava na ljetnoj pozornici na Paliću u Velikom parku.

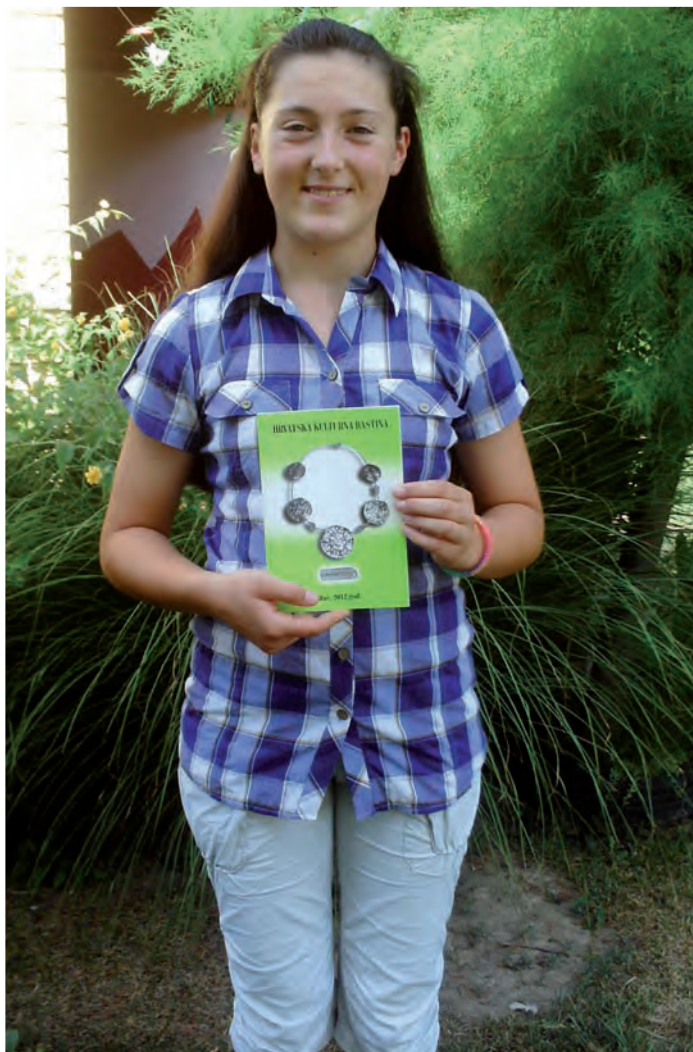
Hotel »Trščaru« je u svakom slučaju trebalo sačuvati kao svojevrсни spomenik kulture po uzoru na to kako to rade u susjednoj Republici Mađarskoj, gde su sačuvane mnoge etno kuće i objekti od značaja za kulturu određene sredine i nacije.

Nažalost, mi smo skloni tome da u našem gradu rušimo povijesne spomenike, počev od zgrade Narodnog kazališta, devastacije hotela »Jagnje« i preinake u dom JNA, koji sada zjapi napušten, i mnogih drugih vrijednih gradskih objekata, djela glasovitih arhitekata grada Subotice.

HRVATSKA KULTURNA BAŠTINA: XVII. LIKOVNO-LITERARNI NATJEČAJ

Nagrađena Patricija Merković iz Male Bosne

Pod pokroviteljstvom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa OŠ »Kneza Branimira« iz Donjeg Muća i ove je godine organizirala XVII. likovno-literarni natječaj »Hrvatska kulturna baština«. Pravo sudjelovanja imali su učenici osnovnih škola iz Republike Hrvatske i učenici osnovnih škola iz drugih država koji polaze nastavu na hrvatskom jeziku.



Na natječaj za novinsko-literarne radove pristiglo je 170 radova iz 51 osnovne škole iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine (Usora) te Vojvodine (Subotica). Ocjenjivački sud u sastavu Marina Čapalija, Ivica Šušić i Mladen Vuković dodijelio je po deset ravnopravnih nagrada i priznanja. Među nagrađenima je bila i naša sugrađanka Patricija Merković, učenica VIII. e razreda OŠ »Ivan Milutinović« iz Male Bosne, mentorica profesorica Biljana Horvat. Ona je pisala prekrasan tekst o Dužijanci.

Kako ovu našu krasnu manifestaciju proslavljamo ovog vikenda odlučili smo vam darovati nagrađeni tekst Patricije Merković. Uživajte.

Dužijanca

Tradicija, kultura i običaji veliko su blago svake zajednice. Bački Hrvati s ponosom njeguju kulturnu baštinu. Čuvaju mnoštvo lijepih običaja, a najviše se ponose Dužijancom.

Dužijanca nije samo običaj, ona predstavlja hrvatsku tradiciju i bogatstvo duha naših predaka, koji su je oživjeli i sačuvali prenoseći ju na nas mlade. Nekada davno slavila se obiteljski na salašima nakon završetka žetve. Dužijanca se slavi u zahvalnost Bogu za plodove zemlje. Prije stotinu godina na inicijativu mons. Blaška Rajića obiteljska Dužijanca spojila se s crkvom i zajednički se slavi. Počinje na blagdan Sv. Marka. Tada se blagoslivlja njiva na kojoj će se održati natjecanje risara i traje sve do bunaričkog proštenja. U međuvremenu se organiziraju razne izložbe i folklorne manifestacije, no glavna i najsvečanija proslava je u nedjelju pred blagdan Velike Gospe. Gradski bandaš i bandašica s bandašima i bandašicama iz okolnih mjesta i mnoštvom mladih i djece odjeveni u narodne nošnje sudjeluju na svečanoj svetoj misi. U prinosu darova, uz plodove zemlje, vina i kruha, prinosi se i kruna Dužijance, ispletena od slame. Nakon svete mise formira se povorka na čelu s konjanikom koji nosi barjak Dužijance. To je povorka ponosa i tradicije. U mimohodu sudjeluju mladi i djeca odjeveni u tradicionalne narodne nošnje stare i više desetaka godina. Svi koji dođu mogu vidjeti bogatstvo i ponos običaja zajednice bačkih Hrvata koji se njeguje cijelo jedno stoljeće. Na Dužijanci se može vidjeti i šarenilo narodnih nošnji iz različitih krajeva iz zemlje i inozemstva. Svečana povorka ide sve do glavnoga trga, gdje ih čekaju domaćini i gradonačelnik. Bandaš i bandašica predaju kruh od novog brašna gradonačelniku. Nakon toga pleše se Veliko kolo uz zvuke tamburice. Predvečer bandaš i bandašica polažu cvijeće na grob mons. Blaška Rajića, najzaslužnijeg za očuvanje ovog prekrasnog običaja. Navečer se na trgu otvara veliko Bandašičino kolo, gdje se okupi na tisuće mladih koji uživaju u plesovima bačkih Hrvata – Bunjevaca.

Dužijanca je veliko slavlje. Ona nas povezuje s prošlošću, našim pradjedovima i korijenima te svjedoči zajedništvo. Nastala je u dušama i srcima koja su htjela zahvaliti Bogu za plodove žetve. Drago mi je što pripadam takvoj zajednici koja vrijedno njeguje običaje, a posebno Dužijancu, koje sam i ja dio, jer sam dugogodišnja sudionica. Običaji poput Dužijance pomogli su nam da opstanemo kao zajednica na ovim prostorima i u teškim vremenima vraćaju nas našim korijenima iz kojih i danas crpimo snagu. Vjerujem da će Dužijanca opstati i u budućnosti te da ćemo i mi poput naših starih uspješno prenijeti mladima od nas svu ljepotu i raskoš koju ona čuva čitavo stoljeće.

**Patricija Merković, završeni VIII. r.
OŠ »Ivan Milutinović«, Mala Bosna**

Hrcko enigmatika za najmlađe

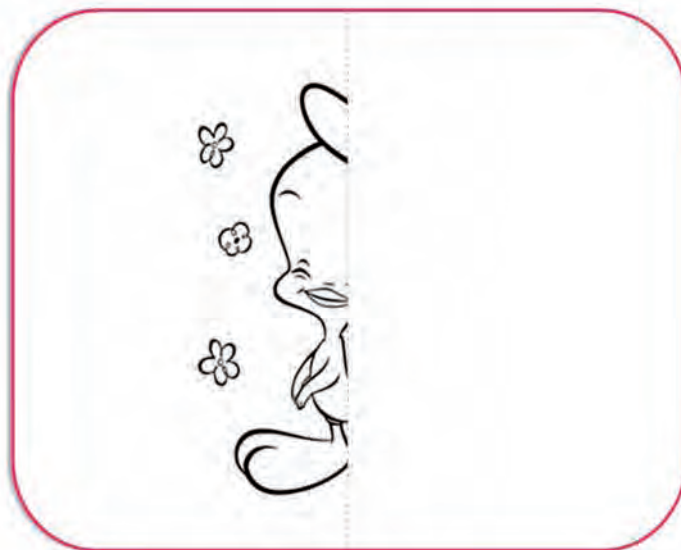
Dragi moji mali čitatelji Hrckovih stranica da ne zadržate tijekom ljetnih ferija evo nekoliko zadataka za vas. Nudimo vam dva zadatka.

U prvom pronađite pet razlika između ove dvije, na prvi pogled, iste slike.



U drugom zadatku dolaze do izražaja vaše likovne sposobnosti. Pokušajte po principu prve slike do crtati nedostajajući dio, kako bi bile približno iste. Nakon toga obojite sliku po želji.

DOVRŠI CRTEŽ I
OBOJI PO ŽELJI



POZIV ZA SUDJELOVANJE U ETNO KAMPU HRVATSKE ČITAONICEV. etno kamp krajem kolovoza



Hrvatska čitaonica poziva zainteresirane učenike osnovne škole u V. etno kamp koji će biti održan od 27. do 31. kolovoza 2012. godine. Prijave se primaju do 22. kolovoza na telefon 069/101-70-90 ili na

e-mail: bernadica@gmail.com.

Kao i prijašnjih godina planiran je jednodnevni izlet te rad s djecom u brojnim radionicama (dramska, recitatorska, glazbeno-folklorna, kreativno-manualna...) koje će realizirati obučeni radioničari u popodnevnim satima od 14 do 19 sati. Posljednjeg, petog dana djeca će prirediti prodajnu izložbu svojih uradaka te završnu priredbu na kojoj će pokazati što su naučila u kampu. Cijena petodnevnog boravka u kampu je 1.000 dinara.



Hčitaonica
Hrvatska

PETAK
10.8.2012.


06:12 Najava programa
 06:17 Trenutak spoznaje
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska
 07:05 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 07:35 Vijesti
 08:40 Dobro jutro, Hrvatska
 09:05 Dome, slatki dome - humoristična serija
 09:40 Vijesti iz kulture
 10:00 Vijesti
 10:10 Zavalite svoj dom 1, dokumentarna serija
 11:00 "Živjeti slobodno" - Nasljeđe, dok. film
 12:00 Dnevnik
 12:33 Moć sudbine
 13:20 Mladi nindža, američki film
 15:00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 15:10 Dubine: Troglobionti, dokumentarna serija
 15:40 Hrvatski psi, dokumentarni film
 16:10 Ponos Ratkajevih, serija
 17:00 Vijesti
 17:25 Hrvatska uživo
 18:15 Loza, TV serija
 19:07 Navrh jezika
 19:12 20pet, kviz
 19:30 Dnevnik
 19:59 Sport
 20:10 Odabrao Delo H.: U ljudskom tijelu, dokumentarna serija
 21:05 Stipe u gostima 4, humoristična serija
 21:50 Dnevnik 3
 22:20 Vijesti iz kulture
 22:35 Muškarci koji bulje u koze, američki film
 00:10 Seks i grad 3
 00:40 Filmski maraton: Pet lakih komada, američki film
 02:15 Filmski maraton: Mladi nindža, američki film
 03:45 Skica za portret
 04:00 Jelovnici izgubljenog vremena
 04:20 Dubine: Troglobionti, dokumentarna serija
 04:50 Hrvatski psi, dokumentarni film
 05:20 Zavalite svoj dom 1, dokumentarna serija



06:45 Najava programa
 06:50 Moć sudbine, telenovela
 07:35 Teletubbies, serija
 08:00 Žutokljunac: Dimnjačar
 08:30 OI London 2012.: Rukomet (Ž) ili košarka

(Ž) - polufinale, snimka
 10:00 OI London 2012.: Engleski doručak, emisija
 10:20 OI London 2012.: Konjički sport - dresura, snimka
 11:20 OI London 2012.: Nogomet (Ž) - finale, snimka
 13:10 OI London 2012.: Odbojka na pijesku - finale (M), snimka
 15:45 OI London 2012.: Daljinsko plivanje (M) - 10 km, snimka
 16:15 OI London 2012.: Vrijeme za čaj, emisija
 16:35 OI London 2012.: Vaterpolo - polufinale, prijenos
 17:50 OI London 2012.: Rukomet (M) - polufinale, prijenos
 19:30 OI London 2012.: Odbojka (M) - polufinale, snimka
 20:35 OI London 2012.: Atletika - finala, prijenos
 22:00 OI London 2012.: Košarka - polufinale, prijenos
 23:40 OI London 2012.: Olimpijski meridian, emisija
 00:35 Bitange i princeze 3
 01:10 Retrovizor: Dr. House 6, serija
 01:55 Retrovizor: Zvezdana vrata: Svemir 1, serija
 02:40 Noćni glazbeni program



05:25 I tako to..., serija
 05:50 Neustrašivi Scooby-doo
 06:15 Super Loonatics
 06:40 Kad lišće pada, serija R
 07:40 TV izlog
 07:55 Strasti Orijenta, serija R
 10:00 TV izlog
 10:15 Walker, tekšaški rendžer, serija R
 12:05 Zauvijek susjedi, R
 13:20 IN magazin R
 14:05 Walker, tekšaški rendžer
 15:50 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 IN magazin
 18:05 Kad lišće pada, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Strasti Orijenta, serija
 22:00 Nuklearna opasnost, igrani film
 23:30 Divlji zapad, film
 01:20 Magazin MMA Lige R
 01:45 Granica straha, film
 03:10 Ezo TV, tarot show
 04:15 Odbrojanje, serija R
 05:30 Dnevnik Nove TV R
 06:20 Kraj programa



06:40 RTL Danas, emisija (R)
 07:20 PopPixie, crtani film
 07:35 Moji džepni ljubimci
 07:50 Ezel, dramska serija
 08:45 Ezel, dramska serija
 09:40 TV prodaja
 09:55 Kismet - okovi sudbine, dramska serija
 10:45 TV prodaja
 11:00 Štiklama do vrha, humorna dramska serija
 12:00 Ekkluziv Tabloid, (R)
 12:25 TV prodaja
 12:40 Večera za 5
 13:30 Bibin svijet
 14:15 Poroci Miamijsa, kriminalistička serija
 15:15 Poroci Miamijsa, kriminalistička serija
 16:10 Bibin svijet, humoristična serija
 16:55 RTL 5 do 5
 17:10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
 18:05 Ekkluziv Tabloid
 18:30 RTL Danas
 19:05 Večera za 5
 20:00 Bogovi su pali na tjeme, igrani film, komedija
 22:10 Crna ovca, igrani film, komedija
 23:50 Zmajevi zauvijek, igrani film, akcijski (R)
 01:30 Astro show, show
 02:25 Zakon šake, igrani film, komedija
 03:45 RTL Danas, (R)
 04:20 Kraj programa

SUBOTA
11.8.2012.


06:12 Najava programa
 06:17 Drugo mišljenje: Problemi s kralježnicom
 06:47 Ispod Ličke Plješevice, emisija pučke i predajne kulture
 07:17 TV kalendar
 07:30 Hrvatska kronika BiH
 07:45 Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Mackenino zlato, američki film
 09:50 Vijesti iz kulture
 10:00 Vijesti
 10:13 Kućni ljubimci
 10:45 Ribar ribi grize rep, dokumentarna serija
 11:15 Normalan život, emisija
 12:00 Dnevnik
 12:30 Moć sudbine, telenovela
 13:15 Ekumena, religijski kontakt program
 13:50 Prizma
 14:35 Molitve za Bobbyja, američki film
 16:10 Prirodni svijet 5: Najsmrtonosnije zmije Indije, dok.serija
 17:00 Vijesti

17:15 Alpe Dunav Jadran
 17:45 Reporter: Prljave tajne očuvanja prirode
 18:35 Skica za portret
 18:50 Globalno sijelo (R)
 19:20 Loto 7/39
 19:30 Dnevnik
 20:10 Auschwitz - Nacisti i "konačno rješenje", dokumentarna serija
 21:00 Svjedok, američki film
 21:00 Svjedok, američki film
 22:55 Dnevnik 3
 23:20 Vijesti iz kulture
 23:35 Kill Bill 1, američko-japanski film
 01:25 Filmski maraton: Snijeg, bosansko-hercegovačko-njemačko-francusko-iranski film
 03:05 Filmski maraton: Christine, američki film
 04:50 Reporter: Prljave tajne očuvanja prirode
 05:50 Globalno sijelo (R)
 06:20 Reprizni program



07:05 Najava programa
 07:10 Moć sudbine, telenovela
 07:55 Majstori svirači: Cantus ante omnia (2. dio)
 08:25 Mala Tv
 08:55 Sportske igre mladih
 09:10 OI London 2012.: Vaterpolo - polufinale, snimka ILI rukomet (M) - polufinale, snimka
 10:30 OI London 2012.: Engleski doručak, emisija
 10:45 OI London 2012.: Nogomet (M) - za 3. mjesto, snimka
 12:35 OI London 2012.: Kajak na mirnim vodama - finale, snimka
 13:00 OI London 2012.: Košarka (M) - polufinale, snimka
 14:30 OI London 2012.: Boks - polufinale, snimka
 15:35 OI London 2012.: Vrijeme za čaj, emisija
 15:50 OI London 2012.: Nogomet (M) - finale, prijenos
 17:50 OI London 2012.: Rukomet (Ž) - za 3. mjesto, prijenos
 19:30 OI London 2012.: Košarka (Ž) - za 3. mjesto, snimka
 20:20 OI London 2012.: Atletika - finale, prijenos
 22:25 OI London 2012.: Rukomet (Ž) - finale, snimka
 23:45 OI London 2012.: Olimpijski meridian
 00:30 OI London 2012.: Odbojka (Ž) - finale, snimka

01:45 Bitange i princeze 3
 02:20 Daniel Barenboim i West-Eastern Divan orkestar u Alhambri
 03:35 Noćni glazbeni program



06:20 Bijele udovice, zabavna emisija R
 07:40 TV Izlog
 07:55 Dodir s neba, serija
 08:50 Neustrašivi Scooby-doo, crtana serija R
 09:15 Lego Ninjago, R
 09:40 Super Loonatics, R
 10:05 Pokemoni, R
 10:30 Pokemoni, crtana serija
 10:55 Klub otpisanih, serija
 11:25 Hitna Miami, serija
 13:25 Divlji zapad, film R
 15:25 Nuklearna opasnost, igrani film R
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Periferija City, serija R
 18:05 Nad lipom 35, R
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Posljednji samuraj, igrani film
 22:40 Operacija Swordfish, igrani film
 00:25 Motivi 2: Osveta, igrani film
 02:00 I moje dijete bi to moglo, igrani film
 03:20 Ezo TV, tarot show
 04:50 Dnevnik Nove TV R
 05:40 Kraj programa



05:20 RTL Danas, informativna emisija (R)
 05:55 Najljepše bajke svijeta, animirani film
 07:10 PopPixie, crtani film
 08:30 Ben 10: Ultimate Alien, animirana serija
 08:55 TV prodaja
 09:10 Columbo, kriminalistička serija
 10:40 TV prodaja
 10:55 Poroci Miamijsa, kriminalistička serija
 11:55 Poroci Miamijsa, kriminalistička serija
 12:55 TV prodaja
 13:10 Bogovi su pali na tjeme, igrani film, komedija
 15:15 Kontrolori leta, film, humorna drama (R)
 17:30 Discovery: Tragedija na Beringovom moru, dokumentarni
 18:30 RTL Danas
 19:10 Galileo, (R)
 20:00 Kraljevi kvarta, igrani film, akcijski
 21:55 Izgubljeno blago Grand Canyon, igrani film, avanturistički
 23:40 Upozorenje, film, triler

01.45 Astro show, show, emisija uživo
02.45 RTL Danas, informativna emisija (R)
03.20 Discovery: Bez cenzure, avanturistička dok.serija
04.05 Discovery: Bez cenzure, avanturistička dok.serija
04.50 Kraj programa

**NEDJELJA
12.8.2012.**



06:47 Najava programa
06:52 Ekumena, religijski kontakt program
07:40 Normalan život, emisija
08:20 Zlatna kinoteka: Zatvorenik, britanski film
09:50 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:10 Seoski turizam na rubu močvare - Lonjsko polje, dokumentarni film
10:45 Biblija
10:55 Sisak: Misa, prijenos
12:00 Dnevnik
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Reagan, dokumentarna serija
14:50 Love'n'dancing, američki film
16:45 TV kalendar
17:00 Vijesti
17:15 Mir i dobro
17:45 Vrtlarica
18:20 Ljepom našom: Malinska
19:20 Loto 6/45
19:25 Najava programa
19:30 Dnevnik
20:10 Jadranske igre: Rogoznica
22:05 Dnevnik 3
22:30 Vijesti iz kulture
22:45 Strani igrani film
00:15 Dr. Oz 1b, talk show
01:00 Love'n'Dancing, američki film
02:35 Reprizni program
03:10 Skica za portret
03:25 Rijeka: More
03:55 Seoski turizam na rubu močvare - Lonjsko Polje, dokumentarni film
04:25 Prizma
05:10 Ljepom našom: Malinska



06:55 Najava programa
07:00 Daniel Barenboim i West-Eastern Divan orkestar u Alhambri
08:00 OI London 2012.: Košarka - finale (Ž), snimka
09:10 OI London 2012.:

Engleski doručak, emisija
09:30 OI London 2012.: Boks - finale, snimka
10:30 OI London 2012.: Odbojka (Ž) - finale, snimka
11:50 OI London 2012.: Rukomet (M) - za 3. mjesto
13:40 OI London 2012.: Vrijeme za čaj, emisija
13:55 OI London 2012.: Odbojka (M) - finale, prijenos
15:25 OI London 2012.: Vaterpolo - za 3. mjesto, prijenos
15:50 OI London 2012.: Rukomet (M) - finale, prijenos
16:45 OI London 2012.: Vaterpolo - finale, prijenos
18:00 OI London 2012.: ...
18:40 OI London 2012.: Košarka (M) - finale, snimka
20:20 OI London 2012.: Maraton (M), snimka
21:00 OI London 2012.: Olimpijski meridijan
22:00 OI London 2012 - svečano zatvaranje
00:30 OI London 2012.: Rukomet - finale, snimka ILI Vaterpolo - finale, snimka
02:00 Noćni glazbeni program



06:30 Klub otpisanih, serija R
07:15 Dodir s neba, serija R
08:00 Dodir s neba, serija
08:55 Neustrašivi Scooby-doo
09:20 Lego Ninjago
09:45 Super Loonatics, R
10:10 Pokemoni, R
10:35 Pokemoni, crtana serija
11:00 Bijele udovice, zabavna emisija
12:30 Kramer protiv Kramera, igrani film
14:30 Dobar dan za vješanje, igrani film
16:00 Nad lipom 35, show
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Nad lipom 35, - nastavak
17:25 Selidba, igrani film
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Periferija City, serija
21:00 Spot, igrani film
22:45 Posljednji samuraj, igrani film R
01:15 Operacija Swordfish, igrani film R
03:00 Savršena nevjesta, reality show
04:35 Dnevnik Nove TV R
05:25 Kraj programa



HRT1 11.08.2012. 17:45, 04:55 REPORTERI Naslov epizode: Prljave tajne očuvanja prirode

Gotovo svi se slažemo koliko je važno očuvati okoliš, no koliko znamo o pokretima koji se time bave? Malo ih se usuđuje propitivati to područje ljudskog djelovanja. Jednostavno oni čine »dobro« i tu prestaje svaka diskusija. No, je li uvijek tako? Od Velike Britanije do Kenije, od Hondurasa do SAD-a novinar Oliver Steeds otkriva nji-

hovu politiku, praksu i one s kojima se oni povezuju. Jedno od pitanja jest: zašto neki rade s velikim zagađivačima, moćnim kompanijama, a istodobno zanemaruju ljude kojima pomoć treba.
Urednik: Mirjana Rakić



07.00 RTL Danas, emisija (R)
07.35 Najljepše bajke svijeta
08.55 Moji džepni ljubimci
10.05 Ben 10: Ultimate Alien
10.35 TV prodaja
10.50 Dežurni otac, film
12.35 TV prodaja
12.50 Poroci Miamijsa, serija
13.45 TV prodaja
14.00 Poroci Miamijsa, serija
15.00 Čovjek koji je premalo znao, film, komedija (R)
16.50 Cma ovca, film, komedija
18.30 RTL Danas
19.10 Galileo, (R)
20.00 Ubojica na slobodi - TV premijera, film, triler
21.50 CSI: Miami, serija
22.45 CSI: Miami, serija
23.40 CSI: Miami, serija
00.30 Astro show
01.30 RTL Danas, (R)
02.05 Discovery: Bez cenzure, avanturistička dok. serija
02.45 Discovery: Bez cenzure, avanturistička dok.serija
03.35 Izgubljeno blago Grand Canyon, igrani film, avanturistički
04.50 Kraj programa

**PONEDJELJAK
13.8.2012.**



06:12 Najava programa
06:17 Mir i dobro
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:05 Dome, slatki dome - humoristična serija
09:40 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:10 Zavolite svoj dom 1, dokumentarna serija
11:00 Istina o lavovima, dokumentarni film
12:00 Dnevnik

12:30 Moć sudbine, telenovela
13:15 Ulična banda Četiri šape, tajlandski film
15:00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
15:10 Dubine: Tajni život rijeke Cetine, dok.serija
15:40 U potrazi za štekavcem, dokumentarni film
16:10 Ponos Ratkajevih, serija
17:00 Vijesti
17:25 Hrvatska uživo
18:35 Loza, TV serija
19:26 Navrh jezika
19:30 Dnevnik
20:10 TV Bingo
20:35 U krupnom planu
21:40 Stipe u gostima 4, humoristična serija
22:20 Dnevnik 3
22:50 Vijesti iz kulture
23:10 Ciklus američkog filma 70-ih: Taksist
01:00 Seks i grad 3
01:30 Dr. Oz 1b, talk show
02:15 CSI: Miami 9, serija
02:57 Šaptačica duhovima 5
03:39 Skica za portret
04:05 U potrazi za štekavcem, dokumentarni film
04:35 Idemo na put s Goranom Milićem: Meksiko
05:20 Zavolite svoj dom 1, dokumentarna serija



06:50 Najava programa
06:55 Moć sudbine, telenovela
07:40 Teletubbies, serija
08:05 Žutokljunac: U cara Trajana kozje uši
08:30 Amika, serija za djecu
08:45 Amika, serija za djecu
09:00 H2O Uz malo vode! 3
09:25 Kanjon opasnih igara, serija za djecu
10:00 Gradić Wakkaville
10:25 Ljubav je čudna
12:10 Edgemont 3, serija

12:35 Obična klinka, serija
13:00 Dharma i Greg 4, serija
13:20 Glazba, glazba...
13:30 Hrvatski psi, dokumentarni film
14:00 Svjetska blaga 2, dokumentarna serija
14:45 Zalagaonica
15:05 Zalagaonica
15:30 Plodovi zemlje
16:20 Mijenjam svijet: Ona koja priča sa životinjama
16:50 Idemo na put s Goranom Milićem: Meksiko
18:30 Novi klinici s Beverly Hillsa 1, serija
19:15 20pet, kviz
19:30 Glamour Puds 1, dokumentarna serija
20:00 Lie To Me 3, serija
21:00 Kći mog šefa, američki film
22:25 CSI: Miami 9, serija
23:10 Mučke 4A, serija
23:40 Bitange i princeze 3
00:15 Šaptačica duhovima 5
01:00 Retrovizor: Sestra Jackie 1, serija
01:25 Retrovizor: Dr. House 6, serija
02:10 Retrovizor: Zvezdana vrata: Svemir 1, serija
02:55 Noćni glazbeni program



05:45 I tako to..., serija
06:10 Neustrašivi Scooby-doo
06:35 Super Loonatics
07:00 Kad lišće pada, serija R
08:00 TV izlog
08:15 Strasti Orijenta, serija R
10:00 TV izlog
10:15 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:05 Zauvijek susjedi, serija R
13:20 IN magazin R
14:05 Walker, teksaški rendžer
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV

17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Strasti Orijenta, serija
22:00 Večernje vijesti
22:20 Razbijač, igrani film
00:20 Spot, igrani film, R
02:00 Zaboravljene duše
02:50 Braća, serija
03:25 Ezo TV, tarot show
04:25 Dnevnik Nove TV R
05:15 IN magazin R
05:45 Kraj programa



06:40 RTL Danas, (R)
07:20 PopPixie, crtani film
07:35 Moji džepni ljubimci
07:50 Discovery: Tragedija na Beringovom moru, dokumentarni
08:45 Ezel, dramska serija
09:45 Ezel, dramska serija
10:55 Kismet - okovi sudbine
11:50 TV prodaja
12:15 Ekkluziv Tabloid, (R)
12:50 Večera za 5, (R)
13:40 Bibin svijet, serija
14:20 Poroci Miamijska, serija (R)
15:15 Poroci Miamijska, serija (R)
16:15 Bibin svijet, serija
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo, (R)
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:05 Večera za 5
20:00 Štiklama do vrha, humorna dramska serija
20:50 Hawaii Five-0, serija
21:45 Hawaii Five-0, serija
22:35 Odstrel, akcijska serija
23:30 RTL Vijesti
23:45 CSI: Miami, serija
00:35 CSI: Miami, serija
01:20 Astro show
02:20 CSI: Miami, serija
03:05 RTL Danas, (R)
03:40 Kraj programa

**UTORAK
14.8.2012.**



06:12 Najava programa
06:17 Treća dob, emisija
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
09:05 Dome, slatki dome - humoristična serija
09:40 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:10 Zavolite svoj dom 1
11:00 Istina o lavovima
12:00 Dnevnik
12:30 Moć sudbine, telenovela
13:15 Vatra i led, rumunjski film
15:00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
15:10 Dubine: Put pod more,

dokumentarna serija
15:40 Jelen, ukras hrvatskih šuma, dokumentarni film
16:10 Ponos Ratkajevih, serija
17:00 Vijesti
17:25 Hrvatska uživo
18:35 Loza, TV serija
19:26 Navrh jezika
19:30 Dnevnik
20:10 Boje turizma
21:00 Stipe u gostima 4, humoristična serija
21:40 Dnevnik 3
22:10 Vijesti iz kulture
22:30 Ciklus američkog filma 70-ih: Let iznad kukavičjeg gnijezda
00:45 Seks i grad 3, serija
01:15 CSI: Miami 9, serija
01:57 Šaptačica duhovima 5
02:39 Reprizni program
04:30 Skica za portret
04:35 Boje turizma
05:20 Zavolite svoj dom 1



06:45 Najava programa
06:50 Moć sudbine, telenovela
07:35 Teletubbies
08:00 Žutokljunac: Suna čuva malu Emicu
08:30 Amika, serija za djecu
08:45 Amika, serija za djecu
09:00 H2O Uz malo vode! 3
09:25 Kanjon opasnih igara
10:00 Gradić Wakkaville
10:25 Ljubav je čudna
12:10 Edgemont 3, serija
12:35 Obična klinka, serija
13:00 Dharma i Greg 4, serija
13:20 Glazba, glazba...
13:35 Hrvatska kronika BiH
13:50 Domaći dok. serijal / film
14:20 Svjetska blaga 2, serija
15:05 Zalagaonica, serija
15:25 Zalagaonica, serija
15:50 Rekonstrukcija: Tony Cetinski
16:20 Rijeka: More
16:50 Idemo na put s Goranom Milićem: Meksiko
18:30 Novi klinci s Beverly Hillsa 1, serija
19:15 20pet, kviz
19:30 Glamour Puds 1, dokumentarna serija
20:00 Lie To Me 3, serija
21:00 Presidio, američki film
22:35 CSI: Miami 9, serija
23:20 Mučke 4A, serija
23:50 Bitange i princeze 3
00:25 Šaptačica duhovima 5
01:10 Retrovizor: Sestra Jackie 1, serija
01:35 Retrovizor: Dr. House 6, serija
02:20 Retrovizor: Zvezdana vrata: Svemir 1, serija
03:05 Noćni glazbeni program



05:45 I tako to..., serija
06:10 Neustrašivi Scooby-doo
06:35 Super Loonatics
07:00 Kad lišće pada, serija R
08:00 TV izlog
08:15 Strasti Orijenta, serija R
10:00 TV izlog
10:15 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:05 Zauvijek susjedi, serija R
13:20 IN magazin R
14:05 Walker, teksaški rendžer
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Strasti Orijenta, serija
22:00 Večernje vijesti
22:20 Urnebesni praznici, igrani film
23:50 Razbijač, igrani film R
01:45 Zaboravljene duše
02:30 Braća, serija R
02:55 Braća, serija
03:20 Zaboravljene duše, R
04:05 Ezo TV, tarot show
04:55 Dnevnik Nove TV R
05:45 Kraj programa



06:45 RTL Danas, emisija (R)
07:20 PopPixie, crtani film
07:40 Moji džepni ljubimci
07:50 Ezel, dramska serija
08:50 Ezel, dramska serija
09:55 TV prodaja
10:10 Kismet - okovi sudbine
11:00 TV prodaja
11:15 Štiklama do vrha, humorna dramska serija (R)
12:15 Ekkluziv Tabloid, (R)
12:35 TV prodaja
12:50 Večera za 5
13:45 Bibin svijet, serija
14:20 Poroci Miamijska, (R)
15:15 Poroci Miamijska, (R)
16:15 Bibin svijet, serija
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija (R)
18:05 Ekkluziv Tabloid, magazin
18:30 RTL Danas
19:05 Večera za 5, lifestyle emisija
20:00 Štiklama do vrha, humorna dramska serija
20:50 Kraljević i ja 2: Kraljevsko vjenčanje, igrani film, romantična komedija (R)
22:35 Zakon i red, serija
23:30 Zakon i red, serija
00:25 RTL Vijesti
00:40 Hawaii Five-0, serija
01:25 Astro show
02:25 Hawaii Five-0, serija
03:10 RTL Danas, (R)
03:45 Kraj programa

**SRIJEDA
15.8.2012.**



06:12 Najava programa
06:17 Među nama
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
09:05 Dome, slatki dome - humoristična serija
09:40 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:10 Zavolite svoj dom 1
11:00 Čovjekov planet, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik
12:30 Moć sudbine, telenovela
13:15 Mary, Mother of Jesus - američki film
14:45 Skica za portret: Blaž Jurjev Trogirani
15:00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
15:10 Dubine: Potopljeno blago, dok. serija
15:40 Crne rode, dokumentarni film
16:10 Ponos Ratkajevih, serija
17:00 Vijesti
17:25 Hrvatska uživo
18:30 Loza, TV serija
19:18 Navrh jezika
19:20 Loto 7/39
20:10 Kape Gospi Sinjskoj 2012., snimka
21:30 Stipe u gostima 4
22:10 Dnevnik 3
22:40 Vijesti iz kulture
23:00 Ciklus američkog filma 70-ih: Američki grafiti
00:55 Seks i grad 3, serija
01:25 CSI: Miami 9, serija
02:07 Šaptačica duhovima 5, serija
02:49 Prekid programa radi redovnog održavanja uređaja
05:20 Zavolite svoj dom 1, dokumentarna serija



06:50 Najava programa
06:55 Moć sudbine, telenovela
07:40 Teletubbies, animirana serija
08:05 Žutokljunac: Robin Hood
08:30 Amika, serija za djecu
08:45 Amika, serija za djecu
09:00 H2O Uz malo vode! 3, serija za mlade
09:25 Kanjon opasnih igara, serija za djecu
10:25 Ljubav je čudna
10:55 Škabrnja: Velika Gospa, prijenos mise
12:30 Draga Gospa Ilačka, dokumentarni film
14:25 Svjetska blaga 2,

dokumentarna serija
15:10 Zalagaonica, serija
15:30 Zalagaonica, serija
15:55 Alpe Dunav Jadran
16:25 City folk 2012: Lisabon
16:50 Idemo na put s Goranom Milićem: Meksiko
18:30 Novi klinci s Beverly Hillsa 1, serija
19:15 20pet, kviz
19:40 Glamour Puds 1, dokumentarna serija
20:10 Prijateljska nogometna utakmica: Hrvatska - Švicarska, emisija
20:25 Prijateljska nogometna utakmica: Hrvatska - Švicarska, prijenos
22:20 Prijateljska nogometna utakmica: Hrvatska - Švicarska, emisija
22:40 CSI: Miami 9, serija
23:25 Mučke 4A, humoristična serija
23:55 Bitange i princeze 3, humoristična serija
00:30 Šaptačica duhovima 5, serija
01:15 Retrovizor: Sestra Jackie 1, serija
01:40 Retrovizor: Dr. House 6, serija
02:25 Retrovizor - 2. serija
03:10 Noćni glazbeni program



05:45 I tako to..., serija
06:10 Neustrašivi Scooby-doo, crtana serija
06:35 Spiderman, crtana serija
07:00 Kad lišće pada, serija R
08:00 TV izlog
08:15 Strasti Orijenta, serija R
10:00 TV izlog
10:15 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:05 Zauvijek susjedi, serija R
13:20 IN magazin R
14:05 Walker, teksaški rendžer
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Strasti Orijenta, serija
22:00 Večernje vijesti
22:20 Priča o Isusovom rođenju, igrani film
00:00 Voliš li pse?, igrani film
01:35 Zaboravljene duše, serija
02:20 Braća, serija R
02:45 Braća, serija 6/13
03:10 Zaboravljene duše, R
03:55 Ezo TV, tarot show
04:55 Dnevnik Nove TV R
05:45 Kraj programa



06.30 RTL Danas, (R)
 07.10 PopPixie, crtani film
 07.25 Moji džepni ljubimci, crtani film
 07.40 Ezel, dramska serija
 08.45 Ezel, dramska serija
 09.55 TV prodaja
 10.10 Kismet - okovi sudbine, dramska serija
 11.00 TV prodaja
 11.15 Štiklama do vrha, humorna serija (R)
 12.15 Ekkluziv Tabloid, magazin (R)
 12.35 TV prodaja
 12.50 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.45 Bibin svijet, serija
 14.20 Poroci Miamijsa, (R)
 15.15 Poroci Miamijsa, (R)
 16.15 Bibin svijet, serija
 16.55 RTL 5 do 5
 17.10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija (R)
 18.05 Ekkluziv Tabloid, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.05 Večera za 5
 20.00 Štiklama do vrha, humorna dramska serija
 20.50 Nemoralna ponuda, igrani film, drama
 22.55 Vrijeme ubijanja, igrani film, kriminalistička drama (R)
 01.20 Zakon i red, serija
 01.40 RTL Vijesti
 02.40 Astro show
 03.40 Zakon i red, serija
 04.25 RTL Danas, (R)
 05.00 Kraj programa

HRT 1
 06.12 Najava programa
 06.17 Riječ i život: Žena u crkvi, religijska emisija
 07.00 Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 Vijesti
 09.05 Dome, slatki dome - humoristična serija
 09.40 Vijesti iz kulture
 10.00 Vijesti
 10.10 Zavolite svoj dom 1, dokumentarna serija
 11.00 Čovjekov planet, dokumentarna serija
 12.00 Dnevnik
 12.30 Moć sudbine, telenovela
 13.15 A Place Called Home, američki film
 15.00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 15.10 Dubine: Život u moru, dokumentarna serija
 15.40 Svačiji i ničiji: Konji, dokumentarni film
 16.10 Ponos Ratkajevih, serija
 17.00 Vijesti
 17.25 Hrvatska uživo
 18.35 Loza, TV serija
 19.26 Navrh jezika
 19.30 Dnevnik
 20.05 Kratki susreti
 20.35 Crno-bijeli svijet, dokumentarni film
 21.10 Stipe u gostima 4, humoristična serija
 21.55 Dnevnik 3
 22.25 Vijesti iz kulture
 22.45 Ciklus američkog filma 70-ih: Nebeski dani
 00.15 Seksi i grad 3, serija
 00.45 CSI: Miami 9, serija
 01.27 Šaptačica duhovima 5

HRT 2
 02.09 Film
 03.49 Reprizni program
 04.50 Skica za portret
 04.55 Kratki susreti
 05.20 Zavolite svoj dom 1
 06.50 Najava programa
 06.55 Moć sudbine, telenovela
 07.40 Teletubbies, serija
 08.05 Žutokljunac: Muško ženski poslovi
 08.30 Amika, serija za djecu
 08.45 Amika, serija za djecu
 09.00 H2O Uz malo vode! 3
 09.25 Kanjon opasnih igara, serija za djecu
 10.00 Gradić Wakkaville
 10.25 Ljubav je čudna
 12.10 Edgemont 3, serija
 12.35 Obična klinka, serija
 13.00 Dharma i Greg 4, humoristična serija
 13.20 Glazba, glazba...
 13.35 Domaći dokumentarni serijal / film
 14.05 Napjevi naroda San - Plesni festival u pustini Kalahari, dokumentarni film
 14.50 Zalagaonica, serija
 15.15 Zalagaonica, serija
 15.40 Traumatologija
 16.10 Drugi format
 16.55 Idemo na put s Goranom Milićem: Meksiko
 18.30 Novi klinici s Beverly Hillsa 1, serija
 19.15 20pet, kviz
 19.30 Glamour Puds 1, dokumentarna serija
 20.00 Lie To Me 3, serija

21.00 Pikantne holivudske priče, američki film
 22.40 CSI: Miami 9, serija
 23.25 Mučke 4A, humoristična serija
 23.55 Bitange i princeze 3, humoristična serija
 00.30 Šaptačica duhovima 5
 01.15 Retrovizor: Sestra Jackie 1, serija
 01.40 Retrovizor: Dr. House 6, serija
 02.25 Retrovizor - 2. serija
 03.10 Noćni glazbeni program
nova
 05.45 I tako to..., serija
 06.10 Shaggy i Scooby-doo, crtana serija
 06.35 Spiderman, crtana serija
 07.00 Kad lišće pada, serija R
 08.00 TV izlog
 08.15 Strasti Orijenta, serija R
 10.00 TV izlog
 10.15 Walker, teksaški rendžer, serija R
 12.05 Zauvijek susjedi, serija R
 13.20 IN magazin R
 14.05 Walker, teksaški rendžer
 15.50 Zauvijek susjedi, serija
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.25 IN magazin
 18.05 Kad lišće pada, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.05 Strasti Orijenta, serija
 22.00 Večernje vijesti
 22.20 Gladijator, igrani film
 00.05 Magazin MMA Lige
 00.35 Sablasna močvara, igrani film
 02.05 Odbrojanje, serija
 03.20 Glupost nije zapreka, serija

03.45 Ezo TV, tarot show
 04.45 Dnevnik Nove TV R
 05.40 Kraj programa
RTL
 06.30 RTL Danas, (R)
 07.05 PopPixie, crtani film
 07.25 Moji džepni ljubimci, crtani film
 07.40 Ezel, dramska serija
 08.40 Ezel, dramska serija
 09.50 TV prodaja
 10.05 Kismet - okovi sudbine, dramska serija
 11.15 Štiklama do vrha, humorna serija (R)
 12.15 Ekkluziv Tabloid, (R)
 12.40 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.35 Bibin svijet, serija
 14.10 Poroci Miamijsa, serija
 15.10 Poroci Miamijsa, serija
 16.05 Bibin svijet, serija
 16.55 RTL 5 do 5
 17.10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija (R)
 18.05 Ekkluziv Tabloid, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 20.00 Štiklama do vrha, humorna dramska serija
 21.00 CSI, serija
 21.45 CSI, serija
 22.40 CSI, serija
 23.30 RTL Vijesti
 23.45 Nemoralna ponuda, igrani film, drama
 01.45 Astro show
 02.45 RTL Danas, (R)
 03.20 Kraj programa

**ČETVRTAK
16.8.2012.**

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Starišća emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 18.30 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 14.40 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • »Populane melodije« - zabavna glazba (ponedjeljkom) • »Na valovima hrvatske glazbene tradicije« - narodna glazba (utorkom) • »Veliki majstori glazbe« - ozbiljna glazba (srijedom) • »Rock vremeplov« (četvrtkom) • »Minute za jazz« (petkom)

19,30 - 20,00

• »Europski magazin« - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • »Kulturna povijest« (utorkom) • »Znanjem do zdravlja« (srijedom) • »Razmišljanje dopušteno« (četvrtkom) • »Tjedni vodič« (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • »Aktualije« (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
 • 18,15 »Vojvodanski tjedan«
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,00 »Vjerska emisija«, duhovna glazba
 • 20,00 Divni novi svijet
 • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
 • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,30 »Putnici kroz vrijeme« emisija za djecu Hrvatskoga radija
 • 20,00 »Hrvatima izvan domovine« - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
 • 20,55 Odjava programa



104,4 Mhz

Ko potpaljiva, a ko zakuvava?

Što dalje, bać-Iva sve nemirniji. Ide Kirbaj, pa ništa ko da mu i dan danas tuče nikako zvono u zatiljku kad god mu i dojde u štodir, ko da ni prošlo već sedamnajst godina od noga što ga se ne volji ni sitit. Pa još kad su na televizije niki dan rekli da je nestala Gospa ispid Crkve i da su Isusu na groblju otkinute ruke, a oma drugi dan žandari rastomačili da je to od luje, smrzo se u po lita. A Kirbaj samo što ni. »No, čoveče Božji, pa jel ti baš ne možeš štodirat na ništa lipo? Samo ti na pameti nikako zlo. Pa vidiš da je to sve napravilo nevrime. Baram tako žandari kažu, a oni vada znadu!«, špota ga njegova. »Ta vidim, al kako da virujem, kad se žandarima misto Isusa ukazuje Gospa? A i kaka mi je to luja, što pravi cirkusa samo prid crkvom i po groblju, a dalje u selu ni grančica ni pokidana«, ne da se bać-Iva i zabrinuto vrti glavom. Tako zaštodiran ošo je u vojatac, pa se lipo izvalijo na krevetac. Još malo je glasno duvo krož nos, a onda njegova malo jače odvrnila radijon, da i on lipo čuje. Tako je i dozno da će se u njegovomu selu otecatv ko bolje zna skuvat pileći paprikaš u kotliću, a kod prvi komšija kad se kreneš prugom u varoš kuvaće se cubok. Isto u kotliću. »Bože, litnje doba a svi bi samo potpaljivali, većinom pod kotlić. Ko da jim ni malo ni briga za toliku žegu«. U tomu došla i njegova, kaže u vojacu je baš lipo ladovina. A ko zna jel to brež vraga, vidi bać-Iva da se malo jače zapržatila i još mu nosi bukaricu ladne katarke. Počela lipo oko njega, te vo, te no, pa mu i ruku pribacila priko trbuva. »Čuješ ti šta se divani na radijonu? Ako se već ne misliš it otecatv, mogo bi paprikaš skuvat i doma. Ja ću zamisit rizance, nake u sami jaja, pa malo krupnije, znadem da take najviše voljiš«, veli ona, a ruka je se, bome, spuščala i malo nižje. Ni ni on imo mira, pa je je počo malo gvanjit žile. Potli žila došla na red i cila leđa, od vrata, do kolina, a ni njezne ruke nisu mirovale. Bome su se tude obadvoj već dobrano zaduvali i ko zna šta bi još bilo, da taksa ni počo lajat ko nesvit, niko rda na vraca. Bać-Iva se priko volje digo i odrezijo, kad no kum-Tuna, došo malo vidit šta radu. E, misli se bać-Iva i on se sitijo ka će. »Kume, čujem da će bit nikako otecatvanje, pa ko velim da i mi...«, veli š vrati. »Ta idi, šta ti je? Pa tamo će bit sama balavurdija, a pravo da ti kažem, za piletinu baš ni ne marim, više bi ja voljijo kuvat kod komšija od cuboka. To je, nako, dosta jaka, a sirotinjska rana, pa sam je vrime-nom najviše i zavoljijo«, veli bać-Iva. »Ta kume, kako bi išo kod nji, ka će otecatvanje u isto vrime i kod nas? Tribalo bit nedilju dana potli, al se boju luje. Ajdemo mi samo vamo, kod naši. Luja ako i dojde, za dram smo doma. Ako se baš i nećemo otecatv, možemo baram malo gledat, da vidimo jel i dičurlija znade ložit ko što smo mi znali. A znadem još i danas«, ne da se kum-Tuna, pa je do kraj i obrlatijo bać-Ivu. I stvarno, kad su ošli, tamo sama omladina, ne samo iz njevoga sela, neg i iz varoši, a kako vi potpaljivu, tako biva sve vrućije. Kad je provrilo, merisalo je svašta i što ide u kotlić i što ne ide, najmanje paprika. Ni što su se otecatvili, nakupovali svega što se moglo najt, ko velu, ako više toga zakuvu, biće bolji paprikaš. Jara taka, da se jedva izdržava, pa su malo unišli u bircuz i okripili se lađnim pivom. Potli se obnarodovalo, zadobijo jedan dečko iz sela, jedva prišo dvajst. Vada jedini ni imo novaca da kupi svašta i što triba i što ne triba, u kotlić metnijo samo mesa, luka, vode, soli i paprike, podložijo, pa kako ispadne. I eto, zadobijo. Vi što uvijek, svašta i svakako zakuvavu, opet izvisili.



Piše: Ivan Andrašić

10. kolovoza 2012.

Neki smatraju da su savršeni samo zato što od sebe manje zahtijevaju.

Herman Hesse

Jedina vrlina kojom se čovek ne može pohvaliti je skromnost. Kad bi se njome pohvalio, više ne bi bio skroman.

Voltaire

Kada glupan shvati da je glupan, onda više nije glupan.

Dostojevski



Nigdje nikoga!

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU
NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

Marko Japundžić

Koje godine i gdje se rodio svećenik i arheolog Marko Japundžić?

Kojem franjevačkom redu je pripadao?

Gdje je stjecao znanstvenu naobrazbu?

Što je bila njegova znanstvena specijalnost?

Koje znanstvene teorije je bio veliki pristaša?

Gdje je studirao arheologiju?

Što je sve radio tijekom boravka u Rimu?

Kada i gdje je umro Marko Japundžić?

Rodio se 10. veljače 1914. godine u Drenovcima.
U Zagrebu i Rimu.
Bio je jedan od najboljih znalaca glagoljice u Hrvata.
Teorije o predkrričnom podrijetlu glagoljice.
Na Papinskom arheološkom institutu u Rimu.
Bio je na Radio Vatikanu, pripremao Drugi vatikanski koncil, bio u povjerenstvu za istočne crkve.
Umro je 6. veljače 2000. godine u Zagrebu.

Svađaju se muž i žena:

- Reci samo još jednu riječ i odmah napuštam kuću – uzviknu ona.
- Taksi – prozbori on.

- Tata, stao mi je auto - kaže kćer ocu nakon što se vratila s prve vožnje.
- Pa što se dogodilo – zabrinu se otac.
- Ušla je voda u rasplinjač.
- A gdje ti se auto ugasio?
- U jezeru.

Pita sin oca:

- Tata, jesi li ti na facebooku?
- Nisam sine, ja sam na birou.



U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"



www.supijace.co.rs



ts tržnica AD
subotica

www.subotickatrznica.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA





**KTC SUBOTICA :: SOMBOR ::
APATIN::SENTA :: BEČEJ
VIKEND AKCIJA *10.8 - 13.8.2012.***

**- ODGODA PLAĆANJA
ČEKOVIMA GRABANA DO 90 DANA**

I U VAŠEM GRADU OVOG VIKENDA SUPER PONUDA U KTC MARKETIMA

Sladoled Quattro +1
1650 ml

-26%



359 ~~490~~
1 litra = 218,12 din
0.90 din

Surumi sa okusom
jastoga 170g



115 ~~125~~
1 kg = 681,76 din
0.90 din

Patlidžan 1 kg

-36%



34 ~~54~~
0.90 din

Bombon Lemon 100g



37 ~~43~~
1 kg = 375,00 din
0.50 din

Nektarina 1kg



45 ~~49~~
0.90 din

Ulošci FEEL FINE - Noćni 7kom
Ulošci FEEL FINE - Super 8 kom



69 ~~82~~
0.90 din

Multi sola limunada 1,5 l



93 ~~105~~
1 litra = 62,60 din
0.90 din

Deterdžent za rublje
Persil Gold Brilliance 6kg
+ 2kg GRATIS



1.199 ~~1.899~~
11kg = 199,99 din
0.90 din

Prezla 500g



47 ~~62~~
1 kg = 95,80 din
0.90 din



NOVO

**KTC KLUB
VJERNOSTI**

**500,00 – 999,99 dinara
1.000,00 – 1.499,99 dinara
1.500,00 – 1.999,99 dinara**

**1 BOD
2 BODA
3 BODA...**

**SAKUPI I OSVOJI
opširnije
www.ktc.rs**

2005.

1. Vojislav Sekelj, U izmučenim riječima (rasprodano)
2. Jasna Melvinger, Vaga s anđelima, 140 dinara
3. Petko Vojnić Purčar, Kult kornjače, 140 dinara
4. Milivoj Prčić, I nakon desetljeća, 140 dinara
5. Balint Vujkov, Krilati momak, 210 dinara
6. Dražen Prčić, Wild card, (rasprodano)

2006.

7. Ljubica Kolarić-Dumić, Igrajmo se radosti, rasprodano
8. Vladimir Bošnjak, Svršetak vražjeg stoljeća, rasprodano
9. Željka Zelić, Bezdan, 140 dinara
10. Milivoj Prčić, Južno od tranšeja, 140 dinara
11. Andrija Kopilović, Okom svećenika I., 210 dinara
12. Andrija Kopilović, Okom svećenika II., 210 dinara
13. Dražen Prčić, Wild card, drugo izdanje, (rasprodano)
14. Ante Sekulić, Osobna imena, prezimena i nadimci bačkih Hrvata, (rasprodano)
15. Lazo Vojnić Hajduk, Andrija Kopilović, Alojzije Stantić, Dužijanca, 1400 dinara

2007.

16. Tomislav Ketig, Velebitski oraš, 140 dinara
17. Lazar Merković, U ime pravde, 210 dinara
18. Zvonko Sarić, Prosjački banket, 140 dinara
19. Branko Jegić, Ja, hodočasnik, 140 dinara
20. Ilija Okrugić Srijemac, Glasinke, 140 dinara
21. Ilija Okrugić Srijemac, Tri povijesne drame, 250 dinara
22. Stjepan Bartoš, Upoznavanje, 140 dinara
23. Naco Zelić, Monografija Nesto Orčić, 210 dinara
24. Marija Šeremešić, Tragom sjećanja, 280 dinara
25. Ruža Siladev, Divani iz Sonthe, (rasprodano)

2008.

26. Matija Poljaković, Izabrane drame, 210 dinara
27. Ivan Pančić, Natpivavanja, 140 dinara
28. Balint Vujkov, Šaljive narodne pripovijetke, 210 dinara
29. Andrija Kopilović, Okom svećenika III., 280 dinara
30. Vojislav Sekelj, U izmučenim riječima, drugo izdanje, 210 dinara
31. Ruža Siladev, Divani iz Sonthe, drugo izdanje, 280 dinara

2009.

32. Sanja Vulić, Vitezovi hrvatskoga jezika u Bačkoj, 280 dinara
33. Antun Kovač, Na dvoru Pašinog Tune, 250 dinara

2010.

34. Matija Poljaković, Izabrane drame II., 280 dinara
35. Matija Evetović, Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata, rasprodano
36. Ilija Okrugić Srijemac, Šaljive poeme, 280 dinara
37. Stjepan Bartoš, Igra opasnih pojedinosti, 280 dinara
38. Ante Sekulić, Osobna imena, prezimena i nadimci bačkih Hrvata, 280 dinara
39. Balint Vujkov, Bunjevačke narodne pripovijetke, 350 dinara
40. Zsombor Szabó, Crte iz povijesti naselja Bačke u srednjem vijeku, 280 dinara

2011.

41. Matija Poljaković, Izabrane drame III., 280 dinara
42. Ilija Okrugić Srijemac, Hunjkava komedija, 210 dinara
43. Ljubica Kolarić-Dumić, Uz baka je raslo moje djetinjstvo, 210 din.
44. Stjepan Bartoš, Kuća koja plovi, 210 dinara
45. Dražen Prčić i grupa autora, Priča o fotografiji, 350 dinara
46. Jasna Melvinger, O Iliji Okrugiću Srijemcu, 210 dinara
47. Ruža Siladev, Šokica pripovida, 350 dinara
48. Ilija Okrugić Srijemac, Narodne pjesme, 210 dinara
49. Ante Jakšić, Duše zemlje, 210 dinara

VELIKI
POPUST OD 9.7. DO 31.8. 2012.

30%



30%

Naručite knjigu !

HRVATSKA
RIJEČ

Dostava preporučenom poštom,
plaćanje poštaru po primitku.

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Poštanski broj, mjesto i država: _____
Telefon i e-mail: _____

Ovim neopozivo naručujem:

1. _____, komada _____
2. _____, komada _____
3. _____, komada _____
4. _____, komada _____
5. _____, komada _____
6. Komplet knjiga s popustom 30% UKUPNO: 10.440,00

Vlastoručni potpis: _____